៤

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ

ឆ្នាំទី ៣៩ ខែ មេសា

ព.ស. ២៥០៩ គ.ស. ១៩៦៧

សព្ទសាធុការពរ

ក្នុងឆ្នាំថ្មី, មមែ នព្វស័ក ព.ស. ២៥១០ នេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ សូមលំឱនកាយប្រសិទ្ធិពរជ័យថ្វាយដោយគោរពចំពោះ៖

– សម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង និង សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ សូមទ្រង់បានប្រកបដោយព្រះបរមសុខគ្រប់ប្រការ ព្រមទាំងមានព្រះជន្មាយុយឺនយូរ!

– សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ និង សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក សូមព្រះអង្គមានព្រះសុខភាពបរិបូណ៌រឹងប៉ឹងមុតមាំ មានព្រះជន្ម-វិស្សាវែង!

ព្រមទាំង

សូមប្រគេន-ជូនសព្ទសាធុការពរចំពោះពុទ្ធបរិស័ទទូទៅ ទាំងបព្វជិត ទាំងគ្រហស្ថ, សូមបានបម្រុងចំរើនកើនកប ដោយ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាត!

ÉCOLE F…
F.682
BIBLIOTHÈQUE
P.P.
DIRECTEMENT

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ

ចេញរាល់ខែ ពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

ផ្នែកសាសនា — *ទំព័រ*

១– បញ្ហាព្យាករណ៍ពីពុទ្ធសាសនា លោក សម-ថាំង ប្រែ-រៀបរៀង (ត) . . ៣៤៧
២– ម៉េចក៏ចាំបួស ម៉េចក៏ចាំសឹក សហជីវិន ផល-ទិត រៀបរៀង ៣៥៧

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

៣– ពិចារណាដើម្បីយល់តក្កវិជ្ជា លោក ហ៊ុន គីមសៀ រៀបរៀង (ត) . . . ៣៧៥
៤– វចនានុក្រម សំស្ក្រឹត-ខ្មែរ ព្រះមហា ប៉ាង–ខាត់ រៀបរៀង (ត) ៣៨៥
៥– ព្រះរាជនិពន្ធរាមកេរ្តិ៍ លោក ឌ. ពាម ស្រាវជ្រាវ (ត) ៣៨៩
៦– ឯកសារ សាស្ត្រស្ទឹករីតនិងក្រាំង លោក ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង (ត) . . . ៣៩៧
៧– រឿងសាមកុក អ្នកឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា នូ-កន ប្រែរៀបរៀង (ត) ៤០១
៨– ឯកសារកម្ពុជសុរិយា លោក ឌ.ពាម ប្រមូលរៀបរៀង (ត) ៤១៩
៩– ជីវប្រវត្តិរបស់ខ្ញុំ ឈ្មោះ អៀង-សាយ (ត) ៤១៧
១០– សិរីនៃកបិលមហាព្រហ្ម សហជីវិន ផល-ទិត នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ រៀបរៀង . ៤២៥

ផ្នែកកំណត់ និង ប្រវត្តិការណ៍

១១– អនិច្ចធម្មនៃព្រះមហាវីរវង្សាចារ្យ វ៉ាន់-សាឌុម . . . . . . – ៤៣១

– សុន្ទរកថា ព្រះសមុហ៍ពុធាចារ្យ ពុធ-ប៊ុណ្ណ ៤៣៣

– សុន្ទរកថា សហជីវិន គុយ-ពៅ អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការ. . . . ៤៣៧

១២ – សេចក្តីរាយការណ៍ អំពីសកម្មភាពនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ៤៤៦

១៣– ពរសព្ទសាធុការ . : ៤៥១

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ តម្លៃជាវ ២៣០រ០០ ។

ផ្នែកសាសនា

ពាក្យឃាត់មិនឲ្យ ធ្វើការអាក្រក់
ជាការលាមក, ឲ្យធ្វើល្អទៅ,
ឲ្យជ្រះខាតចិត្ត កុំឲ្យហ្មងសៅ,
បីនេះលោកហៅ ពុទ្ធសាសនា ។

ប.ព.

បញ្ហាព្យាករណ៍ពីពុទ្ធសាសនា

(ត)

លោក សម-ថាំង ប្រែ - រៀបរៀង

៨- គម្ពីរមហាវង្ស ដែលជារឿងបុរាណបានពណ៌នាបញ្ជាក់ដោយពិស្តារអំពីប្រវត្តិពង្សាវតារនៅលង្កាទ្វីប ក្នុងជំនាន់ពុទ្ធកាល រវាងរជ្យព្រះវិជយកជា មុនគ្រិស្តសករាជ ៥៤៣ ឆ្នាំ ក្នុងពេលដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់គង់ព្រះជន្មមាននៅឡើយ ។ គម្ពីរនេះ មានសំដែងអំពីរឿងព្រះបរមគ្រូជាច្រើនអន្លើ និងអំពីព្រះបាទអសោក នូវអស់ព្រះចៅគ្រប់គ្រងផែនដីតាំងពួង ដែលមានរឿងពាក់ព័ន្ធក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ប្រ. តាមគេសំគាល់ថា ព្រះបរមគ្រូមានព្រះសរីរៈកាយ ដូចជាយក្ស កំពស់ ១៨ ហត្ថ, រឿងនេះមានក្នុងពង្សាវតារឬទេ ?

វិ. គ្មានអ្វីជាគ្រឿងសំគាល់ទេ យើងគ្រាន់តែដឹងតាមគម្ពីរថា ព្រះ

ព្រះកក្រព្រះអង្គ សឹងប្រកបដោយអនុព្យញ្ជនលក្ខណៈ ដែលគេឃើញ ហើយនិយាយតាមគ្នា ៗ មកថា ដូចព្រះពុទ្ធអំពីបុរាណ ។

បុ. អ្នកអាចនឹងពណ៌នាតាមលំអាន ដែលមានក្នុងគម្ពីរផ្សេង ៗ ថា ព្រះអង្គប្រកបដោយព្រះរូបលក្ខណៈដូចមនុស្សសាមញ្ញឬទេ ?

វិ. អាច, ព្រោះមានសំដែងក្នុងគម្ពីរអង្គុត្តរនិកាយស្រាប់ថា មានស្ត្រីម្នាក់ ដែលតែងតែធ្វើទានប្រគេនព្រះមហាកស្សបៈ ; មានកាលមួយនោះ នាងបានយកចង្ហាន់ ទៅបូជាព្រះបរមសម្មាសម្ពុទ្ធវិញ ដោយការភាន់ច្រឡំថាតែព្រះមហាកស្សបៈដែលជាសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ ហើយប្រសិនបើព្រះអង្គមានព្រះកាយដូចជាយក្ស នឹងធ្វើដូច្នេះ ពុំបានឡើយ ព្រោះមហាកស្សបៈ មានសរីរៈកាយជាមនុស្សធម្មតាទេ ។

បុ. ព្រះកិត្តិនាមជាទីគោរពរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មានដូចម្ដេចខ្លះ ?

វិ. ព្រះកិត្តិនាមព្រះសក្យមុនី មានច្រើនគឺ

សក្យ, សិង្ហ, សុគត, សត្ថា, ជិន, ភគវ័ត, លោកនាថ, សព្វជ្ញ, ធម្មជា, តថាគត ជាដើម ។

វគ្គទី ២

អំពីព្រះធម៌ឬច្បាប់ព្រះពុទ្ធសាសនា

បុ. ពាក្យថាពុទ្ធៈ បានសេចក្ដីដូចម្ដេច ?

វិ. បានសេចក្ដីថា អ្នកត្រាស់ដឹង ឬអ្នកដែលបានសម្រេចនូវព្រះអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញាណ ។

ប្រ. អ្នកបានពោលថា ក្នុងកាលមុននៃព្រះបរមគ្រូយើងនេះ មាន ព្រះពុទ្ធអំពីបុរាណមកដែរ តើមែនឬទេ ?

វិ. មែន, យើងស្តាប់តាមប្រពៃណីអំពីបុរាណមក, ព្រះពុទ្ធនឹងត្រាស់ដឹងម្តង ៗ ក្នុងពេលដែលមនុស្សសត្វដល់នូវសេចក្តីលំបាក ទីងងឹតអន្ធការ ដែលបណ្តាលមកអំពីអវិជ្ជាគ្របសង្កត់ ហើយត្រូវការរកផ្លូវខុសត្រូវ ដែលជាករណីយកិច្ចរបស់ព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ដឹង ហើយប្រៀនប្រដៅពន្យល់ប្រាប់ផ្លូវល្អផ្លូវត្រូវ ។

ប្រ. ព្រះពុទ្ធនីមួយ ៗ ទ្រង់បានកសាងបារមីធម៌ដូចម្តេច ?

វិ. ជនណាមួយដែលបានជួបប្រទះហើយ ស្តាប់ព្រះធម៌ទេសនាអំពីសំណាក់ព្រះពុទ្ធអង្គណាមួយក្នុងលោកនេះ បានតាំងចេតនាខ្លួនថា ឲ្យបានជាពុទ្ធភូមិក្នុងកាលជាអនាគត, បើជននោះ បានបំពេញបារមីល្មមគួរដល់ការត្រាស់ដឹងហើយ ក៏បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គ ដើម្បីយកយានដឹកនាំមនុស្សសត្វក្នុងត្រៃលោកឲ្យរួចផុតអំពីជាតិកំណើត ។

ប្រ. អ្នកដែលមានបំណងចង់បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ត្រូវកសាងដូចម្តេច ?

វិ. ត្រូវខំកសាងក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនិងអនាគតជាតិ ដើម្បីផ្តាច់បង់នូវតណ្ហា, ធ្វើចិត្តឲ្យបានសុចរិត ដោយហាត់ពត់ហ្មឹកហ្មឺន ហើយខំប្រឹងសិក្សាចំណេះវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់ ឲ្យបានចំរើនកើនឡើងជាលំដាប់ ជា

មនុស្សស្រគត់ស្រគំ មានចរិយាធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ និងមានចិត្តស្ងប់ក្នុងវត្ត ប្រតិបត្តិដែលជាផ្លូវមគ្គញាណ, លុះដល់កំណត់ចុងបំផុតជាតិ ក៏នឹងបាន ជាមនុស្សវិសេស, ត្រាស់ដឹង ដល់នូវសម្ពោធិញ្ញាណ ជាសាស្តានៃ មនុស្សសត្វទាំងឡាយ ។

ប្ញ. ក្នុងពេលដែលព្រះអង្គកំពុងកសាងខ្លួនកាត់កល់វដ្តសង្សារទ្រង់ មានព្រះនាមជាដូចម្តេច ?

វិ. ទ្រង់មានព្រះនាមថា ព្រះពោធិសត្វ, ហេតុនេះហើយបាន ជាព្រះកដនុរសេសិទ្ធាថ គោតម ទ្រង់មានព្រះនាមថា ពោធិសត្វ ទៅ ទល់នឹងពេលដែលទ្រង់បានសំរេចសម្ពោធិញ្ញាណ ត្រាស់ដឹងជាព្រះពុទ្ធ នៅនាក្រោមដើមពោធិព្រឹក្ស ។

ប្ញ. គេអាចដឹងរឿងរ៉ាវនៃព្រះអង្គ ក្នុងកាលដែលទ្រង់នៅជាព្រះ ពោធិសត្វនៅឡើយឬទេ ?

វិ. ក្នុងគម្ពីរជាតកដ្ឋកថា មានសំដែងអំពីរឿងរ៉ាវដែលព្រះអង្គ អន្ទោលយកកំណើតជាច្រើនអនេ្ទ ។

ប្ញ. រឿងរ៉ាវទាំងនេះ បង្ហាញនូវដូចម្តេចខ្លះ ?

វិ. ថា មានបុរសម្នាក់ បានត្រាច់រង្គាត់ក្នុងវដ្តសង្សារជាច្រើនជាតិ កសាងបន្ទំបារមីដោយការកំចាត់បង់នូវកិលេសតណ្ហា និងការបំពេញនូវ គុណធម៌ទាំងពួង ។

ប្រ. គេអាចកំណត់ចំនួនជាតិកំណើត ដែលព្រះពោធិសត្វនីមួយៗ ត្រូវកសាងមុននឹងបានសំរេចជាព្រះពុទ្ធនោះ បានឬទេ ?

វិ. ទេ, រឿងនេះ ស្រេចហើយតែបុព្វចរិត និងភាពនៃការកសាង ដែលព្រះពោធិសត្វនីមួយ ៗ តាំងបេ្តជ្ញា ឲ្យបានជាពុទ្ធភូមិ ហើយនិងហេតុដទៃ ៗ ទៀត ។

ប្រ. ព្រះពោធិសត្វទាំងឡាយ មានប៉ុន្មានយ៉ាង ?

វិ. ព្រះពោធិសត្វដែលនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធក្នុងអនាគត ចែកជា ៣ យ៉ាង ។

ប្រ. ចូរអ្នករៀបរាប់មកមើល ?

វិ. បញ្ញាធិក ឬឧគ្ឃដិតញ្ញូ "អ្នកត្រាស់ដឹងយឺនយូរជាងគេបង្អស់" សទ្ធាធិក ឬវិបចិតញ្ញូ "អ្នកត្រាស់ដឹងដោយយឺតយូរមធ្យម" វិរិយាធិក ឬនេយ្យ "អ្នកត្រាស់ដឹងដោយរួសរាន់", ព្រះពោធិសត្វជាបញ្ញាធិកច្រើនប្រើបញ្ញា, ព្រះពោធិសត្វជាសទ្ធាធិក ប្រកបដោយជំនឿ, ព្រះពោធិសត្វជាវិរិយាធិក ប្រកបដោយទូវក្តីព្យាយាមយ៉ាងមាំ ។ ព្រះពោធិសត្វទីមួយ ដែលប្រកបដោយបញ្ញា ពុំសូវរួសរាន់ក្នុងការត្រាស់ដឹងទេ, ព្រះពោធិសត្វទីពីរ ដែលប្រកបដោយជំនឿ ពុំសូវអើពើនឹងរកផ្លូវជាមគ្គញាណឡើយ, ព្រះពោធិសត្វទីបី គិតតែកសាងអំពើល្អជានិច្ចគ្មានបង្អង់ ពុំមានគិតដល់សេចក្តីនឿយលំបាកឡើយ ។

ប្ញ. កាលដែលព្រះពោធិសត្វនៃយើងបានសម្រេចនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណហើយ ទ្រង់បានសំដែងថា សព្វសត្វទាំងអស់ បានទទួលទុក្ខវេទនាមកអំពីអ្វី ?

វិ. មកអំពីអវិជ្ជា ។

ប្ញ. ចុះអ្វីដែលជាឱសថ ?

វិ. បញ្ញាជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវសេចក្តីងងឹត ដើម្បីឲ្យបានត្រាស់ដឹង ជាឱសថ សំរាប់រំងាប់នូវអវិជ្ជា ។

ប្ញ. ហេតុម្តេចបានជាអវិជ្ជាជាបច្ច័យនាំឲ្យកើតទុក្ខលំបាក?

វិ. ព្រោះអវិជ្ជាជាគ្រឿងនាំឲ្យជំពាក់ចិត្តនឹងរបស់ដែលគ្មានខ្លឹមសារ នាំឲ្យគ្រោធវង្វេងយល់ខុសនូវវត្ថុទាំងពួងដែលមិនទៀងទាត់ ថាជារបស់ទៀងពិតប្រាកដ ញ៉ាំងជីវិតឲ្យកន្លងទៅដោយការស្វែងរកវត្ថុ ដែលគ្មានតម្លៃគ្មានប្រយោជន៍ ហើយបោះបង់បោលវត្ថុដែលមានតម្លៃមានប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តមក្រៃលែងនោះវិញ ។

ប្ញ. ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តមនោះ បានដល់អ្វីខ្លះ ?

វិ. កិរិយាដឹងស្គាល់អាថ៌កំបាំងនៃជាតិកំណើត នៃភពនិងវាសនារបស់មនុស្ស ហើយនិងការរកឃើញជាតិកត ដែលជាបច្ច័យនៃសង្ខារ ដើម្បីធ្វើអ្នកដទៃនិងខ្លួនឯង ឲ្យបានសេចក្តីសុខចំរើន ឲ្យផុតពីទុក្ខតាមសភាវៈធម្មតា ចាត់ថាជាប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តមយ៉ាងក្រៃលែង ។

ប្. ពន្លឺណាដែលកំចាត់បង់នូវសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ ហើយចៀសវាង
នូវសេចក្ដីសោយសោកបាន ?

ឆ្. ការដឹងច្បាស់នូវអរិយសច្ចទាំងបួន ដែលព្រះបរមគ្រូសំដែង
ទុកមក ពប់ថាជាពន្លឺសំរាប់កំចាត់បង់នូវសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ ហើយចៀសចាក
ទុក្ខបាន ?

ប្. ចូររៀបរាប់មកមើល ?

ឆ្. ១)- សេចក្ដីទុក្ខលំបាក កើតពីការអន្ទោលយកជាតិ វិល
ស្លាប់វិលកើត ។ ក្នុងកពគ្ខួចកពង់ ហៅថា " ទុក្ខអរិយសច្ច ",

២)- ហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខគឺសេចក្ដីប្រាថ្នាដែលចេះតែ
ចំរើនធំឡើងៗ ឥតមានកំណត់ ហើយពុំបានសម្រេចតាមបំណង ហៅថា
" សមុទយសច្ច ",

៣)- ការរំលត់នូវតណ្ហា ហៅថា " និរោធសច្ច ",

៤)- ផ្លូវប្រតិបត្តិដំណើរ ឲ្យដល់នូវការរំលត់បង់នូវតណ្ហា
ហៅថា " មគ្គសច្ច " ។

ប្. ចូរអ្នករៀបរាប់ហេតុដែលនាំមកនូវទុក្ខនោះមកមើល ?

ឆ្. ការកើត, សេចក្ដីចាស់គ្រាំគ្រា, ជម្ងឺដម្កាត់, សេចក្ដីស្លាប់,
ការព្រាត់ប្រាស់ចាកសត្វនិងសង្ខារ ដែលជាទីស្រឡាញ់, ការជួប
ប្រទះនូវសត្វនិងសង្ខារ ដែលជាទីស្អប់ខ្ពើម, សេចក្ដីប្រាថ្នានូវរបស់
ដែលមិនអាចនឹងសម្រេចបានជាដើម, នេះឯង ជាហេតុនាំមកនូវទុក្ខ ។

ប្រ. ហេតុទាំងនេះ មានប្លែកគ្នាទៅតាមបុគ្គលដែរឬទេ ?

វិ. ប្លែក, ព្រោះមនុស្សគ្រប់រូបតែងទទួលទុក្ខមានកំរិតផ្សេង ៗ ពីគ្នា ។

ប្រ. ត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ដើម្បីនឹងចេញចាកទុក្ខដែលកើតអំពីសេចក្ដីប្រាថ្នាពុំចេះឆ្អែតឆ្អន់ និងសេចក្ដីត្រូវការ ដែលកើតមកអំពីអវិជ្ជា ?

វិ. ត្រូវរំងាប់បង់ឲ្យជ្រះស្រឡះ ត្រូវកំចាត់បង់នូវតណ្ហា និងសេចក្ដីរីករាយ ដែលជាហេតុនៃកងទុក្ខ ដែលហៅថា មគ្គសច្ច ។

ប្រ. ត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ទើបឈ្មោះថា ដល់នូវមគ្គសច្ចនោះ ?

វិ. ត្រូវប្រតិបត្តិតាមគន្លងនៃមគ្គទាំង ៨ ប្រការ ដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បានត្រាស់ដឹងនិងសំដែងហើយនោះ ។

ប្រ. ពាក្យថា អដ្ឋង្គិកមគ្គ បានសេចក្ដីដូចម្ដេច? បានដល់អ្វីខ្លះ?

វិ. បានដល់ផ្លូវទាំង ៨ ប្រការ ដែលលោកហៅថា អដ្ឋ គឺ ១ សេចក្ដីយល់ត្រូវ, ២ ការត្រិះរិះត្រូវ, ៣ សំដីត្រូវ, ៤ ការងារត្រូវ, ៥ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ, ៦ សេចក្ដីព្យាយាមត្រូវ, ៧ ការនឹករលឹកត្រូវ ៨ កិរិយាតំកល់ចិត្តត្រូវ ។ បុគ្គលដែលបានប្រតិបត្តិតាមអដ្ឋទាំងនេះ នឹងអាចរលាស់ខ្លួនចាកទុក្ខ ហើយបានដល់ឋានក្សេមក្សាន្តដោយពិត ។

ប្រ. បើនឹងប្រើពាក្យផ្សេងជំនួសពាក្យថា "ក្សេម" នេះបានឬទេ ?

វិ. បាន, នឹងហៅថា រួចចាកចំណង់ ក៏បាន ។

ប្រ. វដ្តតាកចំណងអ្វី ?

វិ. វដ្តតាកទុក្ខលំបាកនៅក្នុងលោក តាកការវិលកើតវិលស្លាប់ ដោយអំណាចអវិជ្ជា និងតណ្ហាដ៏លាមក ។

ប្រ. កាលបើបុគ្គលណាមួយបានវដ្តផុត តាកបំណង ឬអន្ទង់នេះ តើនឹងបានដល់នូវអ្វី ?

វិ. នឹងបានដល់នូវព្រះនិព្វាន ។

ប្រ. និព្វានជាអ្វី ?

វិ. ជាសភាវៈដ៏ស្ងប់ស្ងាត់វិសេស ជាទីក្សេម លែងមានការប្រែប្រួលផ្លាស់ប្តូរ ជាសភាវៈទៀងទាត់ គ្មានតណ្ហាគឺសេចក្តីប្រាថ្នា គ្មានការប្រឡូកប្រឡាក់ដោយសុខនិងទុក្ខ និងគ្មានទុក្ខលំបាក គ្មានចុតិនិងបដិសន្ធិទេ ។ មុននឹងដល់និព្វាន បុគ្គលតែងតែវិលកើតវិលស្លាប់គ្មានឈប់ឈរ; លុះបានដល់ព្រះនិព្វានហើយ ទើបឈប់មានកំណើតតទៅទៀត ។

ប្រ. គេឃើញក្នុងសៀវភៅណាដែលពន្យល់ដោយពិស្តារ ពីព្រះនិព្វាន និងបញ្ញត្តិនាមទាំងពួងដែលបញ្ជាក់សេចក្តីអំពីព្រះនិព្វាននោះ ?

វិ. នៅក្នុងសៀវភៅវចនានុក្រមភាសាបាលីរបស់លោកឈ្ហីលឌើស (Childers) គេឃើញមានពន្យល់ពាក្យ "និព្វាន" យ៉ាងពិស្តារ ។

ប្រ. ជនចំពួកខ្លះគិតស្មានថា ព្រះនិព្វាន ជាឋាននៅលើមេឃ ជា -

ឋានសួគ៌, តើព្រះពុទ្ធសាសនាមានពន្យល់ដូច្នេះឬ ?

វិ. ពុំដូច្នេះទេ, ព្រោះកាលកូដទន្តព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលសួរព្រះអង្គអំពីទីនៃព្រះនិព្វាន ព្រះអង្គតបវិញថា "ព្រះនិព្វាន ស្ថិតនៅត្រង់កន្លែងដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវតាមធម៌វិន័យ" ។

ប្ញ. ហេតុម្តេចបានជាមនុស្សយើងត្រូវកើតទៀត ?

វិ. មកពីសេចក្តីប្រាថ្នាពុំចេះអស់ (តណ្ហា ចំពោះវត្ថុដែលមាននៅក្នុងលោកនេះ និងសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងភពនានា) នេះហើយជាធម្មជាតិមួយ មានឫទ្ធិអំណាចខ្លាំងណាស់ អាចដឹកនាំសត្វឲ្យចាប់បដិសន្ធិកើតនៅក្នុងត្រៃលោកតទៅទៀតបាន ។

ប្ញ. សេចក្តីប្រាថ្នាដែលពុំបានសម្រេច អាចឲ្យផលណាមួយក្នុងបដិសន្ធិរបស់សត្វនោះឬទេ ?

វិ. អាចឲ្យផលបានដូចជាកុសលនិងអកុសលនៃយើងដែរ ។

ប្ញ. កុសលនិងអកុសល អាចឲ្យផលក្នុងបដិសន្ធិកាលរបស់យើងឲ្យមានភាព លក្ខណៈ និងរូបរាងល្អអាក្រក់ បានឬទេ ?

វិ. បាន តាមធម្មតា ផលជាកុសលអាចនាំសត្វឲ្យចាប់បដិសន្ធិនៅក្នុងទីខ្ពង់ខ្ពស់ជាទីរីករាយសប្បាយ, ចំណែកខាងអកុសលវិញ តែងនាំសត្វឲ្យចាប់បដិសន្ធិនៅក្នុងទីថោក-ទាប និងទីទុក្ខលំបាក ។

(នៅមានត)

ម៉ែចក៏ចាំបួស ម៉ែចក៏ចាំសឹក

សបាដីរីន ផល-រិត នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

(៥-៣-៦៤)

មុនទ័ងដើរត្រូវតាមផ្លូវត្រង់ ត្រូវបេះរេចង់ស្ទង់កំហុស
បើឃើញត្រង់ណាជាផ្លូវខុស ប្រាជ្ញប្រាណជាតិមនុស្សកុំប្រព្រឹត្ត ។
ផ្លែស្លែងវែងពុលជាទោសកាច តែមានគុណអាចកែជីវិត
ស្ដៅ-ម្រះ ក្រាស់ជោយជាតិល្វីងពិត តែគង់មានឫទ្ធិកែរោគបាន ។
ភ្លើងក្ដៅហៅអាចកំណាចក្រៃ តែជាតម្លៃនៃចង្ក្រាន
ជាតិស្រាស្រវឹងរឹងស៊ុនប្រាណ តែគង់ផ្សំបានជាឱសថ ។
កាំបិតពិតជាគ្រឿងប្រហារ តែអាចប្រើការកាប់អុសជុត
ជាតិបរមាណូមានទោសផុត តែមានគុណសុទ្ធផុតដូចគ្នា ។
រីឯពាក្យថ្កោលជោលជេញសួរ ទោះបីគ្មានគួរជួមេត្តា
ក៏គង់មានគុណច្រើនមហិមា មកជាមួយគ្នាអចិន្ត្រៃយ៍ ។
រឿងបួសរួសសឹកជាប្រុសខ្មែរ មិនសមខ្វះដៃតែប្រពៃ
ព្រោះបួសជាបុណ្យគុណច្រើនក្រៃ ជួយក្សាប់និស្ស័យសាងសុចរិត ។
អ្នកដែលបានបួសជាផ្នួសពេញ ដល់សឹកមកវិញហៅបណ្ឌិត
ហៅក្លាយមកទៀតថាអន្ទិត នេះពិតជាឈ្មោះខ្ពស់ពណ្ណកាយ ។
សម័យអង្គរដ៏ថ្កើងថ្កាន អន្ទិតធ្លាប់បានបាទទូលាប
ជាគ្រូអាចារ្យ ជាចៅហ្វាយ ធ្វើការតាំងឡាយថ្វាយក្សត្រា ។

ផ្ការផ្ដាប់អានក្នុងបានខ្ពស់ លើកសិទ្ធិកិត្តិយសខ្ពស់ថ្លៃថ្លា
ផ្ការពស្ត្រីចាស់ស្រុកខ្មែរគ្រប់គ្នា ពប់ថាឈ្មោះហ្នឹងសឹងពិសិដ្ឋ ៗ
ហេតុកំណាន់ប្រកាន់ថា កម្លោះស្តុកណាគ្មានគំនិត
មិនបាននាមថាជាអច្និត នោះពិតជាគេមិនឲ្យកូន ៗ
នៅក្នុងសម័យនៃសង្គ្រាម ហូរឈាមចេញចាកអង្គតាដូន
អក្សរសាស្ត្រខ្មែរស្មើរសាបសូន្យ តើកូនទេវតាណាមកជួយ ៗ
មិនគឺអ្នកបួសនោះឬអ្វី ដែលសាងស្នារតៃលើកស្ទួយ
ទល់ទប់ឱបស័គ្គពក់ទុក្ខព្រួយ ប្រឹងជួយស្ទួយខ្ទលមូលរក្សា ៗ
ខ្មែរជាជាតិតូចតែដូចពេជ្រ ទោះក្រីក្រម្ដេចក៏ហានក្លា
ចេះអានសរសេរតួអក្ខរ ស្មើរតែគ្រប់គ្នាក្នុងមណ្ឌល ៗ
ការនេះពេញជាមិនចាញ់ដៃ ជនជាតិដទៃនាសាកល
ខ្មែរជាជាតិតូចតែដួចដល់ ចិត្តរឹងទឹកថ្ពល់យល់កាលវែង ៗ
ព្រោះបានមានមិត្រចិត្តត្រង់ហួស គឺការកាន់ផ្នួសបួសហ្នឹងឯង
ដែលពាំនាំខ្មែរឲ្យបែរស្វែង ប្រឹងប្រែងក្រែងបាត់ខ្លាតវាសនា ៗ
អ្នកបួសស្ពាយបាត្រដើរបិណ្ឌបាត ក៏គ្មានអន្តរាយដល់ជនណា
លោកមិនដែលញាំងអ្នកជ្រះថ្លា ឲ្យខូចសទ្ធាឬធនធាន ៗ
ព្រោះពុទ្ធសាសនាថ្លាឧត្តម ប្រកាន់និយមរឿងឲ្យទាន
ប៉ុន្តែមិនឲ្យអន្តរធាន បាត់បង់សន្តានខាងស្រង់សត្វ ៗ

ពោះបីសុំគេមកគោក្ដា ក៏គ្មានអាជ្ញាទៅអារកាត់
ពួកអ្នកឲ្យទានឥតមានខ្វាត់ សទ្ធា-សម្បត្តិនៅធម្មតា ៗ
ប្រៀបដូចសត្វឃ្មុំផ្ដុំសំបុក ហើរត្រាច់ត្រកមែកព្រឹក្សា
ខ្វាត់ខ្វែងស្វែងត្រឹបទឹកដមផ្កា យកទៅសង់ជាផ្ទុកឃ្មុំបាន ៗ
បុប្ផាផ្កាតាយផ្សាយក្លិនក្រែប ដែលត្រូវឃ្មុំក្រេបទឹកដមប្រាណ
ក៏ឥតស្រពោនស្វិតរំខាន តាំងនៅតាមឋានដូចប្រក្រតី ៗ
ទាំងក្លិនទាំងពណ៌ក៏នៅស្រស់ ដូចដើមទាំងអស់ឥតប្រែអ្វី
អាចបិចលេចញញ្ញក្តិបផ្ទុំខ្ចី កើនពូជប្រក្រតីឥតបាត ៗ
ឯឃ្មុំក៏ផឹកទឹកដមផ្កា យកទៅសាងជាផ្ទុកដ៏ឃ្មាត
ចិញ្ចឹមកូនចៅផៅវង្សជាតិ ដោយឥតមានខាតទៅខាងណា ៗ
គឺផ្កាក៏ឥតវិបរិតខូច នៅកើតកពូជជាធម្មតា
រីឃ្មុំផ្សព្វរកដមផ្កា ក៏បានកើតជាប្រយោជន៍ធំ ៗ
រឿងនេះប្រៀបបានទីអ្នកបួស កាន់ផ្នត់បទផ្នួសកេរ្តិ៍ឧត្ដម
ប្រឹងប្រែងស្វែងរកគុណដ៏ធំ ដូចជាសត្វឃ្មុំអីចំពឹងឯង ៗ
អ្នកឲ្យឥតខូចកោតសម្បត្តិ ឥតខ្វាត់សទ្ធាចិត្តបាត់ថែង
អ្នកបួសបានហើយក៏ប្រឹងប្រែង ប្រព្រឹត្តខ្លួនឯងស្វែងរកគុណ ៗ
ក្រៅពីខ្លួនលោកយោគដល់ញាតិ ផ្សព្វផ្សាយដល់ជាតិឥតខាតស៊ុន
ខ្មែរយើងថ្កើងថ្កានមានកិត្តិគុណ ដោយបុណ្យអ្នកបួសជួយទ្រទ្រង់ ។

រួមមកគឺមួយៈ ជួបជាក់ច្បាស់ ខាងអក្សរសាស្ត្រឲ្យគង់វង្ស
ពីរជួយអប់រំផ្សំទម្រង់ ឲ្យខ្មែរខ្ពស់ខ្ពង់ខាងចរិយា ។
បីជួយឲ្យបានជាមណ្ឌល ផ្តួចផ្តល់ទៅគ្រូអក្ខរា
កូនខ្មែរខ្សត់ក្រយ៉ាងម្តេចម្តា ទៅនៅសិក្សាបានទាំងអស់ ។
បួនជួយឲ្យជាតិចេះបងផ្តុំ រួមជាសង្គមជុំគ្នារស់
ឲ្យចេះធ្វើទានទ្រព្យរបស់ មានចិត្តសប្បុរសសង្គ្រោះខ្សត់ ។
សង្គ្រោះអ្នកបួសជាអាចារ្យ សង្គ្រោះកុមារដែលនៅវត្ត
សង្គ្រោះពលករដែលក្រខ្សត់ សង្គ្រោះជនបទដែលអត់បាយ ។
ព្រោះតែការបួសនេះសំខាន់ ទើបខ្មែរប្រកាន់មិនដែលណាយ
ផ្តាំត-កូនចៅចៅវែងឆ្ងាយ ត្រូវតែប្រុងកាយបួសកុំខាន ។
បើមិនបួសយូរបូរបព្វជ្ជា ត្រឹមៈចញ្ញវស្សាសឹកក៏បាន
តែកុំឡោះណាឲ្យថ្លោះខាន មុខជាលែងបានប្រពន្ធល្អ ។
ទំនៀមនេះឯងគេតែងត្រិត ដើម្បីទាញចិត្តមនុស្សឲ្យស
មួយគឺឲ្យមនុស្សទាំងមានក្រ ទៅរៀនច្បាប់ល្អឲ្យស្គាល់ច្បាស់ ។
—ពីរគឺឲ្យខ្មែរស្រែចំការ ចេះសរសេរចារអក្សរសាស្ត្រ
បើទុកជារៀនមិនជាក់ច្បាស់ អន់ណាស់អានបានសរសេរបាន ។
ការបួសកើតបុណ្យមានគុណខ្ពស់ រៀបរាប់មិនអស់ហួសប្រមាណ
ទ្រទ្រង់ជាតិយើងឡើងថ្កើងថ្កាន កុំភ្លឹកនឹកស្មានថាថោកទាប ។

ជនណាទៀយណាយកាយកើតក្តុប មិនចង់នៅជាប់អំពើបាប
ជននោះបួសស្វែងផ្លែប្រភាព រៀនការបរហូតអស់ជីវិ ៗ
ជនណាមិនទាន់ទ្រាន់ជិនណាយ នៅឃើញសប្បាយក្នុងកាមខ្លាំង
ជននោះបួសដែរតែមួយភាំង ក៏តាំងសឹកមករកកាមវិញ ៗ

ការបួសដើម្បីផ្តាច់វិស្ស័យ ខាងល្អប្រពៃឲ្យពេញលេញ
តែកុំខាតពេញឥតចំណេញ ត្រូវចេញកហាងខាងសិក្សា ៗ
រៀនទាំងផ្លូវធម៌ទាំងផ្លូវលោក ចេះដឹងគរគោកតែគ្រប់គ្នា
សឹកមកជួយជាតិជួយសាសនា ដូចគេកល់គ្នាអីចឹងដែរ ៗ
មិនបង់បាយជាតិញាតិសន្តាន បំណាច់ខ្លួនប្រាណកើតជាខ្មែរ
បានជួយជាតិសាសន៍ដូចគេដែរ មិនបែរជាស្អប់ចំលាប់ឪ ៗ

ឥឡូវការបួសហួសសម័យ កាលពេលសព្វថ្ងៃលោកតម្រូវ
មិនចាំបាច់បួសឲ្យហួសផ្លូវ គេត្រូវនៅជាយុវជន ៗ
គេក្រេបវិជ្ជាតាមចិត្តចង់ ចេះជាងលោកសង្ឃក្នុងបច្ចុប្បន្ន
ចាំបួសធ្វើអីឲ្យតែអន់ នាំគេរិះគន់ទ្រាំទល់គ្នា ៗ
ពីដើមស្រុកទេសយើងលិចលង់ បានជាពឹងសង្ឃខាងសិក្សា
យើងបួសដើម្បីរៀនអក្ខរ ចម្រើនភាសាជាតិឲ្យរស់ ៗ
ឥឡូវរីកកើនចំរើនណាស់ ខាងអក្សរសាស្ត្ររៀនមិនអស់
មានទាំងគម្រិះបំណេះខ្ពស់ ចាំបួសឲ្យអស់កម្លាំងអី ៗ

ដំណើរសម័យមានថៃ្ងយប់　　វិលឥតឈប់ឈប់ជាប្រក្រតី
តើយើងជាជាតិភ្ជាប់ឈ្មោះល្បី　　កើតនៅលើដីកម្ពុជា　　ៗ
ម្តេចក៏មិនប្រែកែសម្រួល　　សម្រួបឲ្យស្រួលតាមវេលា
ជាសប្តុរទម្លាប់ឲ្យគាប់ជា　　តាមពេលៈវេលាព្រមគ្នាទៅ ?　　ៗ

　　សំដីនេះមិញពេញជាសម　　តែបូលប្រទ្បំពុំទាន់ជ្រៅ
ព្រោះឃើញតែគោលដែលដើរទៅ　　ឯហានបិតនៅពុំសូវគិត　　ៗ
សម័យថ្មីនេះរឿងការបួស　　ទីងថាក់ហួសក៏ពុំពិត
ព្រោះមួយកស្ត្រីខ្មែរនៅពេញចិត្ត　　ពីរពួកអទ្ធិតក៏មានផ្លូវ　　ៗ
បានរៀនបានសូត្រហួតអស់　　ដូចពួកគ្រហស្ថពេលឥឡូវ
ទៀតពេលប្រព្រឹត្តគិតរកត្រូវ　　ដឹកនាំម៉ែឪទៅរកសុខ　　ៗ
ទីបីដូចយើងប្រាប់ខាងដើម　　អំពីផ្តើមកូនអ្នកស្រុក
ជាអ្នកក្រខ្សត់អត់ត្រេបមុខ　　ក៏ជាបន្ទុកការបួសដែរ　　ៗ

　　បើនឹងបញ្ជាក់ឲ្យយល់ឆាយ　　យើងនឹងអធិប្បាយបើកបកកើ្ត
អំពីស្នាដៃអ្នកបួសខ្មែរ　　ដែលបែរបែកផលជាច្រើនយ៉ាង　　ៗ
ការបួសប្រៀបបាននឹងគល់ឈើ　　ដែលលូតទៅលើចេញមែកធាង
ជាទីប៉ុចផ្កាផ្លែប្រូងប្រាង　　ជាព្រៃសំណាងអ្នកបេះធី　　ៗ
គល់ពិតតែមួយតែជួយទ្រ　　ឲ្យល្អមែកធាងសន្ទឹកខ្ចី
បើកាប់គល់ប៉ុាច់ដាច់ពីដី　　មែកធាងអាងអីមិនរលំ　　ៗ

នៅពេលសព្វថ្ងៃសម័យណាស់ តែផ្លាស់មិនផុតពីវាសទុំ
ដូចក្មេងជាតិខ្មែរទាំងតូចធំ នៅតែទៅផ្តុំសុំដេកវត្ត ៗ
អ្នកស្រុកចំណាយតាមធនធាន ច្រើនសែនច្រើនលានគ្មានកំណត់
សាងកុដិសាលាពេញគ្រប់វត្ត តើពិតប្រាកដមកពីអ្វី ៗ
គឺមកពីចិត្តគេជ្រះថ្លា នឹងពុទ្ធសាសនាព្រះជិនស្រី
ដែលមានអ្នកបួសជាសាក្សី ទើបគេឃ្លាតខ្វីគ្មានគិតស្តាយ ៗ
ដល់កើតជាឋានទីលំនៅ លោកនេះធ្លាក់ទៅក្មេងទាំងឡាយ
នៅបួសនៅរៀនតាមសប្បាយ បន្ធូរប្រាក់ម្តាយឪពុកបាន ៗ
បើអស់លោកសង្ឃពីវត្តវ៉ា តើកុដិសាលាម្តេចនឹងមាន
ក្មេងខ្មែរក្រីក្រអន្តរធាន រកទីតាំងប្រាណពុំបានពិត ៗ
មិនត្រឹមប៉ុណ្ណោះអស់ព្រះសង្ឃ ព្រះទ័យស្រោចស្រង់ក្នុងអាណិត
ដឹកនាំបាសកឲ្យដក់ចិត្ត ជួយគិតពីការសិក្សាជាតិ ៗ
អ្នកស្រុកជឿបុណ្យស៊ុនចំណាយ រៃប្រាក់កាសតាយដោយចិត្តស្អាត
សាងសាលារៀនមានព្រោងព្រាត គ្មានខាតថវិកាពដការសោះ ៗ
គ្រប់វត្តសុទ្ធសឹងប្រឹងប្រឹតប្រៀន សាងសាលារៀនគ្មានចន្លោះ
គ្រប់ភូមិកុះករទោះកៀនកោះ សាលាដូចហោះទៅតំកល់ ៗ
បើគ្មានព្រះសង្ឃអ្នកដឹកនាំ ឲ្យមនុស្សជឿមាំក្នុងមគ្គផល
តើងាយអ្នកណានឹងគិតយល់ ជួយផ្តល់កិច្ចការបានប៉ុណ្ណឹង ៗ

សម្ដេចបិតាជាអម្ចាស់ ក៏ទ្រង់បានត្រាស់ច្បាស់ឲ្យដឹង
ជាញឹកញយណាស់ពីរឿងហ្នឹង ឲ្យជាតិយើងដឹងសព្វគ្រប់ហើយ ។
ដូច្នេះការបួសគ្មានចង្រៃ គ្មានហួសសម័យឯណាឡើយ
ពោះមានជនខ្លះធ្វើព្រងើយ ប្រែខ្លួនធ្ងន់ធ្ងើយថាថោកទាប ។
ហ៊ានបួសព្រោះតែហ៊ានលះចិត្ត ដែលធ្លាប់ឆ្មើងគិតប្រកាន់ភាព
ដើម្បីឲ្យបានបាត់ពីបាប ម្ដេចខ្លាចថោកទាបមកដល់កាយ ។
គេប្រឹងប្រព្រឹត្តចិត្តឲ្យស្អាត ព្រឹកឡើងកាន់បាត្រដើរបិណ្ឌបាយ
ស្លៀកពាក់ក៏អន់មិនឆើតឆាយ កោរសក់អត់បាយឆ្ងាយពីផ្ទះ ។
ច្បាប់បួសអ៊ីចឹងគឺគង់តែង ឲ្យមនុស្សលះលែងចិត្តមានះ
បេះទនទោនទាបក្រាបសំពះ សមទំនងឃ្លាល្បះភាសិតថា ។
" ទាសៈខ្មាយបង់មានៈ ជរៈខ្មាយរូបសោភា
ថ្លែងរឿងព្រះពុទ្ធផុតវេក យាចក!ឈ្មោះថាថោកទាបពិត " ។
ដូច្នេះអ្នកបួសហួសពីទាប ព្រោះភាពពឹងគេសាងជីវិត
តែបើមើលពង់ត្រង់ផ្លូវចិត្ត នោះពិតជាថ្លៃឥតគូស្មើ ។
ព្រោះអ៊ីព្រះសង្ឃដែលទ្រង់សីល មិនមែនខូចចិលបុគ្គលធ្វើ
របៀបសុំទៀតក៏ថ្នាក់លើ ដូចយើងស្រាយរើទានលើស្រាប់ ។
មិនមែនដូចសូមដើរសូមទាន ដែលដាក់ទុកប្រាណថាអភ័ព្វ
សុំគេតាមចិត្តឥតខ្មាប់ គេស្អប់គេខ្ពើមឆ្អើមគ្រប់គ្នា ។

ព្រោះខ្ជិលកសាងអាងតែសុំ
មារយាទធ្វើយំព្រួយកំព្រា
រៀបរាប់ឲ្យតែគេមេត្តា
គ្រន់គុណល្អជាគ្មានធ្វើសោះ ៗ
រីឯព្រះសង្ឃខ្ពង់ជាន់ហ្នឹង
មិនធ្វើអីចឹងឲ្យអាប់ឈ្មោះ
ហើយតាំងចរិយាក៏គ្មានមោះ
ល្មមដោះពាក្យគេនិន្ទាបាន ៗ
ធ្វើខ្លួនជូនគេជាស្រែបុណ្យ
ប្រព្រឹត្តសាងគុណតាមកល្យាណ
ជួយថែរសង្គ្រោះញាតិសន្តាន
ជួយជាតិដូចបានថ្លែងមកហើយ ៗ
ខ្វះមិនទាន់ខាំងតាំងចិត្តហួស
ព្រាន់ទឹងការបួសយ៉ាងហ្នឹងឡើយ
មានតែស្តើងស្តួចដែលលួចធ្វើយ
ព្រោះគេដល់ត្រើយស៊ើយគួរជាក់ ៗ
ឯសាលារៀនមានច្រើនពិត
តែស្រេចទឹងចិត្តដែលគេស្ម័គ្រ
មិនបួសក៏រៀនគ្មានឧបសគ្គ
ឡើងថ្នាក់ទៅលើប្រសើរក្រៃ ៗ
តែបើគេចង់ទ្រង់ចីពរ
ដើម្បីកាន់ធម៌ប្រពៃ
បួសចុះប្រុសប្រាជ្ញកុំខ្លាចភ័យ
វាគ្មានទោសពៃរ៍ទៅអ្វីទេ ៗ
រាជការសង្គមបានទំនៀប
របៀបសិក្សាជាហូរហែ
ចែកជាពីរផ្លូវឥតផ្លាស់ប្រែ
ស្រេចតែកូនចៅទៅសិក្សា ៗ
របៀបមួយផ្នែកប៉ែកបច្ចុប្បន្ន
សម្រាប់យុវជនពុំបព្វជ្ជា
មួយទៀតហៅពុទ្ធិកសិក្សា
សម្រាប់ជនណាជាបព្វជិត ៗ
ដូច្នេះការរៀនមានពីរផ្លូវ
សុទ្ធតែត្រឹមត្រូវគ្មានវិក
ចង់រៀនខាងណាស្រេចលើចិត្ត
កុំគិតជាល្បែងប្រជែងគ្នា ៗ

កុំញ្ញអ្នកបួសឲ្យហួសខុស   ផុតពីឋានមនុស្សទៅសួគ៌
អ្នកបួសមិនមែនជាតិទេវតា   គឺជាតិខ្មែរមកដូចគ្នាដែរ ។
ហើយជាយុវជនបន្តវង្ស   មានពូជមានពង្សពីឈាមខ្មែរ
ដូចជាយុវជនទាំងពួងដែរ   មិនមែនក្លាយបែរខ្មែរពីព្រាហ្មណ ។
ប៉ុន្តែអ្នកបួសហួសពីគេ   ត្រង់តែកចិត្តទៅជាពីរស្ថាន
គឺមួយស្វែងរកសួគ៌និព្វាន   ពីរកសាងប្រាណគង់បច្ចុប្បន្ន ។
មុនទឹងទៅសួគ៌គួរតែសាក   បែរឆាកសាងខ្លួនឲ្យគ្រប់គ្រាន់
មិនមែនទៀងសួគ៌ដូចចៃដន្យ   ទាំងពេលបច្ចុប្បន្នអីចឹងទេ ។
មួយទៀតការបួសហើយលាសឹក   តាមយើងរំពឹងទឹករកពាក្យកៃ
ឃើញថាជាគុណគួរកុំប្រែ   ត្រូវទុកហូរហែឲ្យវែងឆ្ងាយ ។
ព្រោះបួសហើយសឹកឬកនេះថ្លៃ   ឲ្យទាន់សម័យដែលប្រែក្លាយ
– ទីមួយឲ្យកូនខ្មែរទាំងឡាយ   ជាប់ចិត្តស្និទ្ធកាយតាមដូនតា ។
ឲ្យសមទឹងពាក្យដ៏សំខាន់   ដែលថាខ្មែរកាន់ពុទ្ធសាសនា
កុំកាន់តែមាត់ចិត្តសារ៉ា   កាន់គ្រាន់ឃោសនាយកបុណ្យស័ក្តិ ។
សម្តេចឪយើងដែលទ្រង់ធមិ   ជាឧទាហរណ៍ដ៏ជាក់លាក់
គឺទ្រង់កាន់វង្សជាខ្មែរម្នាក់   ព្រះទ័យស្មោះស្ម័គ្រនឹងទៀមជាតិ ។
ទ្រង់កាន់ព្រះផ្នួសបួសជាសង្ឃ   តាមបែបព្រះវង្សពង្សនរនាថ
សមជាក្សត្រខ្មែរឥតប្រែឃ្លាត   អ្នកជាតិនិយមពុទ្ធសាសនា ។

– ទីពីរឡើងខ្មែរប្រកាន់ខ្ជាប់ នូវបទទម្លាប់ដ៏ថ្លៃថ្លា
ដែលឲ្យយើងចេះសង្គ្រោះគ្នា ដូចបានពណ៌នាខាងដើមហើយ ។
ព្រោះតែបើយើងលែងបួសវិញ ក៏គ្មានចំណេញប៉ុន្មានឡើយ
យូរទៅអ្នកបួសកាន់តែស្បើយ ដល់ហើយក៏បាត់រលត់បង់ ។
ដល់ផុតអ្នកបួសជំនួសព្រះ គ្រហស្ថអ្នកលះទ្រព្យស្រោចស្រង់
ដាច់សូន្យដូចគ្នាជាពិតត្រង់ ព្រោះគ្មានព្រះសង្ឃជាសាក្សី ។
រលាយអស់វត្តរលត់ឈឹង កូនខ្មែរធ្លាប់ពឹងតើបានអ្វី
វាទឹងធ្លាក់ជូនសាជាថ្មី ដល់ម្ចាស់ផែនដីក្នុងការស្រោយ ។
បើនាំគ្នាបួសឲ្យបន្ទាប់ បន្តគ្នាជាប់ខ្សែស្រឡាយ
សាសនាពិតជាមិនអន្តរាយ អាចតាំងនៅឆ្ងាយអង្វែងបាន ។
ហើយបើយើងប្រឹងឲ្យព្រមគ្នា លើកស្ទួយសាសនាឲ្យថ្កើងថ្កាន
ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងនេះទៅទៀតមាន យើងហ៊ានថាធូរដល់សង្គម ។
ព្រោះមនុស្សជឿបុណ្យគុណមគ្គផល រឹតតែជួយផ្ដល់ការឧបត្ថម្ភ
ខាងកិច្ចសិក្សាការអប់រំ មួយភាគយ៉ាងធំសមគួរខ្លះ ។
ជាតិអាចសំចៃលៃថវិកា ពីសាងសាលាពីសាងផ្ទះ
ពីការផ្គង់ផ្គត់កូនចៅខ្លះ ទុកយកទៅប៉ះការខ្វះខាត ។
នៅក្នុងវិស័យដទៃផ្សេង ចម្រើនក្រៃលែងដល់រដ្ឋជាតិ
ប្រសិនជាលុបទម្លាប់ស្អាត នេះនៅតើជាតិចំណេញអី ។

បើនឹងនិយាយ ថាការបួស នាំឲ្យហួសសម័យថ្មី
ខាតពេលដែលត្រូវសាងផែនដី សាងជាតិឃ្លាតឆ្ងាយក្រៃលែង ៗ
ថានេះរិះគ្រាន់តែនៅខុស មិនគិតវ័យមនុស្សឲ្យជាក់ស្តែង
តើអ្នកណាហ្ន៎ ! ទៅកំហែង ឲ្យក្មេងទៅស្មើរធ្វើការងារ ៗ
គេចែកផ្នែកមនុស្សទាំងប្រុសស្រី តាមវ័យទាំងបីមកយូរយារ
ទីមួយគឺវ័យនៃកុមារ ជាវ័យត្រូវការសិក្សាមុន ៗ
ពីរគឺវ័យហៅកណ្តាល ជាកាលត្រូវមនុស្សរកសាងទុន
ទីបីជាវ័យកសាងគុណ ធ្វើបុណ្យធ្វើទានសីលភាវនា ៗ
អ្នកបួសច្រើនក្មេងស្វែងរៀនសូត្រ តាំងចិត្តស្លូតបូតតាមដូនតា
បួសហើយចាប់ផ្តើមការសិក្សា ល្មមវ័យកាលណាក៏សឹកវិញ ៗ
មកលៃប្រតិដ្ឋផលិតផល ជួយជាតិជិតដល់យ៉ាងពេញលេញ
ប្រកបរបររកចំណេញ បំពេញមុខងារជាពលរដ្ឋ ៗ
រីឯយុវជនមិនបានបួស ក៏មិនជ្រុលជ្រួសហួសបែបបទ
ពោះបីមិនចូលជាសិស្សវត្ត ក៏គង់ចូលបទសិក្សាដែរ ៗ
មិនដែលម៉ែឪស្គាល់ត្រូវខុស ណាមួយប្រទុស្តប្រទេចដែរ
ដល់ក្មេងក្នុងវ័យសិក្សាដែរ ឲ្យបែរត្រឡប់ឈប់រៀនឡើយ ៗ
គ្មានការបង្ខំដំបង្ខិត . មានតែលោមចិត្តថាកូនអើយ
ចាំរៀនសូត្រទៅកុំព្រងើយ ខ្លួននាងធំហើយត្រូវបេះភ្នាស ៗ

តាំងនាងនៅក្មេងវ័យវែងឆ្ងាយ កុំឲ្យទឹកស្អាយដល់ទៅចាស់
តែមានគ្រួសារការច្រើនណាស់ គ្មានពេលណាផ្ទាស់វិលវិញទេ ៗ
ដូច្នេះជាបួសនាំឲ្យខាត ឲ្យខូចការជាតិដូចពាក្យតែ
យើងហ៊ានធ្វើយថាមិនពិតទេ ដូចពោលហួរហែមកនេះឯង ៗ
មួយទៀតបើបួស ផលហួសវ័យ ព្រោះលៃមិនទាន់កន្លងកាលក្មេង
រឿងនេះក៏គ្មានចំឡែកផ្សេង វាតែងតែមានជាធម្មតា ៗ
ពោះមិនអ្នកបួសក៏ហួសដែរ ព្រោះខ្មែរឧហាតជាតិសិក្សា
ខ្វះរៀនពីវ័យកុមារ ដល់ចាស់ស្រកក៏មិនឈប់ ៗ
— ទីបីប្រយោជន៍ខាងអប់រំ លើកស្ទួយសង្គមខាងសេពគប់
ព្រោះអីការបួសជាទំនប់ ជួយទប់កូនខ្មែរឡែកខ្លួន ៗ
ជួយផ្តល់សំណាងខាងទិសស្បើយ ឲ្យស្គាល់ទោសពៃ៍អន្ទាយបួន
ចេះការវិន័យយ៉ាងម៉ាំមួន ចេះហាត់ពត់ខ្លួនខាងចរិយា ៗ
ផ្នែកនេះជាភាគមួយយ៉ាងធំ ខាងផ្តល់សង្គមឲ្យថ្លៃថ្លា
កូនខ្មែរដែលបានចូលបព្វជ្ជា សាសនាអប់រំសមគ្រប់កាយ ៗ
ឲ្យចេះគោរពច្បាប់ខុសត្រូវ ស្គាល់គុណម៉ែឪគ្រូបាធ្យាយ
ស្គាល់តូចស្គាល់ធំផងទាំងឡាយ ស្គាល់ញាតិជិតឆ្ងាយមិនវិបត្តិ ៗ
ស្នេហាជាតិសាសន៍ពងពង្ស រូបរម្យកំលាំងថ្មើមប្រម៉ាត់
គាំពាររក្សាព្រះមហាក្សត្រ មិនឲ្យស្ងូនឲ្យបាត់ពីសាវតារ ៗ

ឲ្យបេះដូញចិត្តប្រតិដ្ឋផល ជីកស្រះលើកថ្នល់ផលសាធារណ៍
សាងកុដិសាលាព្រះវិហារ ជួយថែរក្សាការប្រមុខរដ្ឋ ៗ
ដល់សឹកមកវិញចិត្តប្រែពៃ ព្រោះជាប់និស្ស័យដែលហាត់ពត់
មានចិត្តស្លូតត្រង់ក្នុងកម្មបថ ប្រាកដជាប់តាមផ្លូវសាសនា ៗ
បើមិនបានរៀនគង់កើនខុះ មិនមែនស្រឡះបដិអាសា
តាមភ័ព្វនិស្ស័យព្រេងវាសនា តាមបែបដូនតាជាប់តទៅ ៗ
 ដូច្នេះបួសសឹកប្លែកពិសេស ជួយជាតិប្រទេសជាច្រើនផ្លូវ
បើកាន់សាសនាតាមម៉ែឪ នោះត្រូវតែទៀតបួសកុំខាន ៗ
បើមិនបួសយូរប៉ុនតាមសូត្រ ផ្លាស់គ្នាម្តងម្នាក់ឲ្យគ្រប់គ្រាណា
ព្រោះមិនជាធ្ងន់ខ្លួនប៉ុន្មាន ហើយឲ្យយើងបានស្គាល់ច្បាស់លាស់ ៗ
នូវច្បាប់វិន័យពុទ្ធសាសនា នូវច្បាប់ចរិយាខាងធម្មសាស្ត្រ
នូវគោលគំនិតព្រះជាម្ចាស់ នូវភាពកម្រាស់ជម្រៅធម៌ ៗ
កើតមិព្រះពុទ្ធផុតសម័យ ប្តូឲ្យទោសទៅលំអក់ពណ៌
ដល់ជាតិប្រជាពលនិករ ឬក៏ជាធម៌ដឹកនាំសត្វ ៗ

យើងសូមបញ្ជាក់មួយវគ្គទៀត ដោយទៀតជ្រើសយកពាក្យមកស្អាត

ចំពោះបញ្ហាការប្រតិបត្តិ តាមខ្សែបន្ទាត់ពុទ្ធសាសនា ៗ
អ្នកខ្លះបួសហើយលាក់សើយចិល រប៉ូចរប៉ិលវិលសិក្សា
ត្រូវមានទោសពោរដោរហ៊ុំហា មានពាក្យគេថា គ្រប់ទិសទី ៗ

ឲ្យបួសយ៉ាងហ្នឹងបាត់តម្លៃ　នាំតែហិនហោប្រពៃណី
ដូចដែករីងរែះត្រូវច្រេះស៊ី　ល្មេចល្មិចលំលុះឲ្យធ្លុះធ្លាយ ។
　សំដីចាំងនេះយើងរិះគិត　ក៏ឃើញថាពិតឥតប្រែក្លាយ
តែបើរៀបពប់តាមបរិយាយ　យើងអាចដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា -
　សាសនាព្រះពុទ្ធបរិសុទ្ធថ្លៃ　ជាទីអាស្រ័យជនគ្រប់គ្នា
គ្មានរើសមុខមាត់ចិត្តយ៉ាងណា　ឲ្យតែជ្រះថ្លាក៏បួសបាន ។
ព្រោះជាសាសនាប្រសើរក្តាត់　របស់មនុស្សសត្វគ្រប់គ្រប់ប្រាណ
ជនណាជ្រះថ្លាក្នុងសន្តាន　ក៏អាចបួសបានដូចដូចគ្នា ។
តែបើបួសហើយល្មើយគំនិត　ប្រព្រឹត្តល្មើសច្បាប់នៃសាសនា
ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់លោកត្រាស់ថា　លោកគ្មានធានាជននោះឡើយ ។
បើគេដាំក្រូចបានផលក្រូច　បើគសាងខូចអាក្រក់ហើយ
មិនអាចចៀសពងផលនេះឡើយ　នេះជាពាក្យឆ្លើយល្មមគ្រប់គ្រាន់ ។
មួយទៀតបើយើងនឹងដោះស្រាយ　ឲ្យឃើញវែងឆ្ងាយមាបច្ចុប្បន្ន
យើងអាចប្រៀបធៀបឲ្យជាក់ស្ទើន　ចែកជាថ្នាក់ជាន់តាមតម្លៃ ។
អ្នកបួសពួកខ្លះក្រាស់ដោយបាប　ប្រព្រឹត្តថោកទាបខុសវិន័យ
ពិតមែន, ប៉ុន្តែបើប៉ាន់ថ្លៃ　ប្រៀបមើលតម្លៃទោសនិងគុណ ។
គង់ឃើញថាគោលការប្រព្រឹត្ត　ជ្រុលខាងសុចរិតច្រើនជាងមុន
គឺមានការធ្វើអំពើបុណ្យ　និងគុណបវរល្អច្រើនណាស់ ។

រីឯការទ្រុស្តទុសបរិយា   ពានត្រៃសិក្ខាដោយឥតខ្លាស
វាជាកាគតូចស្ដួចស្ដើងណាស់   យកមកប្រកាសក៏មិនសម ។
មួយទៀតច្បាប់សង្ឃអគ្គល្អិតខ្ពស់   ជាងច្បាប់គ្រហស្ថខាងអប់រំ
ហើយច្បាប់នេះទៀតជ្រៀតក្រឹត្យក្រម   មានតូចមានធំជាច្រើនស្ថាន ។
ចំណែកអ្នកបួសដែលជ្រួសចិត្ត   ជ្រុលខាងប្រព្រឹត្តបំពាន
បំពោះក្រឹត្យក្រមធំប្រធាន   ក៏លោកមិនហ៊ានបំពានដែរ ។
ជ្រុលជ្រួសថ្មោះធ្លោយដោយនិស្ស័យ   ត្រឹមតែទោសតៃគួរស្ដីដេរ
គ្រង់ហ៊ានជាខ្នាំងនឹងច្បាប់ខ្មែរ   យើងឃើញហើយដែរកម្រណាស់ ។
កំហុសតិចតួចស្ដួចស្ដើងហ្នឹង   បើគៃលៃថ្លឹងគង់ឃើញច្បាស់
វានៅតែត្រង់ត្រូវល្អណាស់   ជាងគ្រឹហាវាសផងទាំងឡាយ ។
គ្រហស្ថអស់ត្រឹមច្បាប់ផែនដី   ក្រៅនេះសេរីមានទូលាយ
ចង់ធ្វើយ៉ាងម៉េចហៅសប្បាយ   ក៏គ្មានគិតកាយក្រែងអាបត្តិ ។
រឿងស្រីរឿងស្រាបាក់ច្រៀង   ស្ដាប់សូរស័ព្ទសៀងច្រៀងប្រតិព័ទ្ធ
ស្រែកហ៊ោកញ្ជ្រៀវពុំក្រែងមាត់   ដើរលាត់ដើរស៊ើយតាមចិត្តចង់ ។
ដើរលែងលំហែក្បែរមុខវាំង   ក្រៀបត្រាលើតាំងកៅអីបង់
មើលកុនមើលល្ខោនឡូកឡំវង់   ធៀតដើរថែចង់ផ្លូវស្នេហា ។
មានប្ដីប្រពន្ធរួមស្នេហ៍ស្និទ្ធ   ផ្ដេកផ្ដិតផ្លូវកាមតាមប្រាថ្នា
ជិះកង់ជិះឡានស្រែកឡូឡា   ចង់ធ្វើយ៉ាងណាក៏គ្មានភ័យ ។

គ្មានគិតគិតក្ដុកនឹកនាំក្រែង　　អាបត្តិអាប្រែងច្បាប់វិន័យ
ឯលោកសង្ឃវិញគ្មាននិស្ស័យ　　លោកគ្មានអស់ដៃអីដល់ម្ទឹង ៗ
បើធៀបប្រៀបប្រឹតចិត្តជាបុណ្យ　　ផញ្ជួងទោសគុណទប់ទល់ថ្លឹង
រវែកដូចចែងថ្លែងអីចឹង　　ពណ៌នាបុណ្ណឹងជាទំនង ៗ
ប៉ុន្តែសូមមិត្ររួមសាសនា　　យល់ឲ្យច្បាស់ថាការខុសត្រង់
របស់អ្នកបួសទាំងនោះផង　　ទោះជាសៅហ្មងតូចក៏ដោយ ៗ
ក៏ច្បាប់វិន័យកាត់ក្រិតទោស　　មិនដែលសន្ដោសអនុគ្រោះឲ្យ
លោកដែលប្រព្រឹត្តចិត្តថ្លោះធ្លោយ　　ត្រូវប្រែកែក្រោយឲ្យស័ក្តិសម ៗ
ពីព្រោះករណីយកិច្ចលោកសង្ឃ　　ដោយត្រង់គឺដៅការអប់រំ
ឲ្យល្អចរិយាជាប្រថម　　ទើបគេមកទំប្រឹងអត់បាយ ៗ
ចុះបើមកបួសជ្រួសបណ្ដោយ　　បណ្ដែតចិត្តឲ្យនៅរាយមាយ
ធ្វើតាមតែចិត្តគិតសប្បាយ　　យកតាមតម្រាយត្រឹមហាក់ស ៗ
ការបួសចិញ្ចឹមចិត្តដូច្នេះ　　ពិតជាគ្មានខ្លះគួរឲ្យខ្មាស
បួសតាំងពីក្មេងរៀងដល់ចាស់　　គ្មានផ្លាស់ចរិយាមារយាទប្រាណ ៗ
ការបួសនោះទៀតក៏គ្មានន័យ　　មានតែទោសពៃរ៍អន្តរធាន
ការខ្វះក៏ខាតជាតិក៏ខាន　　បង់បាយមិនបានប្រយោជន៍អ្វី ៗ
អ្នកបួសលោកដ៏ខ្វះយ៉ាងនេះ　　បានជាលោកបេះតាំងស្មារតី
ប្រព្រឹត្តអប់រំតាំងតាស់ថ្មី　　ឃើញគួរគប្បីមិនសូវត្រង់ ៗ

អ្នកស្រែធ្វើស្រូវរដូវកាល ស្ទុះស្ទាស្រើបស្រាលដោយបំណង
ចង់បានផលច្រើនជាងមិត្រផង ដោយនូវគន្លងផ្លូវសុចរិត ។
រីឯអ្នកបួសក៏ដូច្នោះ ប្រឹងប្រែងក្រោយដោះខាងផ្លូវចិត្ត
យកជ័យជំនះឈ្នះអស់មិត្រ ដោយការប្រព្រឹត្តិអប់រំប្រាណ ។
អស់មិត្រទាំងឡាយរួមសាសនា មានចិត្តជ្រះថ្លាដែលបានអាន
សូមមិត្រមេត្តាកុំខាន នឹកស្មានថាខ្ញុំក្រុមទៅក្រោយ ។
ខ្ញុំក្រងចងជាបទបរិយាយ នេះគឺដោះស្រាយការថ្លោះធ្លោយ
ដែលអស់យុវជនជំនាន់ក្រោយ បណ្ដោយតាមចិត្តបំបិទគុណ ។
មិនបើកឲ្យឃើញភាគផលល្អ ដែលកកើតពីរស្រែបុណ្យ
ជាដែនដំរេកមកពីមុន ជាគុណជួយកែកូនខ្មែរអើយ ! ។

—ចប់—

ផ្ចាញ់កាចដោយការធ្វើកាចតប
ផ្ចាញ់អបដោយអាបធ្វើអប ត
ផ្ចាញ់ល្អដោយល្អិតធ្វើចិត្តល្អ
ផ្ចាញ់ក្រដោយតស៊ូធ្វើខ្ជាប់

ដ - ឌ

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ខ្មែរគួរថែថ្នម
ឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួន គង់វង្សគង់មត់
ព្រោះអក្សរជាតិ គោលជាតិប្រាកដ
អក្សររលត់ ជាតិក៏រលាយ
ប.គ.

ពិចារណាដើម្បីយល់តក្កវិជ្ជា

(ត)

លោក ហ៊ុន គិមសៀ រៀបរៀង

យើងទាំងអស់គ្នាពិនិត្យតាមឧទាហរណ៍នេះ ក៏អាចយល់បានភ្លាមថា នេះហើយមកអំពីការសួរគ្មានវិធាន សួរច្របូកច្របល់ អាងតែខ្លួនផ្ទុំពុកបេះតែសួរមិនគិតគូរ ពាល់តែជាប់នឹងសំនួររបស់ខ្លួនវិញ ។ និយាយសង្ខេបមកវិញគឺថា យើងទាំងអស់គ្នាសុទ្ធតែទទួលយល់ព្រមថា មានវិធានមែនក្នុងការរៀបចំគំនិត ដើម្បីនិយាយឲ្យបានត្រឹមត្រូវនិងជាក់លាក់ ពីព្រោះថាសំដីជារូបភាពនៃគំនិត បើគំនិតសាំញ៉ាំច្របូកច្របល់គ្មានក្បាលកន្ទុយ . . . តើសំដីយើងមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ក្បោះក្បាយទៅម្ដេចកើត ។ ការនិយាយចេញទៅ គេស្ដាប់មិនបាននេះហើយដែលអ្នកប្រាជ្ញបណ្ឌិត គេចងក្រងទៅជាក្បួនសម្រាប់សិក្សាដែលយើងហៅថា តក្កវិជ្ជា គឺជាវិជ្ជារៀបចំគំនិត ទុកដាក់សំដីដើម្បីនិយាយឲ្យបានជ័យជំនះ ។

វិធានកើតពីណាមក ?

ខាងលើ យើងបានអធិប្បាយរួចមកហើយ ក្នុងការនិយាយទាក់ទងគ្នា មនុស្សយើងគេប្រើសំដី ។ និយាយដល់សំដី, មានតក្កវិទូម្នាក់មានយោបល់ថា : " សំដីជាឧបករណ៍នាំឲ្យមនុស្សអាចយល់គ្នាបាន " " ការវិវត្តន៍ជឿនលឿនគ្រប់ផ្នែក ជាពិសេសគឺខាងផ្នែកគំនិតបញ្ញារបស់មនុស្សមួយភាគធំដែលរស់នៅក្នុងសង្គម ក៏អាស្រ័យមកតែអំពីសំដីគំនិតដែលគិតតែឯង ៗ ប្រាសចាកសំដី ប្រាសចាកសម្ភារៈ គឺមិនអាចទុកជាធរមានបានទេ " ។

បើយើងធ្វើការពិចារណាចំពោះការទាក់ទងយ៉ាងជាក់ស្តែងខាងលើនេះ, យើងទាំងអស់គ្នាយល់ថា : សំដីជាសំបកខាងក្រៅ ទុកដូចជារូបភាព សតិអារម្មណ៍ (គំនិត) នៅខាងក្នុង ទុកដូចជាអត្ថរសឬខ្លឹមសារនៃសំដី ។ គឺចាប់ពីត្រង់នេះទៅហើយដែលនាំឲ្យកើតជាបញ្ហាមានរូបភាព (សំដី) និង អត្ថរស (គំនិត) ហើយតក្កវិជ្ជារូបភាពក៏ជាវិជ្ជាសិក្សាអំពីរូបភាពនិងវិធានប្រើរូបភាពពោលគឺសំដី ដែលលាតត្រដាងនូវគំនិតខាងក្នុង ឲ្យចេញមកក្រៅនោះ ។ តាមធម្មតា រវាងរូបភាព និងអត្ថរសច្រើនមានការផ្ទុយគ្នា គឺថា សំដីនិយាយដែលចេញមកក្រៅ ជួនកាលមិនអាចបកស្រាយនូវគោលគំនិតខាងក្នុងឲ្យបានក្បោះក្បាយត្រឹមត្រូវទេ ពីព្រោះតែយើងមិនយល់វិធានសម្រាប់ប្រើសំដី ហេតុ

នេះហើយបានត្រូវមានតក្កវិជ្ជារូបភាពពន្យល់ឲ្យយើងយល់នូវ "វិធាន" ក្នុងការប្រើរូបភាពពោលគឺសំដីនោះឲ្យបានជាក់លាក់ហ្មត់ចត់ មានសមត្ថ-ភាពអាចបកស្រាយពន្យល់នូវគំនិតខាងក្នុង ឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ។ មនុស្សមានគំនិតល្អ, តែបើសំដី មិនអាចបកស្រាយបានគំនិតល្អនោះទេ អ្នកដទៃក៏គេមិនអាចយល់នូវលក្ខណៈល្អបានរបស់យើងបានដែរ, ហេតុនេះ តក្កវិជ្ជារូបភាព មានភារៈទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងវិស័យនេះឯង ។

តើរូបភាពនិងវិធានត្រិះរិះនៃតក្កសាស្ត្ររូបភាព វាយ៉ាងណាខ្លះ?

តក្កសាស្ត្ររូបភាពមានសមត្ថភាពសិក្សា, ពិចារណានូវរូបភាព និង វិធានតុបតែងគំនិត ដើម្បីលាតត្រដាងសតិអារម្មណ៍ឬបំណងរបស់ខ្លួនឲ្យបានជាក់លាក់យ៉ាងទៀងទាត់ ។ ដូច្នេះ, តក្កសាស្ត្ររូបភាព មិនសូវជាសំគីដល់អត្ថរសនៃបញ្ហាប៉ុន្មានទេ, សំគីពិចារណាតែអំពីវិធាននៃការលាតត្រដាងពោលគឺការលេងសំដីច្រើនជាង បានសេចក្ដីថា : តក្កសាស្ត្ររូបភាព ពុំមែនមិនដឹងដល់អត្ថរសនៃបញ្ហាអ្វីបន្តិចបន្តួចនោះទេ, ប៉ុន្តែភារៈរបស់វា ត្រូវត្រិះរិះខាងរបៀបប្រើសំដី ខាងការលេងវោហារឲ្យបានសមរម្យនិងត្រឹមត្រូវ ច្រើនជាង ។

និយាយថា តក្កសាស្ត្ររូបភាព ដែលមានដំណើរ ឬ និទ្ទាការ តែខាងប្រើសំដីនោះ តើមានន័យយ៉ាងដូចម្ដេច ?

ដើម្បីឲ្យងាយយល់ យើងសុំជូនឧទាហរណ៍ខ្លះ ៗ នៅក្នុងវិស័យ

អក្សរសិល្ប៍ (Domaine littéraire) មកបញ្ជាក់ដូចត ៗ ៖

វណ្ណកម្មអក្សរសិល្ប៍ (Œuvres littéraires) មានអត្តរសនិងរូបភាពរបស់វា ៗ អត្តរស មានរាប់រយរាប់ពាន់ ប៉ុន្តែក៏សំដែងចេញលេចឡើងដោយរូបភាព ជា កំណាព្យ, ជារឿង, ជាប្រលោមលោក, ឬ ជារូបភាពផ្សេង ៗ ។ល។ បានសេចក្តីថា : តក្កសាស្ត្ររូបភាពត្រូវទទួលខុសត្រូវធំ ចំពោះវិធីតែង, របៀបចងក្រងកំណាព្យ, របៀបនិពន្ធ.... ចំណែកឯអត្តរស ក៏មានខុសមានត្រូវ អនុលោមទៅតាមទស្សនៈនៃអ្នកនិពន្ធនោះ តក្កសាស្ត្ររូបភាពមិនសូវទទួលខុសត្រូវប៉ុន្មានទេ ទុកឲ្យវិទ្យាសាស្ត្រដែលមានសមត្ថកិច្ច ឬមុខងារនាទីដូចជាទស្សនវិជ្ជា (Philosophie) គេវិនិច្ឆ័យទៅចុះ ។

ដើម្បីឲ្យងាយយល់, យើងសុំលើកយកឧទាហរណ៍ មនុស្សខ្វាក់ ៤ នាក់ ជជែកគ្នាអំពីរូបដំរី មកពិចារណា :

ក– ១– ដំរីដូចឈើង

២- ដំរីដូចសសរផ្ទះ

អាពីរនាក់ទៀតត្រឡប់ ជានិយាយថា :

ខ – ១– ដំរីដូចសសរផ្ទះ

២– ដំរីមិនដូចសសរផ្ទះទេ

ក្នុងករណីទាំងពីរខាងលើនេះ តើមិត្តយល់ថា ក៏មានយោបល់

ខុសគ្នាយ៉ាងណា ? តើយើងអាចយកក្បួនតក្កសាស្ត្រ ទៅប្រើក្នុងការនិយាយ ជាមួយមនុស្សម្នាក់ទាំងនោះរបៀបណា ក្នុងពេលដែលយើងមិនស្គាល់សត្វដំរីដូចគ្នា ។

ការពិត ក្នុងករណីដែលយើងមិនស្គាល់សត្វដំរីដូចគ្នានោះ យើងពុំអាចយករបៀបតក្កសាស្ត្របុរាណទៅប្រកែកការកាត់ អំពីរូបរាងដំរី ថាជាយ៉ាងនេះឬយ៉ាងនោះបានទេ ប៉ុន្តែមនុស្សម្នាក់ពីនាក់ឆ្លើយក្នុងករណី " ៣ " តក្កសាស្ត្របុរាណអាចយល់បានថា : ចម្លើយនោះខុសទាំងពីរនាក់ ពីព្រោះឆ្លើយក្នុងរង្វង់ចង្អៀត ។ ចំណែកឯក្នុងករណី " ១ " វិញ គឺតក្កសាស្ត្របុរាណអាចយល់បានថាមានមួយត្រូវ មួយខុស ពីព្រោះចម្លើយថា " ដំរីមិនដូចសសរផ្ទះទេ " ក៏ខូចណាយជាង ក៏ឆ្ងាយត្រូវជាង ។ ការពិត ដំរីក៏ដូចអី ក៏ដូចទៅ ឲ្យតែខុសពីសសរផ្ទះ អាចត្រូវនឹងចម្លើយយើងបាន ពីព្រោះចម្លើយយើង មិនបានបញ្ជាក់អះអាងជាដូចនេះឬ ដូចនោះ . . . ។ល។

ចំពោះករណីទូទៅ បើមានគំនិតផ្ទុយគ្នាបែបដូច " ១ " ខាងលើ, តក្កសាស្ត្របុរាណបើកច្បាប់ឲ្យយើងឆ្លើយតែត្រឹម " មានមួយខុស មួយត្រូវ " ប៉ុណ្ណោះទេ តែត្រង់បញ្ជាក់ថា : អ្នកណាមួយខុស អ្នកណាមួយត្រូវគឺតក្កសាស្ត្រមិនឲ្យបញ្ជាក់ទេ ។ (ប្រការនេះនឹងនិយាយច្បាស់ក្នុងជំពូកក្រោយ) ។

វិធានសំខាន់ៗ នៃតក្កសាស្ត្ររូបភាព

តក្កសាស្ត្ររូបភាពចងក្រង និងលាតត្រដាងឡើង នូវរូបភាព, នូវវិធីប្រើសំដី, នូវវិធានគ្រឹះនៃគំនិត . . . ហេតុដូច្នេះ បន្តទៅនេះ យើងនឹងសិក្សាម្តងមួយ ៗ នូវប្រការសំខាន់ ៗ នៃតក្កសាស្ត្រ ។

តក្កសាស្ត្ររូបភាពបានអះអាងថា : គំនិតណាមួយដែលសមរម្យ ហើយត្រឹមត្រូវ គឺជាគំនិតដែលគ្មានការផ្ទុយ សំដីជាក់លាក់, ក្បោះក្បាយ, មានហេតុផល, ហើយមានឯកភាព . . . ។ ផ្ទុយទៅវិញ, បើគំនិត ឬពាក្យសំដីណាដែលមានការខ្វែងយោបល់ខាងក្នុង, និយាយតាប់ចុងព្រយុងដើម មិនច្បាស់លាស់ . . . មិនអាចនាំជ័យជំនះ ឬ នាំការបេះដឹង ឬ កំពន្យល់បញ្ហាណាមួយបានលទ្ធផលទេ ពីព្រោះគំនិតយើងខុស, វិធីប្រើសំដីកមិនច្បាស់ ស្រពិចស្រពិលនាំឲ្យគេច្រឡំ . . . ។ល។ ពីព្រោះតែសេចក្តីត្រូវការឲ្យបានច្បាស់លាស់នៃគំនិតរបស់យើង ក្នុងការប្រើសំដីនេះហើយ, បានជាតក្កសាស្ត្ររូបភាព បានចងក្រងឡើងជាវិធាន ៤ យ៉ាង ដែលគេហៅថា វិធានជាមូលដ្ឋាននៃតក្កវិជ្ជា គឺមាន:

១ - វិធានឯកភាព (Le principe d'identité)

២ - វិធានផ្ទុយ (Le principe de contradiction)

(អាចហៅថាវិធានមិនផ្ទុយក៏បាន)

៣– វិធានកាត់ចោលអាទីបី ឬវិធានកណ្ដាល

– Le principe du milieu ou tiers exclu

៤– វិធានតាមហេតុផល ឬ វិធានមានហេតុផលគ្រប់គ្រាន់

– Le principe des Raisonnements biens complets

ហើយម្យ៉ាងទៀត . តក្កសាស្ត្របុរាណ នៅមានពិចារណាដល់អត្តរូប (Forme) នៃការត្រិះរិះទៀត ដូចជា :

ការយល់ Concept

ការវិនិច្ឆ័យ Jugement

ការសន្និដ្ឋាន Déduction

នៅចុងក្រោយបង្អស់ តក្កសាស្ត្របុរាណនិយាយដល់បញ្ហាភស្តុតាងបញ្ជាក់ ។

មនុស្សយើងទាំងអស់គ្នា គ្មានអ្នកណាកើតឡើងហើយស្រាប់តែចេះពូកែតែម្ដងនោះទេ ការចេះដឹងតែងកើតមកពីការរៀនសូត្រដោយស្វិតស្វាញម្ដងបន្តិច ៗ ។ ហេតុនេះ រឿងតក្កវិជ្ជា ចំពោះមិត្តខ្លះ ដែលមិនបានធ្លាប់ត្រចៀកនឹងវិជ្ជានេះ មិនអាចគេចផុតពីការពិបាកស្ដាប់ទេ ប៉ុន្តែយើងខ្ញុំជឿថា : បើមិត្រត្រាំលំបាក អានម្ដងបន្តិច ៗ ទំ ប្រឹងពិចារណាឱ្យយល់បាន យើងជឿថាវិជ្ជានេះនឹងមានប្រយោជន៍ច្រើនដល់ការនិយាយស្ដីរបស់មិត្តក្នុងអនាគត ។

ជំពូកទី-២

ពិចារណាគឺជាអ្វី?

ពិចារណាគឺជាចលនានៃខួរក្បាលដើម្បីការចេះដឹង

យើងទាំងអស់គ្នាកំពុងតែសិក្សាតក្កសាស្ត្រ, តក្កសាស្ត្រគឺជាវិជ្ជាសាស្ត្រនៃការពិចារណា; ដូច្នេះ យើងទាំងអស់គ្នា គួរបានយល់អំពីការពិចារណាតើវាជាអ្វីសិន ជាមុនដែរ ។

ពិចារណាគឺជាអ្វី?

ខ្ញុំបានឃើញសិស្សខ្លះអង្គុយសម្លឹងមើលដំបូលថ្នាក់, សិស្សខ្លះចងចិញ្ចើម, ច្របាច់ថ្ងាស, មានសិស្សខ្លះទៀតទាំងដងប៉ាកកាលេង ។ល។ បើកាលណាយើងសួរគេ គេនឹងឆ្លើយប្រាប់យើងថា: គេកំពុងតែពិចារណា គេពិចារណាមិនទាន់ឃើញ (ខ្ញុំសុំប្រើពាក្យគិតជំនួសពិចារណា) ។

កាលណាយើងគិតអ្វីមួយមិនឃើញវាហាក់ដូចជាខួរក្បាលយើងគ្មានចលនា គឺជាខួរក្បាលយើងវានៅស្ងៀមមួយកន្លែង ។ វាមិនខុសគ្នានឹងម៉ាស៊ីនឡានខូច បើចង់ឲ្យវាទៅមុខទៀត មនុស្សត្រូវតែរុញវា ។ កាលណាគិតមិនឃើញ មនុស្សយើងខំប្រឹងគិត : ដៃស្ទាបក្បាល ច្របាច់ថ្ងាស . . . ហាក់ដូចជារុញច្រានខួរក្បាលយើងឲ្យវាលឿនទៅមុខមួយគ្រឹត បើយើងពិនិត្យមើលរូបភាពខាងក្រៅយើងនឹងឃើញថា : ការគិតគឺជាចលនានៃខួរក្បាល ។

បើមិត្តណាធ្លាប់បានយល់វិជ្ជាបដិច្ចសមុប្បាទ (Dialectique) ខ្លះ ។ ពីមុនមកហើយ គេមុខជាទំនងយល់ថា បាតុភូតទាំងអស់សុទ្ធតែជាសភាវៈចលនា ។ គំនិត គឺជាបាតុភូតធម្មជាតិ ហេតុដូច្នេះគំនិត ក៏មិនមែនជាចលនាឯណាបាន ? ។

តែនិយាយដល់ចលនាហើយ គឺយើងត្រូវនិយាយដល់សម្ភារៈហើយ ពីព្រោះសម្ភារៈទើបក៏មានចលនា ។

ក្នុងរឿងគំនិត Pensée នេះ យើងខ្ញុំនឹកទៅដល់ឃ្លាមួយដែលគេច្រើនតែនិយាយថា : « ខ្ញុំគិតល្អិតម៉ត់អស់ហើយ » ។ ពាក្យថាល្អិតម៉ត់ នាំឲ្យខ្ញុំនឹកឃើញទៅដល់រឿងកិនម្សៅ គឺថាកិនអង្ករឲ្យល្អិតម៉ត់ទៅជាម្សៅ ។

និយាយមកដល់រឿងកិនម្សៅនេះ ខ្ញុំសុំទោសមិត្តអ្នកអានបើករង្វង់ក្រចកមួយ ។ គឺថា : មិត្តក៏ធ្លាប់បានអានសៀវភៅតក្កសាស្ត្រជាអក្សរបរទេស អ្នកនិពន្ធជាតិណាមួយ បើគេសរសេរគឺគេបម្រើផលប្រយោជន៍ខាងគំនិតរបស់ជាតិគេ គេយកឧទាហរណ៍ណាដែលមានលក្ខណៈស្របទៅតាមសមត្ថភាពនៃប្រជាជនស្រុកគេ ពោលគឺលក្ខណៈនៅក្នុងស្រុកដូច្នេះ ក្នុងករណីពន្យល់រឿងចលនា យើងខ្ញុំសុំយកឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង ដែលប្រជាជនយើងភាគច្រើនធ្លាប់បានប្រទះកន្លងមក ដើម្បីឲ្យងាយយល់ដូចជារឿងកិនម្សៅនេះ ។

កិនម្សៅគឺជាចលនាមួយ គឺចលនារបស់ត្បាល់កិនអង្ករឲ្យល្អិតម៉ដ្ឋទៅជាម្សៅ ហេតុនេះបើយើងប្រៀបធៀបទៅនឹងការគិតគឺយ៉ាងដូច្នេះ ៖ គិតគឺជាចលនានៃខួរក្បាល (ខួរក្បាលជាសម្ភារៈ) ដែលយើងទុកដូចជាត្បាល់នៅខាងលើ ។

ចង់កិនម្សៅត្រូវមានអង្ករយកទៅកិននឹងត្បាល់ ហេតុនេះ ចង់គិត មនុស្សក៏ត្រូវមានបញ្ហា, ចំណោទ . . . ដើម្បីគិតអំពីដែរ ខួរក្បាលមនុស្សមិនអាចគិតទទេ ៗ បានទេ ។ រឿងរ៉ាវ, ចំណោទ, បញ្ហាទាំងអស់នេះ គឺជាសម្ភារៈ ដែលវិញ្ញាណរបស់យើងទទួលបានមកធ្វើឧបករណ៍សម្រាប់ឲ្យខួរក្បាលគិត ។ និយាយសង្ខេបមកវិញបានសេចក្ដីថា ៖ គិតគឺជាចលនានៃខួរក្បាលផ្អែកទៅលើសម្ភារៈខាងក្រៅជាមូលដ្ឋាន ដើម្បីធ្វើយ៉ាងណាឲ្យមនុស្សយល់បាននូវធាតុពិតទាំងអស់នៅក្នុងប្រព័ន្ធទាំងមូល ។

ប្រការនេះសំខាន់ណាស់ សព្វថ្ងៃនៅលើសាកលលោកទាំងមូលក៏មានការប្រកែកប្រណាំងគ្នាមិនចេះចប់មិនចេះអស់ពីរឿងសម្ភារៈ និងគំនិតនេះដែរ ដែលគេសាប៉ាក់ហៅថាពួក Matérialisme dialectique និងពួក Idéalisme métaphysique (ពួកសម្ភារៈនិយមបដិច្ចសមុប្បាទ និងពួកគំនិតនិយមបរមត្ថសាស្ត្រ) ។

(នៅមានត)

វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ

(ត)

ព្រះមហា ចាំង-ខាត់ រៀបរៀង

-សានុ ក្រ.វិ. ឮដ៏ជំរៅនៃភ្នំ ។ -សារ គុ. ដែលមានសារៈឮដ៏ខាងក្នុង ។ ន.បុ. ភាពខាងក្នុង; ពល.ខាងក្នុង, ទ្រព្យដែលកប់ទុក, បម្រុក ។ -សុខ គុ. ដែលមានសេចក្ដីសុខឮដ៏ខាងក្នុង ។ -ស្ថ គុ. ដែលឋិតនៅខាងក្នុង។ -ស្បឝ៌ គុ ដែលប៉ះពាល់ឮដ៏ខាងក្នុង ។ -ស្មេរ គុ. ដែលសើចឮដ៏ខាងក្នុង ។ -អន្តស្ចរ គុ. ដែលកម្រើកខាងក្នុង, ដែលនៅក្នុង ។ -អន្តស្តាប ពុ. ភ្លើងខាងក្នុង, គុ. ដែលដេះឮដ៏ខាងក្នុង ។ អន្តស្តុហាវ គុ. ដែលមានដំណក់ទឹកឮដ៏ខាងក្នុង ។ --អន្តស្តោយ គុ. ដែលមានទឹកឮដ៏ខាងក្នុង ។

អន្តរ គុ ដែលជាខាងក្នុង, ដែលនៅជិតខាង, ជំនិត, ស្និទ្ធស្នាល ។

នបុំ ខាងក្នុង, ទីចន្លោះ, រន្ធ, ។ ចម្រក, ទីចន្លោះ ។
កាល, សម័យ, ភាគ ។ សមាជិកកណ្តាល ។ ១, សេចក្តី ។
ចម្ងាយ, ភាពឆ្ងាយ, ភាពទីទៃពីគ្នា ។ អាការពិសេស,
ឱកាស, ទោសដាចន្លោះ, ការរោគា ។ —គត គុ.
ដែលនៅចន្លោះ, ដែលនៅឆ្ងាយ , —ចារិន៍ គុ. ដែល
ត្រេចទៅឆ្ងាយ ។ —ជ្ញ គុ. ដែលដឹងទៅខាងក្នុង,
ដែលដឹងច្បាស់ ។ —ទស្សី ដែលឃើញនូវកណ្តាល ។
—បតិត គុ. ដែលធ្លាក់ក្នុងចន្លោះ, ដែលបាត់, ដែលមិន
មាន ។ —បុរុឞ ប៉ុ. (បុរសខាងក្នុង) —អាត្មន៍
ព្រលឹង ។ —ប្រភវ (ដែលកើតក្នុងចន្លោះ) ប៉ុ. វណ្ណៈ
លាយគ្នា ។ —ប្រេក្សិន៍ គុ. ដែលមើលឃើញទោសដា
ចន្លោះ ។ —ស្ថ គុ. ដែលឋិតនៅជាចន្លោះ, ប៉ុ. សាក្សី ។
អន្តរាន្វេសិន៍ គុ. ដែលស្វែងរកទោសដាចន្លោះ, ដែល
ចាំឱកាសដាទំនង ។ —អន្តរាគមន៍ នប៉ុ. កិរិយាចូល ។

–អន្តរាទិស ស្ត្រី. ទិសជាចន្លោះ ។ –អន្តរាវេទិ ស្ត្រី របៀង, ជញ្ជាំងខាន់ ។ –អន្តរវេបរ គុ. ដែលចរនៅក្នុងផ្ទះ ។

អន្តរាល នបុ. ពេលជាចន្លោះ, ខាងក្នុង ។ គុ. ដែលនៅជាចន្លោះ អន្តរាលេ ក្នុងពេលកំពុងដើរ ។

អន្តរ-តិ ធាតុ ទៅក្នុងចន្លោះ, លាក់, ញែក ។

អន្តរិក្ស នបុ. អន្តរិក្ស ទីចន្លោះឰដ៏អាកាស, អាកាស, មេឃ ។ –ក្សិត គុ. ដែលនៅលើអាកាស ។ –លោក បុ. អន្តលោក មេឃ, ។ –សទ៑ គុ. ដែលនៅលើមេឃ ។ –អន្តរីក្សគ គុ. ដែលទៅតាមអាកាស, បុ. បក្សី ។

អន្តរីយ នបុ. អន្តរីយ អាវទ្រនាប់ ។

អន្តជ្វល ធាតុ ឆេះខាងក្នុង, ភ្លឺខាងក្នុង ។

អន្តទ៌ហ៍ ធាតុ ឆេះខាងក្នុង ។

អន្តធា ធាតុ លាក់, ទុក, លាក់ទុក, បំបាត់ ។

អន្តភិតិ ធាតុ ធ្វើការល្បត់ ។

អន្តភ៌ ធាតុ ជ្រាបចូល, នៅខាងក្នុង ។

អន្តព្រាម្យ ធាតុ ធ្វើឲ្យទន់ខ្សោយ ។

អន្តវត្នី ស្ត្រី. ស្ត្រីមានគភ៌ ។

អន្តវសិ ធាតុ នៅខាងក្នុង ។

អន្តវិគ្គ គុ. ដែលមានទីបំផុត, ដែលកន្លងទៅ ។

អន្តស្វ៌ ធ.គុ គ្របពេញខាងក្នុង ។

អន្តិ អាយត. ទៅជិត, ផ្ទុយ ។

អន្តិក ដែលទៅដល់ទីបំផុត ។ នបុ. ការទៅជិត ។

អន្តិម គុ អ្នកចុងបំផុត ។

អន្ត្យ គុ ដែលចុងបំផុត. វណ្ណ.ចុងក្រោយ ។ –កម៌ន៍ នបុ. អន្តកម្ម ការរំលាយសព ។ –ជ គុ. បុ. អ្នកកើតក្នុងវណ្ណៈក្រោយបំផុត, –ឧត្តម –យោនិ ដូចគ្នា ។

(នៅមានត)

ព្រះរាជនិពន្ធរាមកេរ្តិ៍

ភាគ ១២

(ក)

ពេភក ទឹក-ពាម

ស្រាវជ្រាវ និង រៀបរៀង

និយាយតាំងតែពីព្រះបាទធតរដ្ឋ ក្រោយដែលបានតែងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ព្រះរាមរួចហើយ ក៏លើករេហ៍ពលវិលត្រឡប់ទៅនគរវិញ ប្រទះជួបនឹងរាមេសូរ ច្បាំងគ្នានឹងរាមេសូរ ។ បាញ់ រហូតដល់រូភីនិងទូភា ។ ស្លាប់ ទូភីទៅច្បាំងនឹងពាលី ។ សម្លាប់ទូភីស្លាប់ ។

កាលនោះ ព្រះរាមសុរិវង្ស បានស្តាប់ពាក្យអសុរស្តីហើយ ទើប ព្រះអង្គឆ្លើយតបទៅវិញថា ខ្លួនឯងនេះ ចង់ដណ្តើមយកនាង ហើយ មកអួតអាងថា មានឫទ្ធានុភាពខ្លាំងក្រៃ ឯងមិនបានដឹងគេដៃអញនេះ គឺព្រះនារាយណ៍បែងភាគ ចុះមកកើតជាព្រះរាមា នឹងប្រហារផ្ចាញ់ពួក ពាលកុម្ភ័ណ្ឌ ដែលមានចិត្តទុច្ចរិតឫស្យា ឯងនេះឈ្មោះអ្វី បានជា អហង្ការក្លាហាន មិនដឹងប្រាណនឹងក្ស័យសូន្យអស់ហើយ ៗ កាលនោះ រាមសូរអសុរក្លាហាន បានស្តាប់វាចាហើយ ក៏ក្តៅក្តួលឆួលឆេះក្នុង វិញ្ញាណញ័រអស់អង្គកាយា ហើយក៏ទះហត្ថាលាន់ឮផ្ទាំងកាំងគ្រហារ ហើយឆ្លើយតបទៅវិញថា ខ្លួនអញនេះ ឈ្មោះរាមសូរទេវេស មាន រិទ្ធិតេជៈដៃក្រពេកណាស់ ខ្លួនឯងជាមនុស្សប៉ុនស្រមោចសត្វ ហេតុដូចម្តេច ក៏ហ៊ានអួតថានារាយណ៍បែងភាគចុះមក ឯងនេះ ប្រៀបគណនាបីដូច

ជាសត្វអំពិលអំពែក មកអួតពន្លឺឲ្យភ្លឺស្មើនឹងព្រះសុរិយា ហើយនៃមនុស្ស ឯងកុំអាលអួត អម្បាលតែអង្គព្រះអរជុនគា មានរិទ្ធាក្រៃ ក៏គង់ក្ស័យរលត់មិនខានដោយអញ ឯងនេះ បើទុកជាព្រហ្ម ក៏ដីរឯងគង់តែនឹងក្ស័យរលត់ផុតសង្ខារ ជាហើយ ក៏តន្ត្រំបាទាកក្រោកទាំងប្រឹថពីគ្រីក្រឡឹងឥតូថៅពេជ្រ គេចវិញខ្លាល់ ដូចកញ្ហាល់កញ្ហារវែក សម្តែងឫទ្ធិទាំងព្រះសុរិយាអរុណោទ័យ មិនឃើញនៃខ្ទមស្រុក អាកាសវេហាស៍ក៏បណ្តាលលាន់ឮគ្រឹកគ្រែង កក្រើកទាំងនៃព្រព្រឹក្សជាគោលាហល រន្ធះអសនីក៏បន្លឺសព្ទអឺតអស់ទាំងទសទិសា ។ កាលនោះ ទាំងបីមហេសីអគ្គជាយា ទាំងអង្គអគ្គវេតសីតា នូវអស់ហ្វូងកំណាន់ស្រីស្រីង្គាររហោជាពលាករ បានឮសូរសព្ទសម្ទីងគគ្រឹកគគ្រេងកក្រើកទាំងនៃព្រព្រឹក្សពនារ៉ែន ផងខ្លបរំងាំងពនាក់មាគ៌ាស្ថាន អាកាសវេហាស៍ក៏ខ្មៅខ្មូលផង្គាលដង្គុំ ផងឹតទាល់មើលមិនយល់គ្នា ដូចរាត្រីយប់ ព្រះនាងទាំងបី ក៏ភ័យភិតស្មើនឹងក្ស័យជីវិត ហើយស្រែកអឺងកងរំពងទាំងនៃព្រព្រឹក្សព្រះអង្គក៏ប្រាប់ថា មានពួកកុម្ភ័ណ្ឌមកតតាំងច្បាំងជាញជ័យ ទើបក្សត្រថ្ងៃមានព្រះរាជ ទៅនឹងព្រះរាជមហេសីទាំងបីថា ម្នាលនាងទាំងបី កុំនាងមានសេចក្តីស្ងួតរន្ធត់ឡើយ ថ្មើមអើយ ចូរនាងរង់ចាំមើលរិទ្ធិព្រះរាមកូនសម្លាញ់យើងសិន ។

កាលនោះ ព្រះនាគយណ៌ហាវង្សក្រុងចក្រនោះ លុះឃើញខាង

សីកាយ៉ៅម៉ិត្តភ័យភិតតក្កមាដូច្នោះហើយ ទើបព្រះអង្គថ្នមឱបក្រសោប
អង្គនាងធីតា ថាម្នាលអនុជ អ្នកកុំភ័យខ្លាចថ្វីអាយក្ស កុំជាងងឹតមេឃ
ដីឡើយ ហើយបងក៏នឹងប្រហារដំវៃកំទេចក្ស័យប្រល័យជន្មហោង ៗ
ថាហើយព្រះអង្គទ្រង់ចាប់យកសរពាលចន្ទ ហើយក៏ក្រោកឈរឡើង
តម្កើងធ្នូជ័យព្រះអង្គ ដ៏ល្អហាក់ដូចនៃអង្គព្រះកោសីយ៍ ចក្រថ្លែងទៅ
ហោង ៗ វីស័ព្ទសន្ធឹកក៏លាន់ព្ទូគ្រឹកគឹកកងរំពងទាំងអាកាសពសុធា
ក៏ញាប់ញ័រខ្លាខ្វូរ វីទ្ធិអំណាចសរនោះ បណ្ដាលក្ដីស្មានដូចដួងអរុ-
ណោទ័យ ព្រះអង្គក្រឡេកមើលទៅវៃ ឃើញអសុរកាមសូរ ៗ

កាលនោះ វីកាមសូរនោះ លុះឃើញសិល្បមនុស្សថ្លែងមកដោយ
វិទ្ធិក្លាហានដូច្នោះ ក៏នឹកក្រោធក្រេវក្រៃ ក៏ស្រែកគម្រាម ទូវស័ព្ទ
សម្រេងដូចផ្គរលាន់ ហើយកុម្ភ័ណ្ឌក៏ចាប់យកសិល្បដ័យវៃថ្លែងទៅដោយ
ច្ឆូរាហោង ៗ វីស័ព្ទសន្ធឹកសរអសុរនោះ ក៏លាន់ព្ទួសន្ធឹក ស្មើរ
ទីងក្ដុកផ្ទាប់ក្រឡាប់មហាប្រថពី ក៏ក្រើករំពើកដល់ឋានតុសិតា វីសរ
សក្ដាអសុរនោះ ក៏ទៅប្រទក្សិណទានកជរថ មិនអាចនឹងចូលទៅជិតអង្គ
ព្រះបក្រាឡើយ ៗ កាលនោះ វីព្រះកមាធិបតី ឃើញកមសូរ
យក្សាថ្លែងសរមកតគាំងច្បាំងទីងព្រះអង្គដូច្នោះហើយ ទើបព្រះអង្គចាប់
យកព្រះវៃសេងសរអគ្គិសនីវាត ហើយសម្ដែងថ្លែងទៅបំផ្លាញសរអសុរ
ព្រះអង្គទ្រង់តម្រង់ថ្លែងទៅ ក៏ឮលាន់កក្រើកទាំងត្រៃលោកា ៗ វីសរថ្មី

នោះ ក៏ត្រឡប់កើតជាកង់ចក្រកែវក្លៃផ្ទុក ហើយក៏តម្រង់ត្រង់ទៅបំផ្លាញ សរយក្សាក៏ខ្ទេចខ្ទីដូចផង់ធូលីមួយរំពេច ដូចព្រិចភ្នែក ដោយតេជានុភាព ព្រះហត្ថា ៤ ។ កាលនោះ កុមសូរអសុរីក៏ក្រេវក្រោធជាខ្លាំងណាស់ ដូចភ្លើងប្រល័យកល្ប ហើយក៏ចាប់យកព្រួញថ្វាពេជ្រទិព្វក្លា ត្រៃវង់ពោល ទៅ លាន់ឮសូរខ្ទឹកខ្ទាប់លើវេហាស៍ ដូចភ្លៀងធំ ងងឹតអ័ព្ទអស់ ទាំងសែនអរុណោទ័យ រីព្រួញថ្វាពេជ្រនោះក៏ដេញសរព្រះចក្រ ។ កាល នោះ រីព្រះកុមាធិបតី ឃើញព្រួញថ្វាពេជ្រអសុរីមានឫទ្ធានុភាពមហិមា ទើបព្រះអង្គយកសរផ្កាផ្កាញរាក ដ៏មានរិទ្ធិអំណាចសក្តាក្រៃ ហើយក្លៃ-ទ័យក៏បំណាន់មើលមិនព្រិចនេត្រា ព្រះយ៉ាតហ្លាទកស័ខ្ទ ក៏ផ្ទុងទៅ ដោយរិទ្ធិយោង ។ លាន់ឮគគ្រឹកទាំងគិរីសុមេរុសត្តបរិភណ្ឌសីទន្ត រហូតទូទាំងពិភពសុធា ដល់ទៅព្រហ្មអកនិដ្ឋ ងងឹតអន្ធការអ័ព្ទអស់ ទាំងទសទិស រីសរផ្កាក៏ផ្ចាញព្រួញថ្វាពេជ្រអសុរា ។ កាលគ្រានោះ កុមសូរសេដ្ឋីសក្តិយក្ស ឃើញព្រួញថ្វាពេជ្រចាញ់រិទ្ធិសរព្រះកុមា ក៏សែន ក្រោធា នេត្រាទាំងពីរក្រឡេកក្រឡៅជាលក្រហមច្រាលដូចដួងអរុណោ ទ័យ គន្ធ្រឹមធាតារ ក៏ស្រែកសម្រែកសន្ធាប់ខ្លាំងក្រៃ អសុរីក៏សម្តែង អំណាចញាប់ញ័រទាំងផែនដី ស្ទុះវៃចូលទៅចាប់ចុងពន្លោលព្រះកជរថ របស់ព្រះកុមា ដោយហត្ថាទាំង ៤ ហោង ។

កាលនោះ ព្រះសុរិវង្សអង្គនាគយណ៍រិទ្ធី ត្រិះត្រត់សព្វសារដើយ

រស្មីភ្លឺដូចភ្លើងព្រានព្រាយ ហើយស្តេចក៏ក្រោកចុះពីរាជរថ ចូលក ដៃនឹងអសុរប្រចាប់ចំបាប់គ្នាវិលវល់ទៅវិញទៅមក ប៉ុនប៉ងបំណងក្នុងចិត្ត តាំងសង្ខារនឹងផ្តួលផ្តាច់ជីវិតល្បងរើគ្នាហោង ។ កាលនោះ កមសូរ អសុរិន្ទ្រាហាន ចូលរុករានមិនមានគិតជីវិតជីវាគ្នាសោះឡើយ ហើយ សុទ្ធសឹងតែក្លាពលខ្លាំង ចូលគក់តាំងច្បាំងគ្នា មួយកាប់មួយការពារ តាំងសង្ខារ ក្រឡាប់ក្រឡាសវិលវល់វិលវល់ទៅវិញទៅមក ។ គ្រានោះ ព្រះរាមាធិបតីចក្រីក៏ចាប់រឹងនឹងអសុរ ការមិនឱ្យត្រូវព្រះអង្គឡើយ ហើយ ព្រះអង្គក៏ចាប់ដៃអសុរបាន ព្រះអង្គក៏លើកជើងស្តាំជាន់លើដង្គង់ដើមទ្រូង របស់អសុរ ។ គ្រានោះ កមសូរយក្សាក្នុងចិត្តនោះប្រាថ្នានឹងផ្តាច់ ជីវិត ព្រះទ្រង់ទ្វីក៏ត្រីធ្នូជ័យ ពាយសំពងទៅត្រូវអង្គអសុរ ។ កម-សូរយក្សានោះ លុះត្រូវកាយក៏ឈឺស្បើរទឹងក្សយប្រល័យជន្មា ទឹង ទ្រាំពុំបាន ក៏យំស្រែកថា នុអង្គអញអើយ សែនស្តាយកម្លាំងរិទ្ធី ដោះតាំងទសទិសានុទិស ក៏អញធ្លាប់បង្ក្រាបប្រាប់បាន គួរឬមកតាញ់ ឫទ្ធិមនុស្សសាមាន្យប៉ុនសុចសត្វ អសុរក៏តូចចិត្តក្រៃ ទឹងល្បីកេរ្តិ៍ ឈ្មោះខ្ញុំទៅដល់កល្បកប្បគាប់សក្តិ ខាសអស់ទេព្រក្សត្រគ្រៃ តាំង ទេវសួគាល័យគ្រប់ស្ថានពស៊ី អសុរខ្ញញាល្បែបប់ក្លាង ក៏ក្រឡេកភ្នែក មើលទៅព្រះចក្រី អសុរក៏ឃើញដៃ ៤ កាន់ចក្រគទាពេជ្រពណ្ណរាយ អសុរក៏ដឹងថា ជាអង្គព្រះនារាយណ៍ទ្រង់រិទ្ធិប្រចេះហើយ ក៏ស្ទុះក្រោក

ចូលទៅក្រាបក្រោមព្រះបាទា វន្ទិយទូលអង្វរសុំទោសព្រះរូ
ទ្រង់ព្រះករុណាមេត្តាប្រោសលោះទោសទុកជីវិត ដ្បិតខ្ញុំព្រះ
នេះ ឃើញខុសពិតជីវិតគួរក្ស័យ ព្រោះមិនស្គាល់ព្រះអង្គឡើយ ហោ.
ហ៊ានទទឹងរឹងចង់ច្បាំងនឹងព្រះអង្គ សូមព្រះរាជទានជីវិតក្នុងជាន់គ្រានេះ
ម្តងឲ្យបានរស់នៅបម្រើបាទតទៅ ។

កាលនោះ ព្រះនារាយណ៍រាមា បានស្តាប់យុទ្ធមារអសុរ ទួញ
ពណ៌នាសូមជីវិតដូច្នោះហើយ ព្រះអង្គទ្រង់សើចធ្វើញឹម ៗ ទើប
មានព្រះរាជឱង្ការថា ម្នាលកមសូរអសុរ ខ្លួននេះ ដំទ្រង់សក្តារិទ្ធិ
ជាកន្ទោងលោកាធាត្រី អង្គអញអវតារចុះមកបង្ក្រាបយុគ ដើម្បីប្រាថ្នា
នឹងឲ្យលោកជាសុខក្សេមក្សាន្ត រំលត់ទុក្ខសោកឲ្យបានត្រជាក់តាំង
ផែនក្រោម ជាទីពំនាក់នៃត្រៃលោក ។ ឥឡូវនេះអ្នកដឹងខ្លួនធ្វើខុសមែន
ពិត ជីវិតនោះ ណ្ហើយចុះ អញលើកឲ្យតាំងតែពីថ្ងៃនេះតទៅ ចូរ
តាំងចិត្តប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសត្យក្នុងធម៌ ។ កាលនោះ កមសូរអសុរ
បានស្តាប់ព្រះឱង្ការព្រះទ្រង់ត្រុះហើយ អសុរក៏ក្រាបក្រោមព្រះបាទា
វន្ទិយទូលតបទៅវិញថា ដែលព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាការុណ្យព្រះគុណ
នោះជាទីបំផុត ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំគ្មានវត្ថុអ្វីនឹងតបស្នងធ្ងន់ព្រះបាទព្រះ
បារមី មានតែសេចក្តីមួយនេះ គឺអង្គព្រះសយម្ពូញាណ ព្រះរាជ
ទានអង្គត្រៃមេឃយក្ស ជំជាអធ្យាធិបតី ខ្ញុំព្រះករុណានេះ បាន

គដំណាពន្យមក សូមថ្វាយក្នុងធូលីព្រះបាទបរមលោកនាថ ទើបបាន បង្ក្រាបប្រាបពួកពាលពាលាបច្ចាមិត្រ ដើរចិត្តជាសត្រូវត្រូវតែក្នុងលោ-កាហោង ។

កាលនោះ ព្រះទ្រង់គពលុបលើសលោកា ទទួលយកសរពៃផ អសុរ ព្រះមេតបាក់សែតអោយមន្ទសប្រគ្រពេត ។ ឯកមសូរអសុរ លុះថ្វាយសរសិល្បហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំលាហោះទៅវិញហោង ។

កាលនោះ វិអគ្គិអគ្គការធិបតី បក្រក៏មានព្រះវាចាថា ម្នាលព្រះពិរុណ វិសសិល្បនេះ យើងសូមផ្ញើទុកនឹងអ្នកផង បើយើងធ្វើការទៅមុខនោះ ទញ់ទាល់តិទកកាលណា សឹមយើងមកយកពីអ្នកវិញហោង ។ ថាហើយព្រះអគ្គិក៏ហោះហោលទៅលើអាកាស ។ ហេតុនៃគេជាទុកាភអគ្គព្រះបក្រាក៏កកើតអំពីកតាំងទសទិស ។ វិអគ្គិ ព្រះពិរុណទេពក៏ទទួលទុកដោយសោមនស្សហោង ។

កាលគ្រានោះ វិអស់ហ្វូងទេពគ្រប់កសិណនោះ ក្រុះឃើញពួកអសូរ អសុរ ចាញ់ធ្វើបារមីព្រះពមសហើយ ទេវេសគ្រប់ស្ថានក៏អរសាទរ ទះដៃឲ្យពរ ទេពខ្លះក៏ថា ពួកអសុរមារ ក្នុងគ្រានេះ ទើងវិនាសល្អិតខ្ទេចខ្ទី ដោយបុណ្យព្រះបរមត្រៃផ ៤ , ទេពខ្លះ ក៏បាចសាចនូវមាលាផ្កាក្រមាស នូវផ្ទឹមន្ទាវិព្វកេស ហើយក៏ស្រែកនូវសព្ទសាធុប្រែកឲ្យជ័យសិរីសួស្តីជាច្រើន ១ ហោង ។

កាលនោះ ព្រះបាទវចរវដ្ឋធិបតី ទាំង ៣ សម្តេច
ខ្ញុំអស់ពលយោធាទាំងពួងនោះ ឃើញព្រះកុមារមានជ័យ ជំនះឈ្នះក៏
ទេវតាក៏បាចសាចបុប្ផាទិព្វដេរដាសព្រះធរណី រីឯមាណពទាំងនោះ ក្រអូប
អប់ក្រឡប់ពេញទាំងព្រៃព្រឹក្សា អ្នកខ្លះក៏ចាប់រើសយកមកថើប ហើយ
សៀតត្រចៀកដោយសោមនស្សរីកសរង់ ៗ រីឯព្រះបិតុរង្គ ទ្រង់ឲ្យ
គ្រវីទង់ជ័យ លើកយោធាដើរហោង ៗ លុះស្តេចយាងតាមផ្លូវព្រែក
ជ្រៅជ្រលងស្ទឹងបឹងបួរព្រៃកព្រៃហិមពាន្ត ក៏ឈប់ដាក់យោធា ដោយ
យេះដំណាក់រៀង ១ ក្នុងអញ្ញ លុះដល់អយុធ្យាធានីហើយ ទើប
ព្រះអង្គឲ្យបញ្ឈប់ហែពលសកលយោធា នៅនាក្បែរកំផែង ៗ ទាំង
៩ ក្បូរស្រុកវិថីពន្ធ្យា ក៏ស្តេចយាត្រាទៅកាន់ប្រាសាទកែវមរកតា ដល់
ហើយក៏ដាក់អង្គគង់លើបល្ល័ង្កអាសន៍ ព្រះអង្គល្អដូចទេវរាជកោសីយ នា
កណ្តាលទៅមុខសុរិន្ទ ឬមន្ត្រីសុណិសា ព្រះស្នំក្រមការកំណាន់ទាំង
ពួងដេរដាសពិតប្រកិតជំនិត ទើបព្រះអង្គទ្រង់ប្រទានទាំងទ្រព្យសម្បត្តិ
ដាក់ស្ពាន ឲ្យព្រះកជបុត្រា ទាំងស្រីស្រីស្នំរ ជាបរិវារ ទាំងសេនាអាមាត្យ
មុខមន្ត្រី សង្ឃការីតោវវិតម្រួតត្រួតត្រាមហាតលិតគ្រប់គ្រាន់ហើយ ទើប
ព្រះអង្គទ្រង់បង្គាប់ទៅនឹងព្រះពិរុទព្រះសុតទ្រុងថា ម្នាលកូនអ្នកដ៏មានបុណ្យ
អានុភាពក្រៃដូចក្មួងប្រល័យកល្ប ចូលអ្នកគ្រឡប់ទៅតបស្នងធ្ងន់ព្រះ
បាទសម្តេចព្រះអយ្យកាធិរាជដូចដើម នឹងបានបម្រុងរក្សាអាណាប្រជាជន
ឲ្យអ្នកបានសេចក្តីសុខសួស្តីសិរីសោភាហោង (នៅមានត)

ឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹត និង ក្រាំង

ដែលមាននៅវិជ្ជាស្ថាននៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

លោក ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង

(ក)

ចំណងជើង " សាស្ត្រា ច្បាប់ក្បួនគម្ពីរ "

អ្នកនិពន្ធ រកពុំបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធ ពាក្យកាព្យ : បទកាកគតិ ។

ប្រភពរឿង ច្បាប់អាពុកទូន្មានកូនឥទ្ធិពលពុទ្ធនិយមនិងភពនិយម ។

លក្ខណៈឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ខ្សែ មាន ៣ សន្លឹក ។

ឯកសារនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកអំពីវត្ត

កាយកើនឬកាយព្រំ កំពង់ឆ្នាំងដែរ ចុះលេខ ៦៤៤ ។

អត្ថបទផ្ដើម កូនអើយគម្ពីរ មានព្រះបាលី គាថាច្រះហោង លោក

ទុកជាច្បាប់ សម្រាប់អ្នកផង ឲ្យរៀនក្រងរងរបៀនសាស្ត្រា ។

បរមយោ ខសម្បន្នោ គុណវិជ្ជា វិសាលិកុ - លំសុភក់

ឥកំសា នសោកន្តិ ។ ខ្ញុំអ្នកណា . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់ ព្រះរាជសក្ខ ខ្ញុំបាទបុត្រគេ ចរិបូណ៌ស្រេចហើយ

ផ្គត់ផ្គង់មហាក្សត្រ ប្រណិបតន៍ជាក្រោយ មិនឲ្យឃ្លាតឡើយ

នឹងច្បាប់ធម៌ថ្លៃ (១) ។

\+ + +

បំណាំងជើង " សាស្ត្រា ច្បាប់ស្ទះស្មែង "

អ្នកនិពន្ធ រកពុំបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធន៍ ពាក្យកាយបទភាគគតិ ។

ប្រភពរឿង ច្បាប់ខ្ញុំបាទសាមណេរនិងសិស្ស តាមប្រពៃណីខ្មែរ

ពីព្រេងនាយ ។

លក្ខណៈឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ខ្សែមាន ៤ សន្លឹក ។

ឯកសារនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកអំពីវត្ត

បទុមវតីនៈ ខេត្តកំពង់ចាម ចុះលេខឯកសារ ៦៤០ ។

---

១) តទៅទៀត មានវិបត្តិទាំងជើងពាក្យទាំងអត្ថន័យ ។ ប្រហែលអ្នកចារ ចារបន្ថែម ដោយខ្លួនឯងទេដឹង? ល្បះបន្តទៅទៀតដូច្នេះ ៖

ផតអ្នកកក់កាន់ កំណត់សព្វថ្ងៃ ទាំង ១១ គ្រាន់គ្រប់ប្រពៃ រក្សាសីលថ្ងៃ ត្រូវធំវិញណា ។ យើងឃ្មូរលង់លុះ មេ្ទងផន្ទា សឹងទៅកើតឋាន ពិមានសួគ៌ា បរិបូរប្រុះប្រា-កដ កបទៀងហោង ។

អត្ថបទផ្ដើម : ហៃអ្នកស្ទះស្រង់ លះតីតម្លៃង លែងល្អក់កុះករ សង្វាត

មកបួស ពុទ្ធអង្គបារ ប្រាជ្ញាកុះករ ដឹងធម៌ពីណា ៗ ហេតុ

បានពីគ្រូ ប្រដៅនៃថ្ងៃ ដោយទូរសត្យា កុំអាងអ្នកចេះ ចំណេះ

អាត្មា ផុលពីបិត្តា ឯងជាលើសគ្រៃ . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់ : គួរតែលើក សព្វថ្ងៃញឹកៗ ជាប្រក្រតីហោង

ឲ្យខំសង្វាត ឧហាតស្រូវង ឲ្យចេះចាំចង តាមច្បាប់បុរាណ ៗ

ច្បាប់នេះឧត្តម ឲ្យកូនចៅខំ មើលហើយឲ្យចាំ (?) បណ្ដាំ

ពាក្យព្រេង ដឹងកោតក្រែងបាប ដកបទៅហោង (?)

បរិបូរហត្ថម៉ី (?) សូរចេចប់ហោង (១) ។

\+ + +

ចំណងជើង " សាស្ត្រា ល្បើការផុត "

អ្នកនិពន្ធ រកពុំបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ គ្មានបញ្ជាក់ ក្នុងអត្ថបទ ។ ប្រហែលខាងចុង សតវត្សទី ១៩ ឬ ខាងដើមសតវត្សទី ២០ នេះឯង ។

---

១) – ពីល្បះខាងចុងនេះ វិបត្តិដោយដើងភាស តកចាប់ចុងថ្លៃនឹងឃ្លាខាងលើ ។

របៀបនិពន្ធ ពាក្យកាយ បទបន្ទោលកាក និង ព្រហ្មគីតិ ។

ប្រភពរឿង មនោគតិរបស់អ្នកនិពន្ធ អំពីដំណើរដុចនិងត្រី ។

លក្ខណៈឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹត ១ ផ្សែមាន ៩ សន្លឹកកន្ទុះ ។

ឯកសារនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានមកអំពី

វត្តបទុមរតនៈ ខេត្តកំពង់ចាម ចុះលេខ ៦៤០ ។

អត្ថបទផ្ដើមៈ នេះបទបន្ទោលកាក ។ ថ្លែងដោយចំនង ដំណើរត្រី

ផងយាត្រា តើបទឹងដុចណា ត្រីស្រែកថាហើយចៀសចេញ ។

ដុចថាអីអើ បងអ្នកនេះតើម្ដេចមិញ កំមកប្រើអញ ចៀស

ចេញឲ្យអ្នកជាល្បែង ។ . . . . . ។ល។ . . . .

អត្ថបទបញ្ចប់ៈ ប្ដូនឹងប្រពន្ធ រៀងក្ដៅលើសលន់ញ័រប្រាណ ក្ដៅរប់

ពុំបាន ដេកថ្ងូរទីទៃពលគ្នា ។ កាំបែកទាំងផ្ទាំង ហើយកាំ

ឈើទាំងសាត្វា អត់ទាំងអាហារ ពុំបានទីត្រីនោះសោះ ។ ដំណើរ

ដុចត្រី មិនមានអំពីព្រេងនោះ គ្រាន់គ្រប់តែម្ដោះ បរិបូណ៌

ស្មូរបេចហើយហោង ។

(នៅមានត)

រឿងសាមកុក

ឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា

ញូ-កាន

ប្រែ-រៀបរៀង

(គ)

> រឿងសាមកុកទុកជាយុទ្ធសាស្ត្រ អ្នកវាងវៃឆ្លាសបើបានអាន
> នឹងចេះឧបាយកលចំណាន ទាំងមានសន្តានស្នេហាជាតិ
>
> — យូរ—អ៊ុន —

បើកាលណាទាន់ទីន់សែនឲ្យយើងនោះ ត្រូវឲ្យមានភ្លេងមហោរីពិណពាទ្យឲ្យគ្រប់ទិវារាត្រី ហើយនាំគ្នាបញ្ចប់ភ្នាក់ងារមេការឲ្យកសាងទីបុាំង (គឺអនុស្សាវរីយ៍) បញ្ចុះសពយើងនៅទីព្រះលានក្រៅក្រុងឲ្យបាន ៧២ អនុទ្ទិសដូចៗ គ្នា ដើម្បីកុំឲ្យមនុស្សនានាចាំសំគាល់បានថាសពយើងនោះបញ្ចុះត្រង់ទីកន្លែងណា ពីព្រោះថាខ្លួនយើងនេះ មានមនុស្សស្អប់ច្រើនណាស់ ក្រែងគេលបលួចគាស់កាយយកសពនោះទៅចោលអសារឥតការ, ចូចូផ្តាំផ្ញើសព្វគ្រប់ហើយក៏ចេះតែដកដង្ហើមធំយំអណ្តើតអណ្តក ទឹកភ្នែកក៏ហូរមកជោគរសេមទាំងមុខមាត់ បាត់ស្មារតីដួលចុះ អស់ជីវិតសង្ខារ, កាលចូចូធ្វើកាលកិរិយានោះ ក្នុងខែមាឃ អាយុ ៦៦ ឆ្នាំ; ព្រះចៅហៀនតេ ចៅគង់នៅក្រុង ហ៊ូតោបាន ២៥ ឆ្នាំ (ពុទ្ធសករាជ ៧៦៣) ។

អស់បណ្ដានាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីដ៏ធំថា ចូចូក្ស័យជីវិតហើយ ក៏នាំគ្នាថ្ងូញសោកាល័យ ហើយប្រើបម្រើឲ្យទៅតៀរប្រាប់កូនចូចូ ដែលទៅឈរខេត្តទាំង ៤ នាក់, ចូភីនៅខេត្តឆៀងគុន, ចូវៀងនៅខេត្តអៀងឡេង, ចូស៊ុតនៅខេត្តលិមឈី, ចូហ៊ឹមនៅខេត្តសៀវហួយ ឲ្យចូលមកឯស្រុកឡុកអៀង, នាម៉ឺនទាំងពួង ក៏នាំគ្នារៀបតែងការសពជាធំ ពទ្ទឹក តាមរបៀបព្រះមហាក្សត្រ ហើយឲ្យរៀបគ្រឿងហែ សែងអញ្ជើញសពទៅទាំងកណ្ដាលយប់កណ្ដាលថ្ងៃ តម្រង់ទៅស្រុកឆៀងគុន ។

ឯចូភីដឹងថា បិតាអនិច្ចកម្ម ក៏យំសោកបោកខ្លួនប្រាណ ហើយនាំអស់ភ្នាក់ងារទាំងប៉ុន្មាន ចេញពីខេត្តមកប្រហែល ១០០ សិន (៤ គី.) ក៏ប្រទះនឹងក្បួនហែសពបិតា; ចូភីក៏អញ្ជើញសពត្រឡប់ហែចូលទៅក្នុងស្រុកឆៀងគុន ហើយឲ្យប៉ាវគង់ប្រាប់អស់នាម៉ឺនមុខមន្ត្រី និងបណ្ដាប្រជាក្នុងស្រុក ប្ដាណាខេត្តដែលទៀមទាំងប៉ុន្មាន ឲ្យស្លៀកពាក់ស ជួតក្បាលសំពត់ស តាមបែបម្ចាស់ផែនដីសុគត; ចូភីនិងបណ្ដានាម៉ឺនមុខមន្ត្រីទាំងពួង ក៏នាំគ្នាសោកយំជំនុំកូទាំងមីក្រង ។ ខណៈនោះ មានមនុស្សម្នាក់មកស្រែកឃាត់ថា ៖ យើងពាស់គ្នាកុំអាលយំសោកថ្វី, ឯសេចក្ដីស្លាប់នោះ មានគ្រប់រូបជាធម្មតា ត្រូវតែគិតការរៀបចំផែនដីសិន, ពួកទាំងនោះ ក្រឡេកទៅឃើញស៊ុម៉ាហ៊ូ ក៏ដណ្ដឹងសួរទៅវិញថា ហេតុអ្វីបានជាមកឃាត់ហាមដូច្នោះ ?

សុម៉ាហ៊ូ ឆ្លើយថា ស្រុកទេសរបស់យើង មិនមានម្ចាស់គ្រប់គ្រងរក្សា ត្រូវតែបារម្ភខ្លាចក្រែងមានសត្រូវមកប្រមាថបៀតបៀន, ហេតុនេះ គួរតែលើកបុគ្គលឡើងស្ដេចជាម្ចាស់ស្រុក ទើបបណ្ដារាស្ត្រទាំងពួង នឹងបានសង្ឃឹមទុកចិត្ត មិនគិតញញើតខ្លាចសឹកសត្រូវ ។ ក៏មិនអាចនឹងករម្រើកចិត្តគិតប្រទូសរ៉ាយបាន ។ នាម៉ឺនទាំងអស់ឆ្លើយថា គំនិតអ្នកគិតនោះ ត្រូវណាស់ហើយ តែថាវេលានេះ ព្រះនៅហៀនគេ នៅមិនទាន់មានព្រះតម្រាស់ត្រាស់ឲ្យតាំងដូច្នេះនៅឡើយ; យើងនឹងធ្វើតាមអំពើចិត្តនោះដូចពុំគួរទេ ។

គាន់កៀវឆ្លើយថា ចាំទៀមម្ចាស់ស្រុកវិវត្តផុតទៅ ត្រូវតែឲ្យបុត្រច្បងឡើងនិយាយការជំនួស, ថាហើយក៏ចាប់យកព្រះសែងដាវលើកឡើងកាន់ ហើយកាត់ដាយអាវផ្កាចបន្តិចទម្លាក់ទៅលើផែនដី ដើម្បីបង្ហាញឲ្យមន្ត្រីទាំងពួងមើល ហើយស្រែកថា យើងត្រូវលើកបុគ្គឲ្យឡើងជាម្ចាស់ក្នុងពេលនេះ បើនរណាតែងទទឹងនឹងកាត់ក្បាលអ្នកនោះឲ្យដាច់ចុះដូចជាកំណាត់អាវដែលកាត់នេះ ។ នាម៉ឺនទាំងអស់ឃើញដូច្នោះក៏ភ័យទាំងអស់គ្នា ក៏គ្មាននរណានឹងឆ្លើយតបថាអ្វី. ទទួលពេលនោះហ្វូហ៊ុមជានាម៉ឺនធំ ទើបមកពីក្រុងហ៊ូគោ ដើរចូលទៅក្នុងទីប្រជុំធំ, នាម៉ឺនទាំងពួងឃើញហើយ ក៏ឲ្យមានសេចក្ដីខ្លាចណាស់ ទើបនាំគ្នាសួរដណ្ដឹងថា លោកអញ្ជើញមកដោយកិច្ចការអ្វី ?

ហ្វីហ៊ុមឆ្លើយថា វេលានេះ អត់ពីព្រះចៅវ៉ុយអង់ទៅហើយ យើងបានឮក្រែងមានសត្រូវទឹងក់រម្រើក, ហេតុនេះ ទើបយើងមក ដើម្បីទីងជំនុំគ្នា អញ្ជើញចូក៏ឲ្យឡើងជាស្ដេចនិយាយកដការផែនដីជំនួសបិតា នាម៉ឺនទាំងពួងឆ្លើយឡើងថា ឥឡូវបានប្រឹក្សាគ្នាហើយថា ត្រូវលើកចូក៏ឡើងជាម្ចាស់ តែទៅយល់ថាស់ ព្រោះមិនទាន់ត្រាតាំងពីព្រះចៅហៀនតេកដទានមក ។ ហ្វីហ៊ុមឆ្លើយថា ខ្ញុំបានទូលសុំត្រាព្រះចៅហៀនតេ ហើយទ្រង់ព្រះកដទានមកនេះ តាំងអស់គ្នាពុជ្ឈនោះ ក៏មានអំណរណាស់ នាំគ្នាស្រែកហោកញ្ជៀវលោតកំព្រហើងអឹងកង ។ ហ្វីហ៊ុមក៏យកត្រាតាំងបង្ហាញឲ្យមើលកល់គ្នា, ឯហ្វីហ៊ុមនោះ នៅធ្វើកដការជាល់គងព្រះចៅហៀនតេ តែជាពួកម៉ាក់របស់ចូចូ ចាំស៊ើបការល្អអាក្រក់មកប្រាប់ចូចូ, លុះដឹងថាចូចូស្លាប់ហើយ ទឹងចង់ឲ្យលើកចូក៏ជាម្ចាស់ជំនួសឡើង បានជាសរសេរត្រាតាំងសុំឲ្យាយព្រះហស្ដកាន់នាំមក ។

ឯចូក៏ក៏ឲ្យប្រមូលនាម៉ឺនមុខមន្ត្រីចូលមកគាល់; មន្ត្រីតាំងពួង ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំ ហើយចូក៏ឲ្យរៀបតុលៀងអាហារដល់នាម៉ឺនមុខមន្ត្រីធំ-តូចតាំងពួង, មានចំរើសើបការចូលទៅចូក៏ថា ចូជៀងជាប្អូនទ្រង់ នៅស្រុកទៀងអាន់ លើកកងទ័ពធំ មានទាហានប្រហែល ១០ ម៉ឺន ។ ចូក៏ព្ឺដូចោះ ក៏ភ័យណាស់ ប្រឹក្សាទឹងនាម៉ឺនតាំងពួងថា អាទោរខូច

នេះ កាលដែលនៅជាមួយគ្នា ក៏ជាមនុស្សរឹងរូសមោហោខ្លាំង ហើយ ព្រហើនកោងកាច មិនខ្លាចក្នុងការចម្បាំងសោះ ដែលក៏លើកទ័ពមក គ្រានេះ គឺប្រាថ្នានឹងដណ្ដើមយករាជសម្បត្តិជាប្រាកដហើយ ។

គៀគុយទូលថា ទូលបង្គំនឹងសុំចេញទៅនិយាយសម្រួលនឹងចូ-ដៀងមើល ដើម្បីឲ្យដឹងថា មកនោះល្អអាក្រក់ប្រការម្ដេច ។ នាម៉ឺនទាំងពួងឆ្លើយព្រមគ្នាថា អ្នកនិយាយនោះត្រូវណាស់, ទោះបីជាគេមកដោយកាច ក៏អាចសម្រួលបានទៅជាល្អ ដោយនូវវោហាររបស់អ្នក ។ ចូគីឮដូច្នោះ ក៏មានអំណរណាស់ ទើបត្រាស់ប្រើគៀគុយឲ្យចេញទៅជួបនឹងចូដៀង ។

ចូដៀងក៏សួរថា បិតាយើងមរណភាពទៅហើយ; ព្រះចៅហៀន-តេ ទ្រង់តាំងអ្នកឯណានិយាយរកការជំនួសបិតានោះ ។ គៀគុយឆ្លើយថា ប្រពៃណីបុរាណ បើជាភ្នាក់ងារស្រុកទីមួយ ៗ បើអត់ពីអាពុកទៅ ត្រូវឲ្យកូនប្រុសច្បងដែលនៅក្នុងបន្ទុកនោះ ទទួលកាន់ការជាជំនួសអាពុក, បើជាស្ដេចផែនដីវិញ ក៏ត្រូវឲ្យព្រះរាជឱរសច្បងឡើងសោយរាជ្យជំនួសព្រះវររាជបិតាដូចគ្នា, ដូចជាខ្ញុំអ្នកនេះសោក គឺមិនមែនជាបុត្រច្បងទេ ឬជាមន្ត្រីធំក៏មិនមែនផង នឹងត្រូវការអ្វីក៏មកសួររឿងនេះមិនត្រូវការ ។

ចូដៀងបានឮដូច្នោះ ក៏គិតឃើញថា គៀគុយលើកយកទំលាប់

ទាំងទៀមមកនិយាយជាត្រឹមត្រូវប្រាកដ ក៏ទៅទៀម, ហើយនាំគៀគុយ ចូលទៅក្នុងស្រុក, លុះទៅដល់ជិតកំផែងហើយ គៀគុយក៏សួរថា អ្នកអញ្ជើញមកវេលានេះ នឹងដណ្ដើមយកកេរសម្បត្តិ ឬមករៀបចំសពបិតា ? ចូជៀងថា ខ្ញុំមកនេះ នឹងបានតាំងចិត្តគិតដណ្ដើមយកបុណ្យស័ក្តិអ្វីក៏ឥតអត្ថិមាន មកនេះប្រាថ្នានឹងធ្វើការសែនសពបិតាជាទតបគុណទេ ។ គៀគុយថា បើពិតដូច្នោះ ហេតុម្ដេចបានជាអ្នកនាំទាហានមកច្រើនម៉្លេះ ? ចូជៀងឮដូច្នោះ ក៏យល់ឃើញថាជាខ្លួនធ្វើខុសមែន ទើបបណ្ដេញទាហានទាំងពួងឲ្យវិលត្រឡប់ទៅវិញ នៅតែខ្លួនមួយទៅជាមួយនឹងគៀគុយ ចូលទៅគាល់បង ។ ក៏ចេញមកទទួល ឃើញមុខគ្នាហើយ ក៏គៀកគ្នាយំសោកទាំង ២ នាក់, លុះអស់សំណោកហើយ ចូជៀងក៏គិតថា ក្រែងបងសង្ស័យក៏និយាយថា ទាហានខ្ញុំបានដែលមកវេលានេះ ខ្ញុំបានសូមប្រគល់ជូនបងទាំងអស់ ហើយចូជៀងក៏ចូលទៅគំនាប់សពបិតា ។ ទើបចូភីប្រើចូជៀងឲ្យទៅឈររក្សាស្រុកអៀនឡេង; ចូជៀងក៏ធ្វើការគំនាប់សពបិតា ហើយក៏លាបងលើកទាហានទៅរក្សាស្រុកអៀនឡេង ។ ចូភីឲ្យតាក់តែងគ្រឿងឧបភោគបរិភោគឲ្យដូចគ្រឿងកងបរិភោគព្រះចៅហៀនតេគ្រប់ប្រការ ។ កាលចូភីបានឡើងជាស្ដេចនោះ ព្រះចៅហៀនតេទៅគង់នៅក្រុងហ៊ូតោ បាន ២៦ ឆ្នាំ (ពុទ្ធសករាជ ៧៦៤) ។

ចូភី គឺគាំងហ៊ូហ៊ុមជាសេនាបតីស្ដាំ. គាំងកាសៀង ជាសេនាបតីឆ្វេង, គាំងអេងឡូង ជាទីប្រឹក្សាធំ, បណ្ដាខាម៉ុនទាំងពួង គឺឲ្យលឿនទីតាមគុណានុរូប ហើយឲ្យតែងទីបញ្ចុះសពបិតា ៧២ អង្គ តាមពាក្យបណ្ដាំបិតា ហើយឲ្យចារឹកអក្សរពីមុខអនុស្សាវរីយថា ទីនេះជាកន្លែងបញ្ចុះសពព្រះចៅវ៉ុយអង តាមក្បែរផ្ទាំងនោះ ពីខាងក្រៅឡើងគូរជារឿងអ៊ុគិមទៅច្បាំងនឹងគួនអ៊ូ នៅតំបន់ស្រុកអ៊ុនសៀ, គួនអ៊ូធ្វើកលឧបាយឲ្យនាំទាហានទៅទប់ទឹកឲ្យលិចកងទ័ពអ៊ុគិម ១ បាក់ទ័ព, គួនអ៊ូវាយអ៊ុគិមនិងបាំងតេកបាន, គួនអ៊ូអង្គុយលើទីខ្ពស់ ឲ្យអ៊ុគិមនិងបាំងតេកអង្គុយទីទាប, បាំងតេកជាជាតិទាហានមិនខ្លាចសេចក្ដីស្លាប់, គួនអ៊ូឲ្យនាំទៅប្រហារជីវិត, អ៊ុគិមខ្លាចស្លាប់ ក៏ក្រាបសំពះគួនអ៊ូលន់តួទោសសុំអាយុជីវិត, ចូភីឲ្យធ្វើរឿងដូច្នេះ ប្រាថ្នានឹងផ្ចាញ់ផ្ចាលអ៊ុគិមឲ្យឃើញថា អ៊ុគិមខ្លាចស្លាប់ មិនមែនជាជាតិទាហាន មិនមានសេចក្ដីអៀនខ្មាស បានជាអង្វរគេសុំអាយុជីវិត ក្រោយនោះក៏រស់រួចខ្លួនមកវិញ, ដើម្បីមិនឲ្យទាហានទាំងពួងយករឿងយ៉ាងតាមតទៅ ទើបប្រើឲ្យអ៊ុគិមទៅឈររក្សាទីប៉ាធ (អនុស្សាវរីយ) ដែលបញ្ចុះសពចូចូនោះ, ឯអ៊ុគិមកាលទៅនៅរក្សាសពចូចូ ក៏បានឃើញគំនូររឿងដែលខ្លួនទៅធ្វើចម្បាំង ក៏ថា ចូភីឲ្យធ្វើផ្ចាញ់ផ្ចាលខ្លួន ក៏មានសេចក្ដីអៀនខ្មាសណាស់, អំណើះតមក ក៏ផ្តួលចិត្តទៅជាឈឺស្គមក្រំក្រៀមស្លាប់ ។

ហ៊ូហ៊ឹម ក៏ទូលទូកថា ចូរដៀងថាប្អូនទ្រង់នោះ បានមកគំនាប់សពបិតា ហើយលើកយកពលទាហានថ្វាយប្រគល់អស់ តែចូស៊ុតនៅស្រុកលិមឈើ ចូហ៊ុមនៅស្រុកសៀវហ្ស៊ួយ ប្អូនទ្រង់ទាំងពីរនាក់នេះ មិនបានមកជួយរៀបចំសពបិតានោះ ត្រូវឲ្យទ្រង់បង្គាប់ទៅឲ្យចុះអាជ្ញា តាមទោសានុទោសទើបគួរ ។ ចូភីយល់ឃើញត្រូវ ទើបចាត់ប្រើនាយទាហានធំឲ្យនាំកងទ័ពទៅចុះអាជ្ញាប្អូនទាំងពីរនាក់ ។ នាយទាហានធំ ២ នាក់ក៏លើកពលចេញទៅតាមបង្គាប់ចូភី ។ ពួកល្បាតចូហ៊ុម ក៏នាំពត៌មានទៅប្រាប់ចូហ៊ឹមថា បងលោកខឹងនឹងលោក ពីព្រោះមិនទៅគំនាប់សពបិតា, ឥឡូវប្រើទាហានឲ្យមកចុះអាជ្ញាធ្វើទោសលោកហើយ ។

ចូហ៊ឹម បានឮដូច្នោះ ក៏មានសេចក្ដីភ័យខ្លាំងណាស់ ព្រោះខ្លាចអាជ្ញា ក៏ចងកស្លាប់ទៅ ។ នាយទាហានដែលទៅចុះអាជ្ញានោះដឹងថា ចូហ៊ឹមចងកស្លាប់ហើយ ក៏លើកទ័ពត្រឡប់ទៅទូលចូភី ។ ក៏បង្គាប់ឲ្យភ្នាក់ងារទៅរៀបចំសពចូហ៊ុមបញ្ចុះតាមប្រពៃណី ហើយឲ្យចារឹកអក្សរទុកទៅមុខអនុស្សាវរីយ៍ថា ទីបញ្ចុះសពចៅហ្វាយស្រុកសៀវហ្ស៊ួយ ។

ឯពួកល្បាតស្រុកលិមឈើដឹងថា មានបំរើចូភីទៅធ្វើទោសចូស៊ុតដូច្នោះ ក៏នាំពត៌មាននោះទៅប្រាប់ចូស៊ុត វេលានោះ ចូស៊ុតកំពុងអង្គុយផឹកស្រាជាមួយនឹងគេងស៊ុ, គេងអ៊ុ, ចូសិត ដឹងសេចក្ដីហើយ ក៏មិនមានតក់ស្លុតកោតញញើតសោះ ។ (នៅមានត)

ឯកសារ កម្ពុជសុរិយា

(ស)

លោក ទឹក-គាម ប្រមូលរៀបរៀង

សត្វាធេវមនុស្សធំ : ព្រះឧបាលិវង្ស មឹង-សេស ទ.ក. ១២, ទំព័រ ៨៨៣, ឆ្នាំ ១៩៥៤, (ម.៥២/២៥) ។

សត្វខ្លា (រឿង) : ទ.ក. ១, ទំព័រ ៣៩, ឆ្នាំ ១៩៣១ (ម.៥២/៤) ។

សត្វចាបនិងដំរីស្គ : លោក ប៊ូ ប៉ូ ទ.ក. ៤, ទំព័រ ៣៦៨, ឆ្នាំ ១៩៥៩, (ម ៥២/៣១) ។

សត្វលោកនិងកាមគុណ : លោក មាស-យុគ្គ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៦៩៧, ឆ្នាំ ១៩៦៥, (ម.៥២/៣៧) ។

សត្រូវរបស់ខ្ញុំ : លោក ប៊ូ-ប៉ូ ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៨២ ឆ្នាំ ១៩៦០ (ម.៥២/៣២) ។

សទ្ធម្មគាថា : ព្រះញាណារិយ ក៊ិន-សាខុំ ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៣៩៩, ឆ្នាំ ១៩៥៨, (ម ៥២/៣០) ។ ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៤៥៣, ឆ្នាំ ១៩៦២, (ម.៥២/៣៤) ។

សទ្ធម្មប្បជោត : ព្រះមហា អ៊ុក-អ៊ិន ទ ក ៧, ទំព័រ ៦០១, ឆ្នាំ ១៩៥៨, (ម.៥២/៣០) ។

សន្តិភាពតាមគតិពុទ្ធសាសនា : ព្រះភិក្ខុ ខៀវ-ជុំ ខ.ក. ៧, ទំព័រ ៦០៣, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២/២៨) ។

សរភ្ជាសរគាថា : ឃុនបណ្ឌិតក្សេ ប៊ូ-ប៊ូ ខ.ក. ៨ ទំព័រ ៧០៣ ឆ្នាំ ១៩៥៦ (ម.៥២/២៨) ។

សន្និបាតប្រគល់មុខការ ព្រះសង្ឃជាយកាវត្តឧណ្ណាលោម : សមុហាពោធិញ្ញាណ ជួន-ណៀត ខ.ក. ៣, ទំព័រ ២២៥, ឆ្នាំ ១៩៤៨ (ម.៥២/៣០) ។

សន្និបាតនៃបណ្ឌិតវិស្សាន៍អេក្សាត : លោក ក៏យ-ប៊ុក ខ.ក. ៩, ទំព័រ ៨៦៣, ឆ្នាំ ១៩៤៧ (ម.៥២/២៩) ។

សន្និសីទនៃលោកម៉ាក្វិសគាក់ : ក៏ះប-ប៊ុក ខ.ក. ៤, ទំព័រ ២២៩, ឆ្នាំ ១៩៥៩ (ម.៥២/៣១) ។

សន្និសីទព្រះពោធិវង្សហួត-តាត អំពីសមាជសកលលើកទី ៦ នៃពុទ្ធសាសនា : ព.ប. ខ.ក. ១, ទំព័រ ៦៤, ឆ្នាំ ១៩៥៣ (ម.៥២/២៥) ។

សន្និសីទ អំពីពុទ្ធសាសនានៃលោកបណ្ឌិតជាត់ជាតិ ន.ណ្ហា : ខ.ក. ៩, ទំព័រ ១០៦៦, ឆ្នាំ ១៩៦៤ (ម.៥២/៣៤) ។

សប្បុរិសកថា : ព្រះបាឡាត់ពោធិកម យូរ-ប៉ុណ្ណ ខ.ក. ៤, ទំព័រ ២១៥, ឆ្នាំ ១៩៤៧ (ម.៥២/១៩) ។ ភិក្ខុ អ៊ុំ-សុខ

ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៤៤៩, ឆ្នាំ ១៩៦៤ (ម.៥៤/៣៦) ។

សប្បុរិសធម៌ (កាព្យ) : លោក បាន . គេង ទ.ក. ១០-
១១ - ១២ ទំព័រ ១៣៧, ឆ្នាំ ១៩៣៦ (ម.៥៤/៨) ។

សប្បុរិសធម្មកថា : ព្រះទេពសត្ថា សូរ-ហាយ ទ.ក. ៥
ទំព័រ ៣៧៤, ឆ្នាំ ១៩៥០ (ម.៥៤/៤៤) ។

សប្បុរិសកប្បុរិសកថា : ភិក្ខុ ពេជ្រ - តុម្ព ទ.ក. ៧, ទំព័រ
៦៩៣, ឆ្នាំ ១៩៦៤ (ម.៥៤/៣៦) ។

ស័ព្ទបារាំងប្រែជាខ្មែរ : ហួនទិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ទ.ក.
៥, ទំព័រ ៣៤១; ឆ្នាំ ១៩៤៩ (ម.៥៤/២១) ។

សព្វសិទ្ធិ : ទ.ក. ១, ទំព័រ ៥៣, ឆ្នាំ ១៩៥៩ (ម.៥៤/៣១) ។

សត្តិសមាសកថា : ព្រះធម្មបាលវង្ស សូរ-ហាយ ទ.ក. ១,
ទំព័រ ១; ឆ្នាំ ១៩៥៨ (ម.៥៤/៣០) ។

សមណសញ្ញានៃព្រះសង្ឃ ១០ រូប : ពុ.ប ទ.ក. ៤, ទំព័រ
៣១៩, ឆ្នាំ ១៩៤៤ (ម.៥៤/២៥) ។

សមត្ថភាពគីមី : ព្រះមុនីកោសល សូរ-ហាយ ទ.ក. ៦, ទំព័រ
៦២១; ឆ្នាំ ១៩៦៤ (ម.៥៤/៣៦) ។

សមភាពក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា : យុទ្ធបណ្ឌិតរក្ស ប៊ូ-ប៉ូ
ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៥៦៣ ឆ្នាំ ១៩៥៤ (ម.៥៤/២៥) ។

សម័យចំរើនរបស់ក្បាច់រចនាខ្មែរ : លោក ហ.មារ្សែល
ទ.ក. ៧-៨-៩ ទំព័រ ១៦៩, ឆ្នាំ ១៩៣៦,
(ម.៥២/៨) ។

សមាជសភាគណៈលើកទី ៦ នៃពុទ្ធសាសនា សុន្ទរកថាសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក នៅប្រទេសសីឡង់ :
ទ.ក. ១, ទំព័រ ៦៩, ឆ្នាំ ១៩៥៣, សុន្ទរកថាបណ្ឌិត
ម៉ាឡាល៉ាសេកេរ: ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៥៣, ឆ្នាំ ១៩៥៣,
(ម.៥២/២៥) ។

សម្តេចព្រះមហាសមណ: : ភិក្ខុ ឈឹម-ស៊ុម ប្រែ ទ.ក ៤-
៥-៦ ទំព័រ ៧៥, ឆ្នាំ ១៩៣៥ (ម.៥២/៧) ។

សម្ពុលាជាតក : ព្រះបាឡាត់ពោធិកម យូរ-ប៉ុណ្ណ ទ.ក. ៦,
ទំព័រ ៣២១, ឆ្នាំ ១៩៤៥, (ម.៥២/១៧) ។

សម្ពោធពុទ្ធសាលាបាលីរង់នៅឃុំគគីរធំ ស្រុកកៀនស្វាយ : ទ.ក. ១០-១១-១២ ទំព័រ ៩៩ ឆ្នាំ ១៩៣៥
(ម.៥២/៧) ។

សម្មាទិដ្ឋិកថា : ព្រះអាចារ្យ អាំ-សាមុល ទ.ក. ១០, ទំព័រ
៧៣១, ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម ៥២/២៣) ។

សម្មោទមានជាតក : ព្រះញាណកោសល ញាណ-ឈឺន
ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៣២០, ឆ្នាំ ១៩៦២, (ម.៥២/៣៤) ។

សម្លាញ់ពីរនាក់ : ទ.ក. ១-២-៣, ឆ្នាំ ១៩៣៣ (ម.៥២/៦) ។

សម្លាញ់ពីរនាក់ចង់ពង្រីកពីកសមុទ្រ : លោកទៀន-
តៃឈុន ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៥៤១, ឆ្នាំ ១៩៥៨ (ម.៥២/៣០) ។

សម្លាញ់ពីរនាក់នៅក្រុងជាមួយគ្នា : ទ.ក. ៧-៨-៩, ទំព័រ
១៦៤, ឆ្នាំ ១៩៣៣, (ម.៥២/៦) ។

សរណាគាថា : លោកអាចារ្យ ឧង-សាមិទ្ធ ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៤២៤,
ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម.៥២/២៣) ។

សរណាគមន៍ : ព្រះមហាកជធម្ម ឌិត កជាគណៈ ទ.ក. ៣, ទំព័រ
២១, ឆ្នាំ ១៩២៧ (ម.៥២/២ ។

សរសើរព្រះរស្មី : លោកគ្រូសីលសំវរ អ៊ុត ហាក់ ទ.ក. ៧ ទំព័រ
៣៦៩ ឆ្នាំ ១៩៤៣ (ម.៥២/,៥) ។

សរសបណ្ឌិតជាគត : ព្រះគ្រូសាសនវង្ស គុយ សូត្រ ទ.ក. ១១
ទំព័រ ៨៦៣ ឆ្នាំ ១៩៥០ (ម.៥២/១៥) ។

សាធុរក្ខាណាគាថា : ព្រះគ្រូសិរីសោភណ កឹម-គូរ ទ.ក. ១២,
ទំព័រ ៨៨៦ ឆ្នាំ ១៩៥៣ (ម.៥២/២៥) ។

សភាៈក្កុតា : អ្នកទុកញ្ញាវិបុលពជសេនា នូ កន ទ.ក. ២ ទំព័រ ៩០,
ឆ្នាំ ១៩៤៥ (ម.៥២/២០) ។ ពាក្យបរិយាយដើមនៃរឿង
សាមកុក: ហួងទិតឧមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ទ.ក. ៤, ទំព័រ ៨១,
ឆ្នាំ ១៩៤៨ (ម.៥២/២០) ។

សាមគ្គីកថា : មហា សេ-កោ ទ.ក. ៤, ទំព័រ ២៩៣, ឆ្នាំ ១៩៤៩ (ម.៥២/២១) ។ ព្រះឃុាឡាក់ តាន់-លី ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៤០៩, ឆ្នាំ ១៩៥២ (ម.៥២/២៤) ។ ព្រះគ្រូវិសុទ្ធិញាណ សួរ-ហាយ ទ.ក.៦, ទំព័រ ៣១៧, ឆ្នាំ ១៩៤៧ (ម.៥២/១៩)។ ព្រះមហា ឈឹម-ម៉ី ទ.ក. ១១, ទំព័រ ៨០៣; ឆ្នាំ ១៩៥៤, (ម.៥២/២៥) ។

សាមគ្គីធម៌ : សម្តេចព្រះពោធិវង្ស ហួត-តាត ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២២៦, ឆ្នាំ ១៩៦៥ (ម.៥២/៣៧) ។

សាជឿ : បុណ្យស្រង់ព្រះពុទ្ធរូប ទ.ក. ៦, កូមិបាថខគ្រួសារ ត្រកូលក្បា៉ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ១, ធាតុចេតិយលាវនៅមឿង ទ.ក. ១០, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៥១ (ម.៥២/១៣) ។

សារលិខិតនៃលោកស្វាមីវិវេកានន្ទ : លោក ក៉យ-ប៊ុក ទ.ក. ៤, ទំព័រ ២៦៦, ឆ្នាំ ១៩៥១ (ម.៥២/២៣) ។

សារទេសនា : ព្រះវិសុទ្ធិវង្ស ហ.តាត ទ.ក. ១០-១១-១២, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៣៧ (ម ៥២/៩) ។

សាវតារវត្តចាយន : មេឃុំ ឌួង-អ៊ុប ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៥១៩, ឆ្នាំ ១៩៥០ (ម.៥២/ ២) ។

សាវតារវត្តវិហារឧណ្ណឹម : អ្នកឧកញ៉ា កែវ ហង្ស ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៣៥៣, ឆ្នាំ ១៩៥០ (ម.៥២/២២) ។

សារាណីយធម្មកថា : ព្រះមហា កែ អឿន ទ.ក. ១, ទំព័រ ៣,
ឆ្នាំ ១៩៥២ (ម.៥២/២៤) ។

សារាណីយធម៌ : ព្រះមហា ជាច់.សឿន ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៦៤៣,
ឆ្នាំ ១៩៥៣ (ម.៥២/២៥) ។

សាវតារជាងហង្សជាតក : លោក អុំ-ហ៊ុ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៣២,
ឆ្នាំ ១៩៥៧ (ម.៥២/២៩) ។

សាវតារវត្តកោកណ្ដាល : លោក ឌ.តាម ទ.ក. ១, ទំព័រ ៧៥,
ឆ្នាំ ១៩៦៥ (ម.៥២/៣៧) ។

សាវតារវត្តអដ្ឋរស : អ្នកអង្គម្ចាស់ក្សត្រី ន.សុខានារី ទ.ក. ៩,
ទំព័រ ៦៨៤, ឆ្នាំ ១៩៥០ (ម.៥២/២២) ។

សាវតារវត្តកែវឧត្តរង្សី : ព្រះមហា គុយ ហួត ទ.ក. ៤, ទំព័រ
៤៨០, ឆ្នាំ ១៩៥១ (ម.៥២/២៣) ។

សាលាអាកិវសេសនៅចុងបូព៌ាប្រទេស : ក្រមការ ជុំ-មៅ
ទ.ក. ៤, ទំព័រ ៥១, ឆ្នាំ ១៩២៧ (ម.៥២/២) ។

សាលាបង្រៀនមនុស្សខ្វាក់ នៅប្រទេសសៀម និង
ទ្វីបអឺរុប : ខេមរង្សី ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៩, ឆ្នាំ ១៩៤០ (ម.៥២/១៦) ។

សាលារៀននៅប្រទេសជប៉ុន : អ្នកស្រីសារិះយ៉ាន ទ.ក. ១២,
ទំព័រ ៩២០, ឆ្នាំ ១៩៥៥ (ម.៥២/២២) ។

សាសនបវត្តិបរិច្ឆេទ ទី ១-២ : ព្រះមហាពិទូរក្រសេម ទ.ក. ១-៦, ទំព័រ ១៦២, ឆ្នាំ ១៩៣៣ (ម.៥៤/៥) ។ ទី ៨ ទ.ក. ៤ ៥-៦ ទំព័រ ៤១, ឆ្នាំ ១៩២៥ (ម.៥៤/៧) ។

សាសនាវតារសង្ខេប : លោកអាចារ្យ មៀវ-នន្ទ ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៤៦៥, ឆ្នាំ ១៩៤៥ (ម.៥៤/១៧) ។

សាសនភក្តី (កោតព្យ) : យុនស្នេហា ហ៊ឹម ទ.ក. ៧-៨ ៩, ទំព័រ ១៣១, ឆ្នាំ ១៩៣៦ (ម.៥២/៨) ។

សាសនាមានប្រយោជន៍យ៉ាងណា : ព្រះឧបាលិវង្ស សូរ-ហាយ ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៤៤៣, ឆ្នាំ ១៩៥៥ (ម.៥២/២២) ។

សាសនាឥស្លាម និង សាសនាកាតូលិក : លោក ទៀង-តៃឈុន ទ.ក. ១, ទំព័រ ៦៤, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម.៥៤/៦៩) ។

សាសនបវត្តិ : ព្រះមហាពិទូរក្រសេម ទ.ក. ១-២-៣, ទំព័រ ៦៧, ឆ្នាំ ១៩៣៦ (ម.៥៤/៨) ។

(នៅមានត)

ជីវប្រវត្តិរបស់ខ្ញុំ

ឈ្មោះ អៀង-សាយ

(គ)

មិនមែនតែម្តង ពីរដងនេះទេ មានម្តងក្រោយឆ្ងាយមកទៀត រាជការបានចែករថយន្តធុនធំ ១ ឲ្យមួយ ១ គ្រប់ក្រសួង ឲ្យគូបតែងលំអរ តាមចេះគិត ចេះធ្វើយ៉ាងណាឲ្យបានល្អមើល ក្នុងឱកាសបុណ្យហែក្បួនយ៉ាងធំ ក្នុងយប់មួយនោះ គេឲ្យលេខឲ្យរង្វាន់ ៗ កាលនោះរថយន្តដែលខ្ញុំគូបតែងលំអរ ដោយគោមក្រដាស ដាក់ភ្លើងខាងក្នុង និងលំអដោយសម្លៀកបំពាក់សិស្សប្រុស - ស្រី ប្អូន - ប្រាំនាក់ ឈរមានរបៀបនៅលើរថយន្តបានទទួលរង្វាន់លេខ ១ ។

សូមបញ្ជាក់បញ្ចប់ ១ ភាគខាងវិចិត្រសិល្បៈថា សញ្ញាបត្រពុទ្ធិកសមាគមកម្ពុជរដ្ឋ ដែលព្រះតេជព្រះគុណ, ព្រះករុណា និង លោកអ្នកជាសមាជិកមាន ១ សន្លឹក ដាក់ក្នុងក្របកញ្ចប់នោះ គឺជាសំណាដៃរបស់ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទបានគិតគូរ គម្រូរឲ្យគេតាមគោលអត្ថការនេះ ឲ្យគេធ្វើពុម្ពតាមគំរូនោះ ។

មួយទៀត គ្រាន់តែអក្សរ ក ខ គ ឃ ង ដែលគេចេះសរសេរគ្រប់គ្នា ក៏គេពឹងពាក់ខ្ញុំ ឲ្យសរសេរយកមកធ្វើពុម្ព ដាក់នៅដើមពាក្យតាមលំដាប់អក្សរ ក្នុងវចនានុក្រមខ្មែរទាំងពីរក្បាល ដែលមាននៅ

គ្រប់ទីកន្លែងទាំងអស់ សព្វថ្ងៃនេះ គឺអក្សរ ក ខ គ ឃ ង ធុនធំ ដែលមានស្រមោលខ្មៅនៅទំព័រដើមពាក្យ តាមលំដាប់អក្សរនោះ ៗ

កូនប្រវត្តិខ្ញុំ មានរឿងមួយ ដែលខ្ញុំទុកដូចជាខ្យល់ព្យុះបោកបក់មកលើទូក ដែលខ្ញុំនៅកណ្ដាលសមុទ្រ គឺកាលគ្រាដែលហោចហៅកូនសាកល (គ្រឹះម៉ុងឌីយ៉ាល់) រដ្ឋការអាណាព្យាបាលនៅឥណ្ឌូចិន សម្រេចថា ត្រូវបន្ថយចំនួនអ្នករាជការ ដើម្បីសំចៃប្រាក់ទុកទប់ទល់ នឹងការហោចហៅរកប្រាក់មិនបាន គេបាត់អាំងស្បិកទ័រ ឲ្យមកគិតបន្ថយចំនួនអ្នករាជការ អ្នកណាមិនសូវចេះ ឬ ចេះដែរ តែធ្វើការមិនសូវមានប្រយោជន៍ គេបណ្ដេញលុបឈ្មោះចោល ៗ គេសើរើមើលពិនិត្យគ្រប់ក្រសួង មកដល់សាលាឧស្សាហកម្ម គេពិនិត្យសើរើមើលសញ្ញាប័ត្រគ្រូ ៗ មើលកិច្ចការដែលបានធ្វើ ឬ បានបង្រៀន មើលការសិស្សរបស់គ្រូម្នាក់ ១ ៗ មកដល់ឈ្មោះខ្ញុំ គេឃើញខ្ញុំថា ខ្ញុំគ្មានសញ្ញាប័ត្រខាងគំនូរសិប្បិយការ មានតែសញ្ញាប័ត្រខាងគំនូររចនា តែចៅហ្វាយនាយខ្ញុំ បង្ហាញការដែលខ្ញុំគូរ,ប៉ុឡង ហើយបង្ហាញការ ដែលខ្ញុំបានគូរនិងបង្រៀនគំនូរសិប្បិយការជាច្រើនឲ្យគេមើល គេឆ្ងល់គេសួរខ្ញុំថា : អ្នកឯងចេះដេស្សាំងអាំងឌុស្ទ្រីយែលពីណាមក? ខ្ញុំឆ្លើយថា : ខ្ញុំរៀនតាមសៀវភៅច្បាប់ក្បួនគំនូរ ៗ គេចាររកសៀវភៅនោះ ខ្ញុំយកមកឲ្យគេមើល ៗ គេមើលរួច គេនិយាយ

នឹងទៅហ្វាយខ្ញុំថា : វាចេះតូកែធ្វើការបានល្អហើយ តែកុំឲ្យបង្រៀន ធ្វើការតាមសៀវភៅច្បាប់ក្បួនជាន់ចាស់ ដែលវារៀននោះ ត្រូវឲ្យវា ទៅមើលគេបង្រៀនធ្វើការតាមសៀវភៅច្បាប់ក្បួនថ្មី ឯអេកូលប្រាទិច-ដាំងឌុសទ្រីយ៉េល ឯព្រៃនគរវិញ ។

ក្នុងគ្រានោះ នៅស្រុកយួន ស្រុកលាវ និងស្រុកខ្មែរ ប្រហែលជាគេបណ្ដេញលុបឈ្មោះអស់ច្រើន ដ្បិតគ្រាន់តែសាលាឧស្សាហកម្ម មានគ្រូខ្មែរតែនាក់ និងគ្រូយួនម្នាក់ ត្រូវគេបណ្ដេញលុបឈ្មោះចោល ។

ឯខ្លួនខ្ញុំ ត្រូវគេបញ្ជូនឲ្យទៅមើល ទៅហាត់ធ្វើការ តាមច្បាប់ក្បួនថ្មីនៅសាលាឧស្សាហកម្មឯព្រៃនគរ ខ្ញុំចម្លងច្បាប់ក្បួនគំនូរដែលគេបន្ថយការឲ្យងាយធ្វើបានឆាប់ ឲ្យងាយយល់ឃើញត្រង់ណាប្លែកពីសៀវភៅចាស់ ខ្ញុំចម្លងដោយសរសេរផង គូរផង បានមួយសៀវភៅ ។ ចាងហ្វាងសាលា ជាតិបារាំងឃើញថា ខ្ញុំចេះដឹងសព្វគ្រប់ហើយ ឲ្យខ្ញុំប្រឡងជាមួយពួកសិស្សយួន ដោយដាក់វិញ្ញាសាដូចគ្នាទាំងអស់ គឺសិស្សថ្នាក់ទី ៣ ។

ខ្ញុំធ្វើបានល្អត្រឹមត្រូវដែរ តែចាស់ខ្ញុំធ្វើយឺតយូរជាងគេ បើបារាំងវាថាប្រមូលយកទៅពេលម៉ោងដែលគេហើយគ្រប់គ្នានោះ ខ្ញុំធ្វើបានតែ ៧ ភាគ ១០ តែគេបណ្ដោយឲ្យខ្ញុំហើយក្រោយគេ ខ្ញុំខ្មាសកូនសិស្សជាតិយួន ដោយវាដឹងថា ខ្ញុំធ្វើជាគ្រូទៅហើយ មកធ្វើការមិនរហ័ស

ដូចរ៉ា ៗ ដល់ខ្ញុំពិនិត្យរកហេតុ ដែលកង្វេរហ៍សនិងខ្ញុំធ្វើយឺតយូរទៅ ឃើញថា ការគូសដីខ្មៅ ហើយដាក់ទឹកខ្មៅបង្ហើយ គេមិនបាច់គូរ, សរសេរដោយដីខ្មៅ ចាំងអស់នេះ ១ ដោយគេចាំគូរ ចាំសរសេរ ដោយទឹកខ្មៅតែម្តង ត្រង់ណាដែលឆ្គាយនោះ ៗ មួយទៀត ការដាក់ទឹកខ្មៅគេមិនចាំស្ងួតទឹកខ្មៅទើបដាក់បន្ទាត់ ដូចជាខ្ញុំខ្លាចដាម ខ្លាចប្រឡាក់នោះទេ គេមានបន្ទាត់ពិសេស ដែលមានកំណល់ចុងដើមបង្ហើបមិនឲ្យប៉ះដល់ក្រដាស ដែលមានគំនូសទឹកខ្មៅនៅសើម ៗ

ដល់ខ្ញុំត្រឡប់មកពីព្រៃនគរវិញ ខ្ញុំចង់រើបម្រះចេញពីសាលាទស្សា·កម្មដោយពិបាកនឹងយានជំនិះទៅមក ឆ្ងាយពីផ្ទះដែលមានចម្ងាយ ៥ គីឡូម៉ែត្រ បើគុណនឹង ៤ ដែលខ្ញុំទៅមក ៤ ដើង ក្នុង ១ ថ្ងៃ ឃើញជះកង់ចម្ងាយ ២០ គីឡូម៉ែត្រ ៗ

ខ្ញុំរកបាយដោយសរសេរសៀវភៅច្បាប់ក្បួនបង្រៀនគំនូរ ធរណី·មាណសាស្ត្រ (ដេស័្សាង ហ្សេអូមេទ្រិក) នៅខាងដើមសៀវភៅនេះ មានពាក្យផ្តើមដែលខ្ញុំរំលឹកអំពីគ្មានគ្រូខ្មែរ បេះគំនូរធរណីមាណ-សាស្ត្រ មានខ្ញុំម្នាក់ និងគ្រូបារាំងជាច្រើន ហើយបញ្ចូលគំនិតដែលខ្ញុំគិត ចង់ឲ្យខ្មែរបេះគំនូរ ដោយរបៀបណានោះ ៗ

ខ្ញុំយកសៀវភៅ ដែលខ្ញុំទើបនឹងសរសេរគូរ បានភាគខាងដើមបន្តិច យកទៅជូនលោកនាយកនៃការសិក្សា ដែលកាលនោះមាន

លោក អ៊ុំ-ឈាងស៊ុន និង លោក ទៀង-គង់ នៅទីនោះ ។ ខ្ញុំធ្វើជាសួមសួរថា សូមមេត្តាជួយឲ្យយោបល់ តើសៀវភៅបែបនេះ បើខ្ញុំសរសេរចប់ទៅ ហើយបោះពុម្ពលក់ ឬ ជូនមកពជការ តើវាមានប្រយោជន៍ឬទេ ?

ពេលនោះគេទទួលសៀវភៅខ្ញុំទុក ថាចាំមានពេលទំនេរពិនិត្យមើលៗ

ក្រោយពីពេលនោះមកមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំបានគេផ្លាស់ឲ្យមកបង្រៀនគំនូរធរណីមាណសាស្ត្រទៅសាលាគរុវិជ្ជា ដោយកាលនោះ សាលាគរុ-វិជ្ជានៅជាប់នឹងវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ ។

កាលនោះ អាយុខ្ញុំបាន ៤៥ ឆ្នាំ ខ្ញុំនៅតែជាប់គំនិតបង្រៀនសិស្សផង នាំលេងចំរៀង និង លេងកល់ផ្ទូនក្នុងផង តែដល់មានពិធីចែករង្វាន់ ឬ បុណ្យកឋិន ខ្ញុំតែងតែជួយលេងកំដរបរិយាកាស ឲ្យបានសប្បាយរីករាយ ហើយដល់ពេលវិស្សមកាល នាំអ្នកហាត់លេងចំរៀង ចេញទៅលេងខេត្តក្រៅ កាលឆ្នាំណោះ លោក កេង-វ៉ាន់សាក់ និង លោក ហាន់ ជុនហាក់ កាលនៅជាសិស្សវិទ្យាល័យនៅឡើយ បានទៅលេងជាមួយនឹងខ្ញុំ នាំគ្នាចូលទៅលេងក្នុងរោងកុន ឬ រោងល្ខោន នៅខេត្តកំពង់ចាម យកប្រាក់មកជួយជាតិ ។

ឯសិស្សសាលាគរុវិជ្ជានិងខ្ញុំ បាននាំគ្នាហាត់លេងរឿងកញ្ញា ដែលខ្ញុំសរសេរឲ្យលេងតាមគំនិតខ្លួន ៗ និងហាត់ចំរៀងគម្រូវតាមពិធីចែករង្វាន់ ឬ

បុណ្យផ្កា បុណ្យកឋិន ហើយមានបាននាំគ្នាទៅលេង ឲ្យគេមើលនៅខេត្តក្រៅ យកប្រាក់មកជួយសិស្សដែលទីទ័លក្រ ឲ្យទៅបន្តវិជ្ជាឯប្រ-ទេសបារាំង ។

បើសរសេរពីការដែលបានជួយសរសេរអត្ថបទ បានជួយគូររូបដាក់ក្នុងសារពត៌មាន ខ្ញុំត្រូវត្រឡប់ទៅសរសេរពីខាងដើមមកវិញថា : កាលអាក្សត់ជាតិម្នាក់ វានៅជាមនុស្សល្អនៅឡើយ វាបបួលបានគ្នាដប់នាក់ គឺខ្លួនវា ១ ឯ. ។. ស. រ. កាលនៅជាមេធាវី ១, លោក ប៊ិ-ហ៊ី-១, លោក ស៊ិ-រ-១, មហា ក-ស-១, មហា ច-១, លោកអាចារ្យ ស-១, លោក ជ-ម-១, និងខ្ញុំនេះ ១ បាននាំគ្នាចេញសារពត៌មានមួយឲ្យឈ្មោះថា ខេមរវត្ត គេចែកមុខការឲ្យខ្ញុំសរសេរអត្ថបទខាងសិល្បៈ មានរចនា និងរបាំជាដើម ខ្ញុំជួយធ្វើតាំងពីកាសែតនេះកើតរហូតដល់ស្លាប់ ដោយខ្ញុំមិនដឹងចិត្តគំនិតអាមេក្សត់នេះ ខ្ញុំស្មានថាវាធ្វើការជាប្រយោជន៍ដល់ជាតិ ខ្ញុំចេះតែជួយរហូតបាត់ខ្លួនវាម្តងទៅ ដល់វាត្រឡប់មកវិញ នាំធ្វើកាសែតមួយទៀតឲ្យឈ្មោះថា ខ្មែរក្រោក ខ្ញុំនៅតែស្មានថា វាជាមនុស្សល្អ ដោយពួកអ្នកដែលខ្ញុំរាប់ឈ្មោះបួនដប់នាក់មុននេះ ក៏បានចូលជួយដែរ ថែមតាំងមានលោកអ្នកថ្មីជួយទៀតមានលោក ម.យ និង ជ-ជ ជាដើម តាំងលោក រ.គ. និង ហ. ឆ. ហ. ក៏ចូលជួយធ្វើការកាសែតខ្មែរក្រោកនេះដែរ ។

ខ្ញុំស្តាយហោសែនស្តាយ ដោយរៀនកល់ពេលថ្ងៃសៅរ៍ ដែលយកអត្ថបទទៅជួបជុំគ្នានោះ មានប៉ូលិសចាំយាមឆ្មាំរកគាតខ្ញុំមើលហើយ កត់ឈ្មោះគ្រប់គ្នា លោកអ្នកដែលចូលនោះ ។

លុះដល់កាមេកសែតនេះ កាទៅជាមេក្បត់ជាតិចូលព្រៃបាត់ ទើបចាំងអស់គ្នាភាក់ខ្លួនភ័យជាក្រោយ ដោយមានឈ្មោះកង៍បញ្ចូលទៅថាជាពួកកា មានទោសប្រកាន់ចង់បណ្តេញខ្ញុំឱ្យលែងធ្វើការ ចង់បន្ទយថ្នាក់ស័ក្តិយសខ្ញុំ តែខ្ញុំសូមទោសគេថា ខ្ញុំមិនមែនជាអ្នកនយោបាយ ខ្ញុំជាកវីនិពន្ធជាវិចិត្រសិល្បករ ដោយខ្ញុំមានចំណេះនេះ គេហៅឱ្យជួយសរសេរ ជួយគួរ មិនមែនឱ្យជួយក្បត់ជាតិទេ ពក្បត់តែម្នាក់ឯង ខ្ញុំគ្មានបានទៅរួមគំនិតក្បត់ទេ ខ្ញុំសរសេរបំភ្លឺ សរសេរអប់រំគេទេតើ ។

គេលែងទោសប្រកាន់ទោសខ្ញុំ តែឈ្មោះខ្ញុំប្រឡាក់លាងមិនជ្រះ ខ្ញុំចង់ឱ្យជ្រះ ខ្ញុំចេញពីគណៈបក្សប្រជាធិបតេយ្យ មកសុំចូលក្នុង ចលនាសង្គមរាស្ត្រនិយម ។

ខ្ញុំចង់ឱ្យមានឈ្មោះជាអ្នកបកប្រែភាសាបារាំងមកជាភាសាខ្មែរ ខ្ញុំឃើញអក្សរបារាំងក្នុងសៀវភៅ ឬនៅកាសែត ដែលជាពាក្យមួយឃ្លា ពិបាកយល់សេចក្តី ពិបាកបកប្រែ ខ្ញុំយកមកបកប្រែគិតតាមសេចក្តីពន្យល់នៅក្នុង ឌិកស៊ីយ៉ូនែរ មួយម៉ាត់ម្តង លុះតែយល់ល្អបកប្រែជាខ្មែរបានសេចក្តីល្អ ។ ដោយពីដើមមិនទាន់មានគណៈកម្មការវប្បធម៌

គ្មានសៀវភៅបកប្រែពាក្យបារាំងមកជាពាក្យខ្មែរនៅឡើយ ខ្ញុំលេងតែម្នាក់ឯង ដល់លេងណាស់ទៅ ចេះតែយល់ឃើញភ្លាម ៗ សរសេរជាខ្មែរតាមសេចក្ដីនោះ ធ្វើជាសួរគេអ្នកមានសញ្ញាប័ត្រធំ ៗ ថាបើប្រែជាខ្មែរយ៉ាងនេះត្រូវឬទេ ? ជួនកាលយកឃ្លាណាដែលដឹងថា ពិបាកបកប្រែជាខ្មែរទៅសួរគេអ្នកចេះ ឲ្យគេជួយបកប្រែ តែគេមិនញាប់បកប្រែ គេគ្រាន់តែយល់សេចក្ដី មិនអាចនឹងសរសេរបកប្រែឲ្យខ្ញុំហើយត្រូវតាមពាក្យនោះ ដល់ខ្ញុំធ្វើជាសរសេរបកប្រែហើយ សួរថា បើប្រែយ៉ាងនេះត្រូវឬទេ គេឃើញថា ខ្ញុំពូកែដល់មា ការបកប្រែ គេហៅឲ្យជួយ ៗ ញយ ៗ ទៅល្បីឮឈ្មោះថាខ្ញុំចេះបកប្រែភាសាបារាំងមកជាភាសាខ្មែរល្អណាស់ ។

ខ្ញុំមានរឿងមួយទៀត ដោយគេបញ្ជូនសៀវភៅបោះពុម្ពអក្សរបារាំង ១ ក្បាល និងសៀវភៅសរសេរដោយដៃ ១ ក្បាល ជាអក្សរខ្មែរព្រមទាំងសំបុត្រមួយមកចៅហ្វាយខ្ញុំ ៗ ឲ្យគេហៅខ្ញុំមកជួបលោក ឃើញមុខខ្ញុំលោកសើចញឹម ៗ ហើយហុចសៀវភៅទាំងពីរនិងសំបុត្រមួយឲ្យខ្ញុំ ៗ មើលឃើញសេចក្ដីក្នុងសំបុត្រនោះ សូមលោកអាណិតឲ្យឈ្មោះ អៀង - សាយ មើលពិនិត្យកែឲ្យបានត្រឹមត្រូវ សៀវភៅដែលគេបកប្រែពីបារាំងមកជាខ្មែរដែលផ្ញើមកនេះ ។

(នៅមានត)

សិរី នៃកបិលមហាព្រហ្ម

សហជីវិន ផល-ទិត នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

(១៣-៤-៦៣)

ដល់តែពេលចូលឆ្នាំថ្មី រឿងកបិលមហាព្រហ្មដែលចោទបញ្ហាអំពីសិរីចំពោះធម្មបាលមាណព គេតែងលើកឡើងមកសំដែងជាសាធារណៈអស់កាលយូរលង់មកហើយ, តើយើងបានចាប់ភ្លឹកនឹកនាដល់ន័យដ៏មានខ្លឹមសាររបស់ពាក្យថា សិរី នេះឬទេ ? បើបាននឹកនាដែរ, តើអ្វីទៅដែលហៅថា សិរី ?

តាមប្រភពរឿងព្រេងកបិលមហាព្រហ្មនេះ បានឲ្យដំណឹងដល់យើងថា សម័យកាលនោះ ពិភពមនុស្សលោក ឋិតនៅក្រោមទេវបញ្ជារបស់ព្រហ្មដែលនៅឯព្រហ្មលោក ។ ព្រះព្រហ្មបានចាត់ឲ្យកបិលមហាព្រហ្មមកគ្រប់គ្រង ដឹកនាំមនុស្សលោកឲ្យប្រតិបត្តិតាមទូវអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងតាមទេវបញ្ជា ដោយហេតុគេយល់ថា មនុស្សលោក ជាកូនបង្កើតរបស់ព្រះព្រហ្ម គឺព្រះព្រហ្មហ្នឹងឯង ជាអ្នកបង្កើតពិភពលោកតាំងមូល ព្រមទាំងមនុស្សសត្វ និងសារពើធម្មជាតិទូទៅ ។

ប៉ុន្តែ ពិភពមនុស្សលោកនេះ ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរបរិនាយកថ្មីដែលមានជាតិជាមនុស្សដូចគ្នាវិញ ចាប់តាំងពីខណៈដែលមាណពម្នាក់មានសញ្ជាតជាមនុស្សឈ្មោះ ធម្មបាល បានជោគជ័យលើកបិល

មហាព្រហ្មក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា ហើយកបិលមហាព្រហ្មប្រគល់កិច្ចការដឹកនាំមនុស្សលោកឲ្យដល់ជាតិមនុស្ស រួចលោកកាត់ព្រះសិរៈក្ស័យព្រះជន្មនោះមក ។

សេចក្តីនេះ សឲ្យដឹងថា ប្រហែលជាពេលពីមុនមក ពុំទាន់មានជាតិមនុស្សណាម្នាក់ដែលមានសតិបញ្ញា អាចនឹងដឹកនាំពិភពលោកយើងនេះបានឡើយ ទើបការកិច្ចដឹកនាំនេះ ឋិតនៅក្នុងកណ្តាប់ព្រះហស្តរបស់ព្រះព្រហ្ម ។ លុះក្រោយមក ជាតិមនុស្ស កាន់តែចំរើនការចេះដឹងឡើងជាលំដាប់ រហូតដល់អាចគ្រប់គ្រងពិភពលោកដោយខ្លួនឯងបាន ទើបព្រះព្រហ្ម ទ្រង់ផ្ទេរក្រសួងគ្រប់គ្រងដឹកនាំពិភពលោកនេះ មកឲ្យមនុស្សលោកកាន់កាប់ផ្ទាល់ដោយខ្លួនឯងវិញ ។

ការកាត់ផ្តាច់នូវព្រះសិរៈរបស់ព្រះព្រហ្ម គឺជានិមិត្តរូបនៃការផ្ទេរអំណាចសព្វយ៉ាង, បានសេចក្តីថា ព្រះព្រហ្ម លោកផុតអំណាចដឹកនាំពិភពមនុស្សលោក ចាប់តាំងពីត្រឹមនោះ មក ។

ដើម្បីជាអនុស្សាវរីយ៍ និងដើម្បីសំដែងនូវកតញ្ញូតាចំពោះព្រះពជ-ហឫទ័យដ៏សប្បុរសរបស់ព្រះព្រហ្ម ដែលបានប្រគល់អំណាច និងសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងក្នុងកិច្ចគ្រប់គ្រងដឹកនាំពិភពលោក មកឲ្យមនុស្សលោកដោយមេត្តាករុណានេះ ទើបបានជាមនុស្សលោក តែងតែធ្វើពិធីយ៉ាងអធិករំឭកដល់ប្រវត្តិរបស់លោក ជារៀងរាល់ពេលចូលឆ្នាំថ្មីនេះឯង ។

រីឯបញ្ហា ដែលព្រះព្រហ្មលើកមកចោទសួរជាតិមនុស្ស ដើម្បីស្ទាបស្ទង់មើលសតិបញ្ញាការចេះដឹងនោះ គឺ បញ្ហាសិរី ។

ពាក្យថា សិរី នេះ បើនិយាយឲ្យខ្លីថា អ្វី ៗ ដែលជាប៉ែកខាងល្អប្រសើរ ហៅថា សិរី ទាំងអស់ ព្រោះវចនានុក្រមខ្មែរបានបញ្ជាក់ថា សិរី គឺ លំអ, លំអដែលគួរឲ្យស្រឡាញ់; សួស្ដី, ស្រីសួស្ដី; មង្គល; ជោគ; សេចក្ដីសុខ, សេចក្ដីចំរើន; បុណ្យ, ភ័ព្វបុណ្យ; ភ័ព្វព្រេង, សំណាងល្អ, ព្រេងសំណាងល្អ; ទ្រព្យ; ការមានបាន, លាភ; ឥស្សរភាព; តេជះ, អំណាច; រាជស័ក្តិ; ទិព្យស័ក្តិ; ភគវតី; លក្ស្មី ។ល។

ដូច្នេះ គប្បីយល់ថា បានជាព្រះព្រហ្មលើកយកសិរីមកចោទសួរមនុស្ស ព្រោះសិរីនេះ អាចចាត់ទុកបានថា ជានិមិត្តរូបនៃឥស្សរភាពរបស់មនុស្សលោកហ្នឹងឯង ។

ឥឡូវ យើងចង់ដឹងន័យខាងចំឡើយ របស់ធម្មបាលមាណព ដែលលើកយកទឹកមកឲ្យឈ្មោះថាសិរីវិញ, ចំឡើយនោះថា សិរី នេះ ពេលព្រឹកបិតនៅត្រង់មុខ ព្រោះពួកមនុស្សតែងភ្ញាក់ឡើងពីដេក ហើយយកទឹកមកលុបមុខរាល់តែពេលព្រឹក, ពេលថ្ងៃត្រង់បិតនៅត្រង់ដើមទ្រូង ព្រោះពួកមនុស្សកាលណាតែក្ដៅខ្លាំង តែងតែយកទឹកមកលាបស្រឡាបដើមទ្រូង, ពេលល្ងាចបិតនៅត្រង់ជើង ព្រោះពួកមនុស្សតែងយកទឹក

មកលាងជើងមុនទើបចូលដល់លោក ។ បានសេចក្ដីថា បើទឹក នៅទទឹក ទីនៅយ៉ាងណា, សិរី ក៏ឋិតនៅត្រង់អយ៉ាងនោះដែរ គឺទិក្កហ្នឹង ឯងជាសិរី ។

តើសមឬទេ ? ចំពោះបំឡើយធម្មបាលមាណពនេះ ដែលលើក ទិក្ក មកឲ្យឈ្មោះថា សិរី ។

តាមយោបល់ខ្ញុំ ថាសមហើយ ព្រោះសម័យនោះ នៅប្រទេស ឥណ្ឌា មានសាស្ដាច្រើនណាស់ ដែលប្រកាសលទ្ធិប្លែកៗ ពីគ្នា ។ បណ្ដាលទ្ធិទាំងនោះ, មានលទ្ធិខ្លះ គោរពភ្លើង, ខ្លះ គោរពសត្វអាសិរពិស, ខ្លះ គោរពដី, ខ្លះ គោរពខ្យល់ ។ល។ ខ្លះ គោរពទឹក ។ ដើម្បីឲ្យបានចំណេញឥទ្ធិពលរៀងខ្លួន, សាស្ដាទាំងនោះ ក៏ខំសំដែងរឿងកំរែងលទ្ធិរបស់ខ្លួនឲ្យឃើញអស្ចារ្យផ្សេងៗ ជាប្រភពបញ្ជាក់ថា លទ្ធិរបស់ខ្លួន ពិតជាលទ្ធិត្រឹមត្រូវប្រាកដមែន ។ ដូចលទ្ធិគោរពគោញី, មេលទ្ធិខំប្រឹងអួតសរសើរ អំពីគុណសម្បត្តិគោញី ជាជាព្រះនៃមនុស្សលោក, លទ្ធិគោរពភ្លើង, ក៏ប្រឹងពណ៌នា អំពីលទ្ធិនៃព្រះភ្លើងថា ជាព្រះនៃពិភពលោកមនុស្សយើងដែរ ។

ឯលទ្ធិគោរពទឹក ក៏ខំប្រឹងធៀតបញ្ចូលព្រះទឹក ទៅក្នុងទេវប្រវត្តិ លើកតំកើងទឹកថា ជាវត្ថុពិសេសបំផុតក្នុងលោក ដូចគ្នាដែរ ។ យ៉ាងហ្នឹងហើយ បានជាទឹកក្នុងរឿងមហាព្រហ្មនេះ លោកចាត់ទុកថាជា

សិរីរបស់ពិភពលោក គឺគេចាត់ទឹកនេះទុកជា ជាតែសក្តិសិទ្ធិបំផុត រហូតដល់មានគេជះសាចទឹករំដោះយកឥស្សរភាពនៃមនុស្សលោក អំពីព្រះព្រហ្មដែលជាកំពូលនៃត្រៃលោកបានទៀតផង ។

ម្យ៉ាងទៀត ទឹក នេះ ជារបស់យ៉ាងចាំបាច់របស់មនុស្សសត្វ ព្រោះមនុស្សសត្វត្រូវការទឹក ដើម្បីរស់ ហើយក៏ជារបស់ចាំបាច់ ម្យ៉ាងទៀត គឺមនុស្សត្រូវការប្រើប្រាស់ទឹកសំរាប់ជូតជំរះកាយ, លាង សំអាតនូវអ្វី ៗ ដែលប្រឡាក់ និងសំរាប់លាបស្រឡាបឲ្យត្រជាក់ ។ល។ ដូច្នេះ លុមតែចាត់ ទឹក ទុកជា ជាសិរី បានមែន ។

ប៉ុន្តែ បើឲ្យរិតតែសមជាងនេះទៅទៀត គឺទឹកដែលចាត់ទុកជាជា សិរីនេះ សំដៅយកទឹកចិត្តត្រជាក់របស់មនុស្សលោក ។ មនុស្ស ក្នុងលោកនេះ តែងមានភាពពុំស្មើគ្នា ដូចជា ខ្លះមានកម្លាំងច្រើន, ខ្លះ ខ្សោយ, ខ្លះបេះ, ខ្លះល្ងង់, ខ្លះមានប្រាជ្ញា, ខ្លះអប្បប្រាជ្ញា, ខ្លះមាន ទ្រព្យច្រើន, ខ្លះក្រីក្រ, ខ្លះមានអំណាច, ខ្លះអាប់រស្មី ។ល។ ខ្លះជាមហាអំណាច, ខ្លះនៅទន់ខ្សោយ ។ ការខុសសភាពគ្នានេះ បើមនុស្សក្នុងលោកពុំយកទឹកចិត្តត្រជាក់ មកប្រើសម្រាប់លាងជំរះ ដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេង ៗ រវាងគ្នានោះ ពិភពលោកនេះ ទិសដៅទៅ រកការក្តៅក្តីអន្តរាយយ៉ាងឆាប់រហ័ស ព្រោះតែភ្លើងចិត្តដ៏ក្តៅ ដ៏ ប្រចាញទៅ ។ ដូច្នេះ សិរី សំដៅយកទឹកចិត្តត្រជាក់នេះ

ឃើញថា ត្រូវហើយសមៈទៀតផង ដែលពុំចាំបាច់កែប្រែទៀតឡើយ ព្រោះធីតាចិត្តដ៏ត្រជាក់ ជាសភាវៈអាចគ្រប់គ្រងពិភពលោក ឲ្យបានសេចក្តីសុខ សេចក្តីចំរើន ជោគ មង្គល តេជះ អំណាច ឥស្សរភាព ។ល។ រីឯភ្លើងចិត្តដ៏ក្តៅវិញ ជាសភាវៈពុំមែនជាកត្តានៃសិរី គឺរាំពុំអាចគ្រប់គ្រងពិភពលោក ឲ្យកើតសិរីដូចបំណងព្រះព្រហ្មបរមទេវៈនោះបានឡើយ ។

ហេតុដូច្នោះហើយ បានជាធីតានេះ លោកចាត់ទុកថាជា សិរី ។

សួស្តីជ័យជោគលោកពពៃ
ពង្សឆ្នាំមមែពូជទេពតា
តាយកព្រះនាមកិម៉ិន្ន
បួលវែនរក្សាពិភពមនុស្ស

ផ្នែកកំណត់ និង ប្រវត្តិការណ៍

អនិច្ចធម្មនៃព្រះមហាវីរវង្សាចារ្យ

ភិន សាឌុម

ព្រះតេជព្រះគុណព្រះមហាវីរវង្សាចារ្យ ភិន - សាឌុម, ព្រះរាជាគណៈ ថ្នាក់ត្រី, ជាសមាជិកក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ គង់នៅវត្តទួនមណីរាម សង្កាត់លេខ ៦ ក្រុងភ្នំពេញ. បានទទួលអនិច្ចធម្ម កាលពីថ្ងៃអាទិត្យទី ២២ មករា ១៩៦៧ ដោយរោគាពាធ ក្នុងព្រះជន្ម ៦០ ឆ្នាំ នៅមន្ទីរពេទ្យព្រះកេតុមាលា ។ ពុទ្ធបរិស័ទ បានរៀបចំតំកល់ព្រះសពនេះយ៉ាងសមរម្យថ្កុំថ្កើង តាមប្រពៃណី នៅវត្តទួនមណីរាម ហើយធ្វើបុណ្យទក្ខិណានុប្បទាន ឧទ្ទិសកុសលចំពោះព្រះសព រៀងរាល់ថ្ងៃ ក្រោមព្រះអធិបតីភាពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក, ចាប់តាំងពីថ្ងៃចន្ទទី ២៣ មករា ដល់ថ្ងៃចន្ទទី ៣០ មករា ១៩៦៧ ដែលជាថ្ងៃត្រូវបូជាព្រះសព ។

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ មានសេចក្តីសោកស្តាយយ៉ាងក្រៃលែង ចំពោះការបាត់បង់ព្រះមហាថេរអង្គនេះ ដែលជាព្រឹទ្ធសមាជិកមួយអង្គ មានសមត្ថភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ក្នុងវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនា គួរឲ្យសរសើរ ក្នុងចំណោមព្រឹទ្ធសមាជិកឯទៀតទាំងឡាយ នៃក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ។

ក្នុងថ្ងៃចន្ទទី ៣០ មករា ១៩៦៧ ពេលម៉ោង ២ កន្លះរសៀល

គណៈកម្មការចាត់ការបុណ្យ ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ ទាំងបណ្ឌិត ទាំងគ្រហស្ថ បានរៀបចំពិធីដង្ហែព្រះសពជាក្បួនផ្លូវការ យ៉ាងឱឡារិក អធិកអធម ចេញពីវត្តទួនមណីកមទៅតាមវិថីបុណារស, វិថីព្រះសុរាម្រឹត. មហាវិថីព្រះនរោត្តម ទៅចួបនឹងវិថីសុធារសវិញ បត់ចូលទៅកាន់ឈាបនដ្ឋាន ដែលសង់ទុនាវិចិត្រជារបៀបមណ្ឌប នៅមុខព្រះវិហារវត្តទួនមណីកម ។

ពិធីបូជាព្រះសពនេះ បានធ្វើឡើងក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃអ្នកអង្គម្ចាស់ នរោត្តម-កន្តុល អគ្គនាយកក្រសួងនាគ្គបរមរាជវាំង ជាព្រះរាជតំណាងនៃសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ដោយមានសមាជិកសភាទាំងពីរ, សមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រី មួយរអន្លើដោយមន្ត្រីអ្នករាជការជាច្រើន បានចូលរួមក្នុងពិធីនេះផង ៗ ផ្នែកខាងព្រះសង្ឃ, មានសម្ដេចព្រះសុធម្មាធិបតី ទេព-លៀង ព្រះសង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ, សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស ហួត-តាត ជាព្រះរាជតំណាង នៃសម្ដេចព្រះមហាសុមេធាធិបតីព្រះសង្ឃរាជគណៈមហានិកាយ ព្រមទាំងព្រះសង្ឃរាជាគណៈ បានានុក្រម ភិក្ខុ-សាមណេរទាំងឡាយ ៗ

មុននឹងបូជាព្រះសព, សហជីវិន គុយ-ពៅ អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការ បានថ្លែងសុន្ទរកថា ទិន្នន័យប្រវត្តិនៃព្រះមហាវិរវង្សចាប ពិន-សាឌុម ៗ បន្ទាប់មក, មានសុន្ទរកថាតំណាងសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក ៗ ឯសុន្ទរកថា ទាំងពីរ យើងសូមចុះផ្សាយដូចតទៅនេះ ៖

សុន្ទរកថា

ព្រះសមុហ៍ពុទ្ធាចារ្យ ញុង - ប៊ុណ្ណា ជាតំណាងសម្ដេច

ព្រះសុធម្មាធិបតីព្រះសង្ឃនាយក ព្រះនាមគន្ធបេ ឆេក - លៀង

សូមទូលព្រះពុទ្ធដីកា ព្រះករុណាគ្រប់ព្រះអង្គ

សូមថ្វាយព្រះពរ សម្ដេច - ទ្រង់ - ឯកឧត្ដម - លោកជំទាវ

អស់លោក-អ្នកសប្បុរសទាំងឡាយ

សូមគោរព - សូមទ្រង់ជ្រាប - សូមជ្រាប ។

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព សូមអភ័យទោសអំពីសំណាក់ព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះករុណាគ្រប់ព្រះអង្គ – ទ្រង់ – ឯកឧត្ដម លោកជំទាវ-អស់លោកអ្នកទាំងឡាយ ដ្បិតពេលនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព បានទទួលព្រះបញ្ជាពីសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក ឲ្យថ្លែងសុន្ទរកថា ជំនួសព្រះអង្គ ដូចមានសេចក្ដីដើមទាំងស្រុងតទៅ :

សុន្ទរកថា

– សូមពិតព្រះថេរានុថេរៈ គ្រប់ព្រះអង្គ មានសម្ដេចព្រះពោធិវង្ស ជាដើម ។

— សូមថ្វាយព្រះពរ អ្នកអង្គម្ចាស់ព្រះរាជតំណាងនៃសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិត ព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍

— សូមថ្វាយព្រះពរ សម្តេចព្រះរាជកិច្ចារង្សីសោភ័ណ និងព្រះរាជវរានុវង្ស

— សូមចំរើនពរ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ និងអស់លោក-អ្នក ពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ

សូមទ្រង់ជ្រាប-សូមជ្រាប ។

ក្នុងនាមនៃសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក ក្នុងនាមនៃគណៈកម្មការវត្ត និងក្នុងនាមនៃសិស្សានុសិស្ស ក្រុមគ្រួសារញាតិមិត្តនៃសព ជាបឋមខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព សូមថ្លែងអំណរព្រះមហាករុណាធិគុណ យ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាអម្ចាស់ជីវិត ដែលព្រះអង្គសព្វព្រះរាជហឫទ័យ ចាត់ព្រះរាជតំណាង យាងមកជាព្រះរាជាធិបតីក្នុងឱកាសនេះ ព្រមទាំងព្រះគុណដែលព្រះអង្គទ្រង់បានចំណាយព្រះរាជទ្រព្យយ៉ាងច្រើនលើសលុប ក្នុងការព្យាបាលរោគព្រះមហាវិរវង្សាចារ្យ ហ៊ិង-សាធុម ចាប់តាំងពីលោកមានអាពាធ រហូតដល់ថ្ងៃនេះបុណ្យធម្ម ស្រម្បៃតពិធីបូជាសពព្រះមហាវិរវង្សាចារ្យ ហ៊ិង-សាធុម ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងឧឡារិក ក្នុងឱកាសនេះ គឺសុទ្ធតែស្ថិតនៅក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភ នៃសម្តេចជាអម្ចាស់ជីវិតទាំងអស់ ។

— ចំពោះព្រះករុណាទិគុណដ៏មហិមានេះ ធ្វើឲ្យអាត្មាភាពនិងពុទ្ធបរិស័ទ សិស្សានុសិស្ស ក្រុមគ្រួសារញាតិមិត្តទាំងអស់ មានសេចក្ដីរំភើបចិត្តរកទីបំផុតគ្មាន ហើយសូមកំណត់ចាំទុកក្នុងចិត្តឥតភ្លេចជាប់អស់មួយជីវិត ។

បពិត្រព្រះករុណាថ្លៃវិសេស អាត្មាភាពសូមព្រះរាជានុញ្ញាត ព្រះបរមរាជវរោកាស ថ្វាយអំណរព្រះមហាករុណាទិគុណចំពោះសម្ដេចជាអម្ចាស់ ព្រមទាំងទ្រង់ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោកស្រី និងអស់លោក-អ្នកទាំងឡាយ ដែលបានចំណាយព្រះរាជទ្រព្យ ព្រមទាំងកម្លាំងកាយ, កម្លាំងចិត្ត ក្នុងការព្យាបាលរោគ ព្រះមហាវីរវង្សាចារ្យ ក៏ង - សាឧុមក្ដី ក្នុងការចាត់ចែងបូជាសពក្ដី និងសូមថ្លៃងអំណរគុណ ចំពោះព្រះរាជរដ្ឋាភិបាល មានក្រសួងធម្មការ និង ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ; រាជការក្រុង និងក្រុមព្រះបរមរាជវាំងជាដើម ដែលមានចិត្តជ្រះថ្លា ជួយរៀបចំក្នុងពិធីបុណ្យសពនេះយ៉ាងក្រៃលែង ។

ព្រះមហាវីរវង្សាចារ្យ ! ពិតមែនតែលោកបានអនិច្ចធម្មលះលោកនេះ ទៅកាន់បរលោកហើយក៏ដោយ តែគុណសម្បត្តិ និងបរិយាសម្បត្តិរបស់លោកទាំងអស់ ទ្រង់ព្រះករុណាថ្លៃវិសេសក្ដី ពួកពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយក្ដី នៅនឹករលឹកឃើញជានិច្ច ឥតភ្លេចឡើយ ។

ចំពោះពាក្យពេចន៍ ដ៏ប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតទាំងប៉ុន្មានរបស់

លោក គ្រូសិស្សានុសិស្ស និងញាតិមិត្តនៅចាំជាប់ក្នុងចិត្ត ហើយនិង ប្រតិបត្តិតាមតទៅ ។

នៅទីអវសាននេះ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព សូមលើកបុញ្ញរាសី ដែលកើតមានឡើងអំពីកិច្ចខ្វល់ខ្វាយគ្រប់យ៉ាង ក្នុងពិធីបុណ្យបូជាសពនេះ ថ្វាយជាព្រះរាជកុសល ចំពោះសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាអម្ចាស់ជីវិត និងសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ សូមព្រះអង្គមានព្រះសុខភាពបរិបូណ៌ មាន ព្រះជន្មយឺនយូរ ប្រកបដោយតេជៈបារមី ឈ្នះអស់មារសត្រូវគ្រប់ ទិសទី ដើម្បីបានជាម្លប់ដ៏ត្រជាក់ នៃពុទ្ធសាសនិក និង ប្រជាពលករ ក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូលរៀងទៅ ។

មួយចំណែកទៀត សូមថ្វាយព្រះរាជកុសលចំពោះសម្តេចព្រះវរកនិដ្ឋា វិស្សោភ័ណ ទ្រង់ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោកស្រី អស់លោក-អ្នកពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ សូមទ្រង់បានប្រកប និងបានប្រកបដោយ ពុទ្ធពរ ៤ ប្រការ គឺ : អាយុ , វណ្ណ , សុខ , ពល កុំបីអាក់ខានឡើយ ។

សូមថ្វាយព្រះពរ សូមចំរើនពរ

សុន្ទរកថា

សហជីវិន គុយ-ពៅ អនុរដ្ឋលេខាធិការ
ក្រសួងធម្មការ និង សាសនសិក្សាធិការ

សូមព្រះរាជទានក្រាបបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ព្រះរាជតំណាង នៃ សម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ជាព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍

សូមទ្រង់ជ្រាប ។

ក្នុងនាមរាជរដ្ឋាភិបាល និង ក្នុងនាមក្រសួងធម្មការ និង សាសនសិក្សាធិការ ព្រមទាំងក្នុងនាមពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់ ដែលបានមកជួបជុំក្នុងពិធីបូជាសព ព្រះតេជព្រះគុណព្រះមហាវិរវង្សាចារ្យ ហ៊ំង-សាឌុម ជាគណៈថ្នាក់ទី ៣ នេះ, ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមថ្វាយនូវសេចក្ដីគោរពស្វាមីភក្ដិយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត ចំពោះព្រះអង្គ ព្រះរាជតំណាង ដែលស្ដេចយាងមក ជាព្រះរាជាធិបតីខ្ពង់ខ្ពស់ក្នុងពិធីនេះ ។

ព្រះរាជវត្តមាននៃព្រះអង្គ ព្រះរាជតំណាង „ សម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង " នៅពេលនេះ, មិនត្រឹមតែញ៉ាំងពិធីបុណ្យឲ្យថ្កើងរុងរឿងយ៉ាងគ្រឹកគ្រេងប៉ុណ្ណោះទេ, ថែមទាំងជាសក្ខីភាពមួយប្រសើរបំផុត ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលបង្ហាញថាបានទទួលសេចក្ដីឧបត្ថម្ភយ៉ាងសកម្ម និងយ៉ាងមេត្តាប្រោសប្រណីបំផុត អំពីសំ-

ណាក់ព្រះរាជបល្ល័ង្ក តាំងពីបុរាណកាលមក ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

ព្រះសពព្រះមហាវីរវង្សវាចារ្យ ហ៊ិង-សា ឌុម នេះ ធ្លាប់បានទទួល ឧបត្ថម្ភពិសេស ពីសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង តាំងតែកាលគង់ព្រះជន្មនៅ រហូតដល់អនិច្ចធម្ម ចាកលោកនេះទៅ, លុះដល់វេលារំលាយព្រះសពទៀត សម្តេចជាអម្ចាស់ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ ចាត់ព្រះអង្គព្រះរាជតំណាង ស្តេចយាងមកជាព្រះរាជាធិបតីទៀត ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមព្រះរាជានុញ្ញាត ដើម្បីថ្វាយក្នុងពេលនេះ នូវអំណរព្រះគុណ -អំណរគុណចំពោះសម្តេច ទ្រង់ ឯកឧត្តម និង សមាជីវិន -សហជីវិនទាំងអស់ ដែលទ្រង់ស្តេចយាងនិងអញ្ជើញមករួមក្នុងពិធីបុណ្យ ដែលជាការគោរព ជាចុងក្រោយបំផុតចំពោះព្រះសពនេះ និង ជាការបានអនុមោទនា យកកុសលមគ្គផលផង ជាការហែហមព្រះរាជដំណើរ និងញុំាងពិធីបុណ្យនេះ ឲ្យបានរុងរឿងផង ។

ឱកាសនេះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ខ្ញុំបាទ សូមព្រះរាជានុញ្ញាត សូមអនុញ្ញាតថ្វាយរាប់រៀបអំពីព្រះជីវប្រវត្តិ និង អំពីកិត្តិគុណនៃព្រះសពដែលលោកបានបំពេញមកតាំងពីមានព្រះជន្មនៅឡើយ ។

ព្រះតេជព្រះគុណព្រះមហាវីរវង្សវាចារ្យគិរិស្សរោ ហ៊ិង-សា ឌុម

ប្រសូតពីថ្ងៃ ច័ន្ទ ៨ កើត ខែអាសាឍ ឆ្នាំម្សាញ់ សប្តស័ក ព.ស. ២៤៤៧ គ.ស. ១៩០៤ នៅសង្កាត់កំពង់ចាស់ ស្រុកឧដុង្គ ខែត្រកំពង់ស្ពឺ ។ បិតានាម សៀង មាតានាម អ៊ុច ជាអ្នកតំណពូជពង្ស អំពីឧកញ៉ារាជមន្ត្រីនាម ស៊ុំ និងឧកញ៉ាសុមេធាសិរីនាម សួស្តិ៍ ជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់សម័យរាជវាំងឧដុង្គមានជ័យ ។ កាលពីអាយុ ៧ ឆ្នាំ កុមារ ប៉ាង-សាឌុម បានចូលទៅរៀនអក្សរខ្មែរ ក្នុងសំណាក់ព្រះវិនយរក្ខិត ប៉ាត ចៅអធិការវត្តព្រះសុគន្ធមានបុណ្យ (ឧដុង្គ) ។ លុះដល់ជន្មាយុបាន ១៤ ឆ្នាំ បានចូលបួសជាសាមណេរ ដោយមានព្រះវិមលធម្មព្រះនាម ម៉ា ជាឧបជ្ឈាយ៍ ហើយនៅសិក្សាធម្មវិន័យ ក្នុងទីនោះអស់ពេល ២ ឆ្នាំ រួចហើយសាមណេរ ប៉ាង-សាឌុម ក៏លាលោកគ្រូឧបជ្ឈាយ៍ មកបន្តការសិក្សាអក្ខរបាលី នៅក្នុងសំណាក់ព្រះញាណវិរិយៈព្រះនាម ឡុង ចៅអធិការវត្តឧណ្ណាលោម ក្រុងភ្នំពេញ ។ លុះព្រះជន្មគម្រប់ ២១ ឆ្នាំ ក៏បានបំពេញឧបសម្បទ ជាភិក្ខុ ដោយមានព្រះញាណវិរិយៈ ឡុង ជាឧបជ្ឈាយ៍ មានព្រះគន្ធរេ ជាន់ ជាឧបសម្បទាចារ្យ ។ ព្រះជន្ម ២៤ ឆ្នាំ លោកបានប្រឡងប្រជែងជាប់ចូលរៀននៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់អស់រយៈ ៤ ឆ្នាំ ក៏ប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្រចេញពីសាលានេះ ។

ចំពោះកិច្ចការ ដែលព្រះសពបានបំពេញមក គឺ :

- បានធ្វើជាអាចារ្យបង្រៀនសាលាបាលីរង នៅវត្តទួលមណីរាម តាំងពីមានព្រះជន្ម ១៨ ឆ្នាំ ។

- បានធ្វើជាសមាជិកក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រសួងធម្មការ តាំងពី គ.ស ១៩៣៧ រហូតមកដល់ពេលសុគត ។

- បានធ្វើអធិការគ្រូសាលាបាលីរងក្នុងនាទីខេត្រកំពតនិងតាកែវ ពី គ.ស. ១៩៤៣ ។

- បានធ្វើជាសមាជិកគណៈមេប្រយោគ ប្រឡងសញ្ញាប័ត្រៈផ្សេងៗ ក្នុងពុទ្ធិកសិក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩៤២ ។

- បានចូលជាសមាជិកគណៈកម្មការវប្បធម៌ សម្រាប់ប្រែពាក្យបារាំងមកជាខ្មែរ និងបង្កើតពាក្យថ្មី តាំងពី គ.ស. ១៩៤៦ ។

- បានរួមជាសមាជិកគណៈប្រតិភូខ្មែរ ទៅប្រជុំធ្វើឆដ្ឋសង្គាយនា នៅប្រទេសភូមា កាល គ.ស. ១៩៥៦ ។

- ជាសមាជិកក្រុមជំនុំតែងសៀវភៅធម្មវិន័យពី គ.ស.១៩៤៨ ។

- ជាសមាជិកគណៈកម្មការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា សាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ពី គ.ស. ១៩៥១ ។

- ជាអនុប្រធានគណៈប្រតិភូខ្មែរ រួមប្រជុំសន្និសីទលើកទី ៦ នៃពុទ្ធិកសមាគមពិភពលោក ដែលធ្វើនៅក្រុងភ្នំពេញពី គ.ស.១៩៦១ ។

- ជាសមាជិកទីប្រឹក្សា នៃមន្ទីរសង្ឃពេទ្យព្រះកុសុមៈ ។

– ជាសមាជិកទីប្រឹក្សាផ្នែកសាសនា នៃចលនាកាយឫទ្ធិ សម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ពី គ.ស. ១៩៥៧ ។

និងជាសមាជិកនៃសមាគមខាងពុទ្ធសាសនា ពុគណ កម្មការផ្សេងៗ ក្នុងការបកប្រែភាសាបាលី បោះពុម្ពផ្សាយធម៌អាថ៌ និងការកសាងនានា ជាច្រើនទៀត ។

បំណែកគុណសម្បត្តិពិសេសរបស់ព្រះសពអង្គនេះគឺ លោកមានឥរិយាបថសុភាពរាបសា ជាទីរាប់អាននៃមនុស្សទូទៅឥតរើសមុខ ជាទីគោរពរាប់អាននៃសិស្សគណ ព្រមទាំងឧបាសក-ឧបាសិកាទាំងអស់ ដែលធ្លាប់បានមកប្រស្រ័យជាមួយលោក ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត លោកមានប្រាជ្ញាវាងវៃរៀនសូត្រឆាប់ចេះចាំ ហើយប៉ិនប៉ាវបង្ហាត់បង្រៀនដល់អ្នកដទៃថែមទៀត ។ ព្រះសពបានទទួលគ្រឿងឥស្សរិយយសទី អស្សបុទ្ធិមុនីសោភារណ៍ ជាសក្ខីភាពផង ៗ សន្ដានចិត្តលោកតែងជាប់ជំពាក់ក្នុងការកសាងសប្បុរិសធម៌គ្រប់បែបយ៉ាង ព្រមទាំងឧបត្ថម្ភព្រះពុទ្ធសាសនា គ្មានវេលាក្ដួចក្ដាំងថ្ងៃណា ៗ រីឯបច្ច័យទាំងឡាយ ដែលទាយកការ បានបវារណាចំពោះព្រះអង្គលោក, លោកតែងយកទៅបំណាយក្នុងកិច្ចការសង្គ្រោះ និង ឧបត្ថម្ភដល់មនុស្សជាតិជានិច្ច មានផ្នែកវប្បធម៌ និង សង្គមកិច្ចជាដើម ឧទាហរណ៍គឺ លោកបានចែងមុនអនិច្ចធម្ម ធ្វើជាបណ្ដាំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ បែងចែកនូវបច្ច័យដែលមានទាំងអស់

៣៧.៤១២៛០០ ឲ្យទៅជាការឧបត្ថម្ភកសាងការស្ថាបនាផ្សេងៗ ក្នុងពុទ្ធសីមា និងអង្គការសង្គ្រោះដទៃទៀត ដូចតទៅនេះគឺ :

១ ឧបត្ថម្ភសាលាពុទ្ធិកបឋមសិក្សាវត្តសាលាគូ (ឧដុង្គ) ២៧.៩០០៛០០

២– ជីកស្រះខាងត្បូងវត្តសុគន្ធមានបុណ្យ (ឧដុង្គ) ៤៧.៩០០៛០០

៣– ឧបត្ថម្ភបណ្ណាល័យវត្តទួទមណីកម . . . . ៤១.២៥០៛០០

៤– ជួយដល់ក្រុមកាកបាទក្រហមខ្មែរ . . . . ១៣.៧៥០៛០០

៥– ជំនួយចំពោះបរិយត្តិ ក្នុងពុទ្ធសាសនា . . . ២០.០០០៛ ០

៦– ជួយគិលានសង្គ្រោះ-កុមារសង្គ្រោះ . . . . ២០.០០០៛០០

៧– កសាងឈាបនដ្ឋានអនាម័យ . . . . . . ២០.០០០៛០០

៨– ជួយក្នុងការកសាងវិហារថ្មី វត្តទួទពណីកម .. ២០.០០០៛០០

៩– ជួយសាលាពុទ្ធិកបឋមសិក្សា វត្តទួទមណីកម ១៤៧.៨៨៩៛០០

១០– សម្រាប់ធ្វើទក្ខិណានុប្បទាន . . . . . ៣៦.៥២៣៛០០

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

តាំងអស់នេះ ជាព្រះសកម្មភាពយ៉ាងចម្លែក ដែលគួរកត់សំគាល់ និង ពុំអាចបំភ្លេចបាន របស់ព្រះសព ។

តពីនេះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ខ្ញុំបាទសូមព្រះរាជឱកាស សូមឱកាស ថ្វាយជាអវសាន ចំពោះទៅកាន់ព្រះសពជាទីអាល័យដូចតទៅនេះ :

បពិត្រព្រះសពជាទីគោរព

ព្រះរូបកាយនៃព្រះតេជព្រះគុណ បានបាត់បង់ទៅតាមអនត្តាធម៌ ជាដី ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ទៅហើយ ប៉ុន្តែព្រះនាមគង់នៅជាប់ជានិច្ច ក្នុងសន្តានចិត្តយើងខ្ញុំព្រះករុណា ជាពុទ្ធបរិស័ទគ្រប់ ៗ កាល ៗ យើងខ្ញុំព្រះករុណាពុំភ្លេចទេ នូវកិត្តិគុណពិសេស របស់ព្រះតេជព្រះគុណ កាលគង់ជន្មានៅឡើយ, ព្រះតេជព្រះគុណជាព្រះថេរមួយអង្គ ដែលមានគុណសម្បទ សមត្ថភាព និង វិរិយធម៌ គួរគោរពសរសើរពន់ពេក ៗ សូម្បីតែមានរោគាមកញាំញីព្រះកាយហើយក្តី ព្រះតេជព្រះគុណតែងមានថេរដីកាឡើយ ៗ ថា : « មច្ចុរាជ គេអ្នកមកធ្វើបាបកងកាយយើងដល់ណាទៀត ! ខន្ធ ៥ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ និង វិញ្ញាណធ្វើទុក្ខយើងណាស់តែ យើងពុំសុខនឹងអ្នកទេ ! » មិនតែប៉ុណ្ណោះ ពេលណាព្រះរាជគណៈ ក្រុមញាតិ ឬឧបាសក ឧបាសិកាណាមួយ ទៅសាកសួរ ព្រះតេជព្រះគុណតែងតែសម្តែងធម៌ជាប្រៀនប្រដៅ រំលឹកឲ្យស្គាល់នូវអនិច្ចតាធម៌របស់ជីវិតសត្វលោក ជាដរាប ៗ ហេតុនេះហើយបានជានៅពេលដែលព្រះតេជព្រះគុណទទួលអនិច្ចធម្ម គឺទទួលប្រកបដោយភាពស្ងប់ស្ងាត់ជាទីបំផុត នារាត្រីរំលងអធ្រាត្រនៃថ្ងៃ ១៣ កើត ខែមាឃ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ២៣ មករា ១៩៦៧ ក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ដែលព្រះ

អង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យប្រោសព្រះរាជទាន ព្រះរាជទ្រព្យជាច្រើន ដើម្បីព្យាបាលរោគាពាធនេះ ។ ក្នុងខណៈនេះ យើងខ្ញុំព្រះករុណា សូមឧទ្ទិសកុសលចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃព្រះសព សូមបានសុគតក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយសុខៈក្សេមក្សាន្តជាតិយ្យាភាព ហើយព្រះកិត្តិនាមព្រះអង្គនៅតែចារឹកយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត ពុំអាចលុបបានក្នុងលោកនេះ ដូចពុទ្ធភាសិតថា ៖

« រូបំ ជីរតិ មច្ចានំ នាមគោត្តំ ន ជីរតិ » ។

សូមទ្រង់ព្រះករុណាប្រោស

នៅទីបំផុតនេះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមថ្លែងកតញ្ញុតាជាថ្មីម្តងទៀត ថ្វាយចំពោះព្រះអង្គព្រះរាជតំណាង សូមទ្រង់មេត្តាក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ សម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ដែលទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ ចាត់ព្រះអង្គមកជាព្រះរាជតំណាង ក្នុងឱកាសបុណ្យឈាបនកិច្ចដ៏ធំធេងនេះ ហើយទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងឡាយ សូមលំអុតលំឱនកាយបួងសួងចំពោះគុណានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ និងវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិទាំងរបស់ក្នុងលោក សូមជួយតាំងការអភិបាល រក្សាព្រះសុខភាពព្រះអង្គឲ្យក្សាន្តនិរាបាធអង្វែង ដើម្បីបានជាម្លប់យ៉ាងត្រជាក់ នៃប្រជាជាតិខ្មែរទូទៅ ។ មួយចំណែកទៀត សូមឲ្យតេជានុភាព និងផលានិសង្សដែលកើតឡើងទាំងប៉ុន្មានក្នុងការកុសលនេះ ផ្សាយថ្វាយចំពោះសម្តេច

ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍ ដែលសព្វថ្ងៃ ព្រះអង្គគង់នៅព្យាបាលព្រះរោគ នាប្រទេសបារាំង សូមព្រះអង្គបានសះស្បើយយ៉ាងឆាប់រហ័ស ហើយសូមឲ្យមានព្រះកាយពលបរិបូណ៌ ដើម្បីបានជាម្លប់យ៉ាងសុខចំរើនរបស់ជាតិខ្មែរ ជាអង្វែងតទៅ ។

សេចក្ដីរាយការណ៍អំពីសកម្មភាព នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ពីថ្ងៃទី ១ ដល់ ៣១ មីនា ឆ្នាំ ១៩៦៧

១– ផ្នែករដ្ឋបាល :

ក– អំពីច្បាប់របស់បុគ្គលិក :

ក្នុងត្រីមាសទី ១ នេះ គិតពីថ្ងៃទី ១ មករា មកដល់ថ្ងៃទី៣១មីនា បុគ្គលិកក្នុងក្របខ័ណ្ឌ មិនជាប់កិច្ចសន្យា តាំងព្រះសង្ឃនិងគ្រហស្ថ បាន អនុញ្ញាតឲ្យឈប់សម្រាកប្រចាំឆ្នាំ តាមពាក្យសុំច្បាប់ដោយលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សាម៉ីខ្លួនឬព្រោះមានធុរៈ ៗ

ខ– លិខិតឆ្លើយឆ្លង :

ក្នុងខែមីនានេះ វិជ្ជាល័យពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានទាក់ទងនិងទទួលលិខិតផ្សេង ៗ ពីគ្រប់អង្គការនានា :

– លិខិតចូលចំនួន ១៤១ ច្បាប់ : ពីលេខបញ្ជី ១៦០ដល់ ៣០១

– លិខិតចេញចំនួន ១៤៤ ច្បាប់: ពីលេខបញ្ជី ១៦០ ដល់ ៤៨.៣

គ– ផ្នែកទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយា :

តាមសេចក្ដីសម្រេចនៃការប្រជុំការងាររបស់ក្រសួងពីថ្ងៃទី ២៧ មីនា ១៩៦៧ អ្នកទទួលខុស-ត្រូវខាងការផ្សាយនៃទស្សនាវដ្ដី កម្ពុជសុរិយា ត្រូវប្រគល់ទៅសហ. លី តាមគេង ៗ ដោយត្រូវប្រគេនព្រះមុនីកោសល

ស្ករ-ហាយ ជួយខាងផ្នែកសមិភាព និងជូនសហាធិវិទីពេទ សល់ជួយខាង ចំនៀមទម្លាប់ តាមដីកាអាត់លេខ ៤៨១ ចុះថ្ងៃ ៣១-៣-៦៧ ។

២- ផ្នែកជាងសន្ធារៈ :

ដោយអ្នកអាននិងអ្នកស្រាវជ្រាវចេះតែធ្វើឲ្យបាត់ ឬប្រឡាក់ទឹកខ្នង នៃស្លាកឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ ឈ្មោះសៀវភៅនានានៅក្នុង រក្សាទុកឯក-សារនៃបណ្ណាល័យ នាយកដ្ឋានបានឲ្យនាយការិយាល័យគណនេយ្យ និងនាយបណ្ណារក្សរៀបចំធ្វើដែកចំពុះភ្ជាប់ស្លាកតាំងឡាយក្នុងខ្លួន កុំឲ្យអ្នកអានទាញចេញមកក្រៅបាន ។ កិច្ចការនេះធ្វើសព្វគ្រប់បានចំនួន ទូ ៦ ហើយ ។

ក្រៅពីនេះ សៀវភៅដែលចាស់ៗ ឬរហែកគ្របនោះ នាយក-ដ្ឋានអនុញ្ញាតឲ្យបណ្ណាល័យចងគ្របឡើងវិញ បានចប់សព្វគ្រប់ចំនួន ១៩០ ក្បាល តាំងខ្នាតតូច-ធំរួមគ្នា ។

៣- ផ្នែកបោះពុម្ពផ្សាយ :

សៀវភៅដែលបានអនុញ្ញាតបោះពុម្ពផ្សាយពីខែកុម្ភៈ ចំនួន ១២ មុខ ឥឡូវបោះពុម្ពស្រេចបាច់ហើយ យកមកប្រគល់ជូនឃ្លាំងចំនួន ៨ មុខហើយ គឺ គិហិបដិបត្តិ រឿងទុំទាវ ភិក្ខុបាដិមោក្ខបាលី រឿងមួយពាន់មួយយប់ភាគ ១៦ ១៧-១៨-១៩ និង សត្តបរិត្តទ្វាទសបរិត្ត ។

៤- ផ្នែកចំណូល-ចំណាយ :

ក- ផ្នែកចំណូល :

ពីថ្ងៃទី ១ ដល់ ៣១ មីនានេះ ចំណូលពីការលក់សៀវភៅផ្សេងៗ ឡើងដល់ ៤៤០.៦៧ រៀល បើគិតសរុបពីដើមខែមករាមក ចំណូលមានដល់ ៥៤៨.៤៥៤រៀល ហើយ ។ គិតទៅគ្រាន់តែក្នុងខែមីនានេះ ចំណូលលើសពីខែកុម្ភៈចំនួន ៤៧.៣៤៨រៀល ។

ខ- ផ្នែកចំណាយ :

ចំណាយខាងផ្គត់ផ្គង់ គិតតាំងពីការបោះពុម្ពទៅក្រសួងធម្មការផង ក្នុងខែមីនាចំនួន ៨៨៣,០០ ។

បើធៀបទៅនឹងចំណាយខែកុម្ភៈ ខែមីនានេះចាយលើសច្រើនជាង ៩៩ រៀល ។

សរុបចំណាយខាងគ្រឿង ១ ត្រីមាសនេះ " ពីថ្ងៃ ១ មករា ដល់ ៣១ មីនា អស់ចំនួន ៤៦៧៩ រៀលហើយ ។ នៅពុំទាន់ឃើញថ្ងៃចំណាយខាងទឹក ដែលត្រូវសងគេសម្រាប់ ១ ត្រីមាសនេះនៅឡើយទេ ។

២- ផ្នែកការងារក្នុងការិយាល័យនានា :

ក- បណ្ណាល័យ

- ចំនួនអ្នកចូលបកអាន ក្នុងខែមីនា មាន ៣០៧ នាក់ ។
- ចំនួនអ្នកខ្ចីសៀវភៅផ្សេង ៗ យកទៅស្រាវជ្រាវអាននៅផ្ទះ ក្នុងខែមីនា ១៤៧ នាក់ ។

សូមបញ្ជាក់ថា ក្នុងខែនេះ មានអ្នកប្រាជ្ញ អ្នកស្រាវជ្រាវ និងអ្នក

សិក្សាបរទេសជាច្រើនរូបបានមកពិនិត្យរៀបចំឯកសារ ជាស្នាដៃនិពន្ធរបស់ខ្លួននៅបណ្ណាល័យ គឺមាននិស្សិតឧត្តមសិក្សា ៦ រូប សាស្ត្រាចារ្យស្រី ៣ រូប អ្នកបរទេសនៃសាលាបច្ចេកទេស ១ រូប និងបព្រជិត ១ រូប ។ ទាំងអស់គ្នានេះជាជាតិសូវៀត ។

ក្នុង ១ ត្រីមាសនេះ បណ្ណាល័យបានទទួលឯកសារជាវស្សនាវដ្តី សារពត៌មានអំពីស្ពានខូតនិងអង្គការនានា បានចំនួន ៦៣ ក្បាល ។

ដើម្បីរក្សាទុកជាឯកសារ ក្រសួងបានអនុញ្ញាតឲ្យការិយាល័យគណនេយ្យជាវសារពត៌មានភាសាជាតិក្នុងប្រទេស ដើម្បីយកបកចងទុកដូចជាខ្មែរឯករាជ្យ មាតុភូមិ សុជីវធម៌ សុវណ្ណភូមិ សុរិយា បន្ថែមទៅលើអ្នកជាតិនិយម ឡឺសង្គម កម្ពុជា ឡាឌូវែលដេប៉ែស្ស៊ី និងភ្នំពេញប្រែស្ស៊ី ព្រឹត្តិប័ត្រសារពត៌មានខ្មែរ និងអេរដ្ឋកិច្ចបាលទាំងខ្មែរទាំងបារាំង ។

១_ ការិយាល័យទំនៀមទម្លាប់ :

ក្នុងខែមីនានេះការិយាល័យបានទទួលឯកសារសម្រាប់បញ្ចូលផ្នែកទំនៀមទម្លាប់ចំនួន ៩ រឿង ។ រីឯឯកសារបានទទួលក្នុង ១ ត្រីមាសនេះមាន ៤៥ ឯកសារ ។

គ_ សកម្មភាពទូទៅ:

ទី ១ - ក្នុងខែមីនានេះ [illegible]

ផ្សាយវប្បធម៌ [illegible]

- សៀវភៅល្បែងប្រជាប្រិយ ចំនួន ៣៥ ក្បាលទៅទីចាត់ការគរុកោសល្យនៃក្រសួងអប់រំជាតិ ដើម្បីផ្សាយដល់គ្រូមកអប់រំវិជ្ជាសិល្បៈ និងទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ

- ទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយា តាំងពីឆ្នាំចាស់ថ្មី (មិនគ្រប់តាមលេខរៀងទេ) ចំនួន ២១៧ ក្បាល សម្រាប់អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជនរាជសង្គមនិយមខ្មែរ ។

- សៀវភៅធម៌អាថ៌ជូនចំពោះសហជីវិនអនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការចំនួន ៨១៥ ក្បាល (ពីថ្ងៃ ៤ កុម្ភៈ ៤៦៥ ក្បាល និងថ្ងៃ ២៣ មីនា ៣៥០ ក្បាល) សម្រាប់ផ្សាយដល់វត្តនានា ។

ទី ២ - ក្នុងខែមីនានេះ បានប្រជុំការងារចំនួន ៤ លើក „ គឺថ្ងៃទី ១ មីនា ម្ដង និងថ្ងៃទី ២៧ មីនាម្ដង „

ទី ៣ - បានបញ្ជូនសំណុំរឿងបណ្ដឹងចោទប្រកាន់អ្នកនិពន្ធ និងបណ្ណាគារ ដែលលួចបម្លែងឯកសារសៀវភៅជាទ្រព្យសម្បត្តិរាជការចំនួន ១៥ មុខ „លិខិតលេខ ៤៧៩ ចុះថ្ងៃ ២៩ ៣-៦៧ និងលេខ ៤៨៥ ចុះថ្ងៃ ១ ៤ ៦៧ „ ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៦ មីនា ១៩៦៧

នាយកវិទ្យាប័ន

ពរសព្ទសាធុការ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
លេខ ៨៩

វត្តឧទ្ធមណីរាម ក្រុងភ្នំពេញ

ក្រសួងសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ

ថ្ងៃ ៥ ៤ ៦ ឆ្នាំមមីអដ្ឋស័ក ព.ស ២៥០៩

គឺថ្ងៃទី ១៣ ខែមេសា គ.ស. ១៩៦៧

សូមចំរើនពរមកលោកនាយក វិទ្យាល័យពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

សូមជ្រាប ។

អាត្មាភាព បានទទួលកាលពីថ្ងៃ ព្រហស្បតិ៍ ទី ១៣ មេសា ១៩៦៧ នូវលិខិតប្រគេនពររបស់លោក លេខ ៥០៥ ព.ប. ដែលលោកព្រមទាំងសហការីរបស់លោក បានប្រសិទ្ធពរប្រគេនអាត្មាភាព ក្នុងឱកាសចូលឆ្នាំថ្មីនេះ ។

ចំពោះពរសព្ទសាធុការ ដែលលោកប្រសិទ្ធិប្រគេនអាត្មានេះបញ្ជាក់ឲ្យឃើញនូវសមានចិត្តដ៏ស្មោះសរបស់លោក ចំពោះរូបអាត្មាភាព ។

ក្នុងនាមនៃព្រះសង្ឃ ខាងគណៈធម្មយុត្តទាំងមូល និងក្នុងនាមផ្ទាល់នៃអាត្មាភាព សូមប្រសិទ្ធិពរជ័យសិរីមង្គលវិបុលសុខ គ្រប់ប្រការជូនលោកនិងសហការីរបស់លោក ព្រមទាំងគ្រួសារ និងសូមបួងសួងដល់

គុណព្រះរតនត្រ័យនិងវត្ថុសក្តិសិទ្ធិក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវតាដែលមាន មហិទ្ធិឫទ្ធិ មានទេវតាឆ្នាំថ្មីនេះជាដើម សូមជួយទ្រទ្រង់លោក និងសហការីរបស់លោក ឲ្យបានប្រកបដោយជោគជ័យ ជាទីបំផុត ក្នុងការបំរើជាតិតទៅ ។

សូមលោកទទួលនូវសេចក្តីរាប់អានដ៏ស្មោះអំពីអាត្មាភាព ។

សម្តេចព្រះសុធម្មាធិបតីសង្ឃនាយក

ព្រះហស្តលេខា លៀង

ទីស្តីការក្រសួងធម្មការ

អគ្គាធិការដ្ឋាន

នៃ

ពុទ្ធិកសិក្សា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៨ មេសា ១៩៦៧

លេខ ៤៩ អ.ព.ស.

ចំរើនពរមកលោកនាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ភ្នំពេញ ។

អាត្មាបានទទួលលិខិតលោក លេខ ៥០៨–ប.ព. ចុះថ្ងៃទី ៧ មេសា ១៩៦៧ ហើយ ។ ក្នុងលិខិតនោះ លោកបានប្រគេនពរជ័យសិរីសួស្តីចំពោះអាត្មា ក្នុងឱកាសចូលឆ្នាំថ្មីនេះ គឺឆ្នាំ មមែនព្វស័ក ព·ស ២៥១០ នេះ ដើម្បីសូមឲ្យអាត្មា មានសុខភាពបរិបូណ៌គ្រប់កាល ។ អាត្មាសូមទទួលពរជ័យ របស់លោកដោយសេចក្តីរីករាយជាទីបំផុត ។

អាត្មាសូមទៀតក្នុងឱកាសដ៏ប្រសើរនេះ ប្រសិទ្ធពុទ្ធពរទាំង ៤ ប្រការ ជូនចំពោះលោក ព្រមទាំងបុគ្គលិកទាំងអស់ ទាំងបព្វជិត-គ្រហស្ថ នៃវិជ្ជាឋាននេះ សូមប្រកបដោយសុខសួស្តីជ័យមង្គលគ្រប់ប្រការ កុំបីឃៀតឃ្លាត ហើយសូមឲ្យវិជ្ជាឋាននៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃលោក មានសិរីភាពថេរកាលតរៀងទៅ ។

ព្រះហស្តលេខា : ហួត តាត